

ניתן לקבל את החוברות לביתכם בדמי משלוח, לפרטים:

Otzar.p@htora.co.il | 04-862-8888 | U.S.A. 718-4072479 | U.K. 44-208-2111027

אוצר פניני החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

וארא

מתורתו של אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א

צ'רין לרחם על שְׂכִינָה, שְׁהַדְּבוּרִים מְמַנָּה בְּאִים
וְהוּא לֹקַח אוֹתָם לְגִשְׁמוֹתוֹ. הָרַב בְּעַל הַשֵּׁם טוֹב ז"ל
אָמַר, שְׁמַה שְׁהַשְׂכִּינָה הוּא בְּגִלוּת, הוּא שְׂפָל הַדְּבוּרִים
מְמַנָּה וְכֵלָם צ'רִיכִין לְעִבּוּדַת הַבוֹרָא, וּבְעֹנֹתֵינוּ הָרַבִּים
לֹקַחִים אוֹתָם הַדְּבָרִים לְגִשְׁמוֹת וְלְדַבֵּר בְּטֵל וּשְׂקָרִים
(דרכי צדק)

פְּרִשֵׁת וָאָרָא

שם משמואל

רבי שמואל מסוקטשוב זיע"א

מעשי ישראל השוכים ופועלים בשמים גם כשהם בקטנות המוחין

וְיִצְקֶהְתִּי אֶתְכֶם לִי לְעַם (ו ז). כ"ק אָבִי אֲדַמּוּר וְצִלְלָהּ" (פעל האבני נור זיע"א) דְקָדְקָ, דְהִנֵּה אֲמָרוּ וְלִי כָל מְקוֹם הָעַם הוּא לְשׁוֹן גְּנָאִי, וְכָאן שְׁמַבְשֵׁר לָהֶם עַל קַבְלַת הַתּוֹרָה לְמָה קָרָא אוֹתָם בְּלִשׁוֹן גְּנָאִי, וְתַרְנֵן פִּי הָעַם הוּא לְשׁוֹן גְּנָאִי מִשׁוֹם דְּעַם הוּא מְלִשׁוֹן גְּחָלִים עוֹמְמוֹת שְׁפָרוּשׁוּ כְבוֹיּוֹת, מְלִשׁוֹן (יחזקאל לא ח) 'אַרְזִים לֹא עֲמָמָהוּ, וְכָאן נָמִי פָרוּשׁוּ כֵן, אֲכָל בְּשׁוֹרָה הִיא זו שְׁאֲפִילוּ כְּשִׁיְהִי בְּקַטְנוֹת הַמוֹחִין בְּלִתִּי הֶחֱלָבּוֹת אֵשׁ דַּת מְכַל מְקוֹם יְהִי נִרְצִים וּמַעֲשִׂיהֶם יַעֲשׂוּ שְׂרָשׁ לְמַטָּה וּפְרִי לְמַעְלָה, וּדְפַח"ח:

וַיְדַבֵּר אֱלֹקִים אֶל מֹשֶׁה (ו ב)

צְמַח צְדִיק

רבי מנחם מנדל מויז'ניץ זיע"א

משה רבנו התגבר על מדת ענוותנותו ובקש רחמים עבור ישראל

וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה וּגו'. פִּרְשׁ רַש"י דָּבָר אֲתוּ מִשְׁפָּט עַל שֶׁהִקְשָׁה לְדַבֵּר וְלוֹמַר 'לְמָה הִרְעַתְּ לְעַם הַזֶּה. וְיֵשׁ לְהִבִּין הַכֶּפֶל שֶׁל הַלִּשׁוֹן 'לְדַבֵּר וְלוֹמַר'. וְאֶפְשָׁר לוֹמַר, דְּהִנֵּה וַדַּאי מִי שֶׁהוּא בְּכַחֲיוֹת עֲנוּהַ וְהוּא בְּעִינָיו כְּאֶפֶס וְאִין, וַדַּאי אִינּוּ מְרַגֵּשׁ בְּשׁוֹם צַעַר שְׁעוֹבֵר עָלָיו, כִּינֵן שְׁחֹשֵׁב בְּנַפְשׁוֹ שְׂאִין מְגִיעַ לוֹ כְּלוּם וְלֹא נִחְשָׁב בְּעִינָיו לְכְלוּם. אֲמַנָּם כְּשִׁישׁ אִינּוּהַ צַעַר לִישְׂרָאֵל, חִלִּילָהּ שְׁלֹא יִרְגִישׁ הַצְדִּיק בְּצַעֲרָן, לְזֹאת צְרִיף לְצֹאת מִבְּחִינַת עֲנוּהַ שְׁלוֹ הַצְטַעַר בְּצֹרֵת יִשְׂרָאֵל וְלִשָּׂא בְּעַדָם תִּפְלָה.

הַלִּשׁוֹן שְׂאֲמַר מֹשֶׁה רַבְּנּוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם 'לְמָה הִרְעַתְּ וּגו' מִשְׁמַעוֹת הַלִּשׁוֹן יֵשׁ בּוֹ מְקוֹם לְטַעוֹת שֶׁהוּא חַס וְשְׁלוֹם מְהִרְהֵר אַחַר מְדוּתָיו, וְזֶה שְׁפָרַשׁ רַש"י דְּבָר אֲתוּ מִשְׁפָּט עַל שֶׁהִקְשָׁה לְדַבֵּר וְלוֹמַר, פָּרוּשׁ עַל שְׂאֲמַר בְּלִשׁוֹן שִׁישׁ מְקוֹם לְטַעוֹת, עַל דִּי זֶה דְּבָר אֲתוּ מִשְׁפָּט, עַל דְּרָף מֵהַ שְׂאֲמָרוּ חו"ל בְּאֲבוֹת (פ"א מ"א) חֲכָמִים הִזְהִירוּ בְּדַבְרֵיהֶם:

וּגַם אֲנִי שְׁמַעְתִּי אֶת נִאֻמַּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מַצְרִים מַעֲבָדִים אֹתָם וְאֹזְכֵר אֶת בְּרִיתִי (ו ב)

אור החיים

רבי חיים בן עטר זיע"א

צעקתם וצערם של ישראל מהשעבוד עלה לפני המקום ברוך הוא

וְגַם אֲנִי שְׁמַעְתִּי וּגו'. אֲמָרוּ וְגַם, פָּרוּשׁ, מְלַבֵּד שֶׁהַתְּפִלָּה לְמַדַּת הַרְחָמִים, וּמְלַבֵּד אֶהְבֵּת הָעֹבֹת וּבְרִיתָם, יֵשׁ בְּחִינָה שְׁלִישִׁית, שְׁלֹצֵד צַעֲקָתָם לְבַד מֵהַשְּׁעִבּוּד שְׁמַע ה' קוֹל צַעֲקָתָם מִכָּאֵב לֵב. וְהוּא אֲמָרוּ וְגַם אֲנִי, וּפְרוּשׁ 'אֲנִי הוּא שֵׁם הַרְחָמִים שְׂאֲמַר בְּתַחֲלָה (פסוק ב) וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה', מַצִּד רַחֲמָיו לְבַד, 'שְׁמַעְתִּי

וְהִנֵּה יָדוּעַ פִּי מֹשֶׁה רַבְּנּוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם הִנֵּה עֲנִיו מְכַל הָאֲדָם (במדבר יב א), וְהִנֵּה בְּכַחֲיוֹת מ"ה וְאִין כְּמוֹ שְׂאֲמַר 'וּנְחַנּוּ מֵה' (להלן טו ז), וּבְיַדָּאִי לֹא הִרְהֵר אַחַר מְדוּתָיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, רַק מִחֲמַת שֶׁהִנֵּה צְרוּת יִשְׂרָאֵל הַצְרִף לְצֹאת מִבְּחִינַת מ"ה שְׁלוֹ, לְהַצְטַעַר בְּצַעֲרָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְזֶה שְׂאֲמַר 'לְמָה הִרְעַתְּ, פָּרוּשׁ שְׁנַעֲשֶׂה רְעוּתָא וְקַלְקוּל בְּכַחֲיוֹת מ"ה שְׁלוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהִדְבָּר נִגְעַ לְעַם הַזֶּה וְאִין מְכַרַח לְהַצְטַעַר בְּצַעֲרָן. אֲמַנָּם

להרים יד ורגל בלתי נפש חיונית מהבורא
תתברך ויתעלה והכל הוא ממנו יתברך.

וזה יש לבאר פרוש הפסוק, 'אני שמעתי את
נאקת בני ישראל' שזהו נאקתם 'אשר
מצרים מעבדים אתם', הינו צעקתם לפני השם
יתברך שיעזרו להם להוציאם ממצעמקים מזה
שנטבעו בשקר וכל עבודתם הוא בשקר בחינת
מצרים, וזהו 'אשר מצרים מעבדים אתם'. ולגדל
רחמי ותסדיו של השם יתברך תכף כשרוצים
להטהר וצועקים על זה לפטר מהצר והמצר
ומשתוקקים לבא לבחינת אמת וְאֶזְכֹּר אֶת
בְּרִיתִי, הינו פי ידוע כפי המדה אשר האדם
מעורר במחשבתו ובמעשיו מלמטה כף מעוררים
עליו מלמעלה, ולזה בינן שהם מעוררים מדת
האמת שהוא מורה על 'אני ראשון ואני אחרון
ומבלעדי אין אלקים' (ישעיה מד ו), שהוא ראש
תוף סוף, שהוא התקשרות אלהותו מן אין סוף
עד אין תכלית, וזהו בחינת ברית, התקשרות
מעילא לתתא, ולכך וְאֶזְכֹּר אֶת בְּרִיתִי, הינו
שאהיה מעורר מלמעלה אותו המדה וְאֶהְיֶה
ממשיך מדת אמת שהוא התקשרות מעילא
לתתא בחינת ברית מן אין סוף עד אין תכלית,
והבין:

אהב ישראל

רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא זיע"א

ישראל שבו בתשובה מפני השעבוד

וגם אני שמעתי וגו' מצרים מעבדים וגו'. הנה
לכאורה תבת 'אני' הוא מתר. ועוד, אינו
מוכן לשון 'מעבדים' שהוא מפעיל, הנה לו
לומר 'עובדים אתם'. אכן יש לומר, דהנה באשר
זעקו בני ישראל עם ה' לבקש ולחגן על נפשם
מאת ה' יתברך ויתעלה, להושיעם מן העבודה
הקשה, גם להצילם מצער גופם, בתוף התעקה
הבינו מעצמם בדתם ושכלם, שגם הנשמות
הם בהגלות, ויותר מזה יש לזעק על שעבוד

את נאקתם, פרוש, צעקה מכאב לב כחלל
הנזק, מבלי צרך תפלתם. והוא שדיק לומר
'אשר מצרים מעבדים אתם', פרוש, בחינת צער
השעבוד שמצרים מעבדים אותם הוא ששמעתי.
ועין מה שפרשתי בפסוק (לעיל ב כג) ויתעל
שוועתם אל האלהים מן העבודה. גם ותישב לפי
שאר הדרכים שכתבנו, והמשכיל יבין:

דגל מחנה אפרים

רבי משה חיים אפרים מסדילקוב זיע"א

כאשר האדם צועק ורוצה להטהר לעבודת
יתברך באמת מיד נושע

וְגַם אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת נֹאקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
מִצְרַיִם מֵעֲבָדִים אֹתָם וְאֶזְכֹּר אֶת בְּרִיתִי.
יש להעיר בזה תבת 'מעבדים' שהוא פעל יוצא,
והנה די לומר אשר מצרים עבדים אתם. ויש
לומר בזה על פי מה שאמרתי כבר על פסוק
(להלן ו ז) וידעו מצרים כי אני ה', שהקשה
אא"ז וזללה"ה שלפי הנראה הוא תמוה מאד
שיעשה ה' כל האתות והמפתים בשדוד המערכות
למעלה מדרך הטבע וכל הדי החזקה וכל המורא
הגדול שעשה, הכל הוא בשביל שידעו מצרים
כי אני ה'.

ולפי עניות דעתי נראה פשוט שבאמת קאי
על ישראל, אותם שהם בחינת מצרים,
שעושים מעשה מצרים, שנטבעו בשקר ורחמנא
ליצולן וכל עבודתם שעובדים השם יתברך הכל
הוא בשקר, והוא שאמר השם יתברך שכל כף
יהיה התפשטות אור השכינה והתגלות אלהות
עד שאפילו הם יכירו וידעו כי אין שום דבר
מבלעדי יתברך, רק אני ה' ומבלעדי אין אלקים,
והינו על ידי שיראו שמי שנטבע בשקר ורחמנא
ליצולן יהיה לו ירידה והשפלה עד נוקבא דתהום
רבה, ומי שיש לו נקודה של אמת, יתעלה
ויתנשא למעלה למעלה ברום המעלות, ואז
יתחנן האמונה בלבם בא-ל יתברך שאי אפשר

תורת אמת

רבי יהודה לייב איגער מלבלין זיע"א

זכות האמונה וההסתפקות במועט של האבות סייעה לכנייהם

וְגַם אָנִי שְׁמַעְתִּי אֶת נִאֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו'...
 לְהִבְיֵן מִיֵּלֶת וְגַם, אִיךְ שִׁיף אֶל הַקּוֹרֵם.
 וְנִרְאָה דְקָאֵי עַל מַה שְׁאָמַר וְיֵאָרָא אֶל אַבְרָהָם
 וְגו' בְּאֵל שַׁדַּי, כִּי יְדוּעַ שֶׁהַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה
 מוֹרָה עַל הַסְּתַפְקוֹת וְצַמְצוּם, הֵינּוּ שֶׁהַצַּדִּיק
 מְסַתְפֵּק עֲצָמוֹ בְּאִמוּנָתוֹ שֶׁהַכֹּל לְטוֹבָה, וְהַגַּם
 שְׂאִינוֹ מֵאִיר לוֹ כֹּל כִּף הַחֲסִידִים בְּאַתְגְּלִיא, הוּא
 מֵאֲמִין שִׁישׁ דֵּי לְפָנָיו אִמוּנָתוֹ בְּהַבּוֹרָא בְּרוּךְ
 הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ, וְכֹל הָאֲבוֹת הַקְּדוֹשִׁים הֵיוּ
 מְסַתְפְּקִים אֶת עַצְמָם בְּאִמוּנָתָם הַגְּדוּלָּה, וְזֶהוּ
 'יֵאָרָא וְגו' בְּאֵל-שַׁדַּי', כַּאֲשֶׁר הָאֲבוֹת הַקְּדוֹשִׁים
 אַחֲזוּ בְּהַסְּתַפְקוֹת וְצַמְצוּמוֹם וְכַנ"ל, כֵּן 'אָנִי
 שְׁמַעְתִּי אֶת נִאֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל', הַגַּם שְׂאִינִם
 בְּמַדְרַגָּה גְּדוּלָּה, זְכוּת אֲבֹתֵם עֲמָדָה לָהֶם לְשַׁמַּע
 נִאֲקָתָם:

מחשף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

השכינה גלתה עם ישראל במצרים

וְגַם אָנִי שְׁמַעְתִּי אֶת נִאֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
 מִצְרַיִם מַעֲבִדִים אֹתָם וְאָזְכֹּר אֶת בְּרִיתִי.
 יֵשׁ לְדַקְדֵּק לְמַה שֶּׁנֶּהָ פָּאֵן בְּלִשׁוֹן הַזֶּה 'אֶת
 נִאֲקַת', וְלֹא פֶתַח 'אֶת צַעֲקַת' כְּמוֹ שֶׁכַּתֵּב כְּשֶׁנִּגְלָה
 עֲלָיו בְּסִנְיָה שְׁאָמַר (לעיל ג ט) 'יַעֲתָה הַנֶּה צַעֲקַת
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל'. וְאֶפְשֶׁר לְרַמְזוֹ, דְּכַכֵּל גְּלוּת שִׁישְׂרָאֵל
 גּוֹלִים הַשְּׂכִינָה גּוֹלָה עִמָּהֶם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים
 צא ט) 'עֲמוּ אֲנֹכִי בְּצָרָה', דְּהֵינּוּ, הַשְּׂכִינָה הַנִּקְרָאת
 'אֲנֹכִי', 'עֲמוּ בְּצָרָה'. וּבְגְלוּת הַזֶּה דְּמִצְרַיִם אָמַר
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לִיעֲקֹב (בראשית מו ד) 'אֲנֹכִי
 אֲרַד עִמָּךְ מִצְרָיִמָה וְאֲנֹכִי אֶעֱלֶךְ גַּם עִלָּה', דְּהֵינּוּ
 שֶׁהַשְּׂכִינָה הַנִּקְרָאת 'אֲנֹכִי' תֵּרַד בְּגְלוּת וְתַעֲלֶה.
 וְאֶפְשֶׁר דְּלִזָּה כְּנִינּוּ רַבּוּתֵנוּ זְכָרוֹנָם לְכַרְכָּה שְׁאָמְרוּ
 (שה"ש"ר א טה) אֲשֶׁה אַחַת יְלִדָה בְּמִצְרַיִם שְׂשִׁים

הַקְּדוֹשָׁה, שְׁמִנָּה בְּאוֹ לְבַטוּל עַבְדוּת ה' יִתְבַּרֵּךְ.
 וְאִזּוּ נִתְיַשְׁבוּ בְּלִבָּם וְשִׁכְלָם הִזְיָף עַל מַה עָשָׂה
 ה' כִּף לָנוּ, הֲלֹא בְּרַדְאֵי הוּא עַבּוּר גְּדֹל חֲטָאֵינוּ
 וּפְשָׁעֵינוּ נִגְדוּ יִתְבַּרֵּךְ, וְהִתְחִילוּ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה
 שְׁלֵמָה וְלִתְקַן נְשִׁמוֹתֵיהֶם.

התבנישו שפרעה גרם את תשובתם

וְשׁוֹב בְּחוּף כִּף נִתְיַשְׁבוּ יוֹתֵר בְּדַעְתָּם וְשִׁכְלָם
 מַעֲצָמָם, וְצַעֲקוּ עַל דְּבַר זֶה יוֹתֵר וְיוֹתֵר
 בְּמַר נִפְשָׁם וְכָאֵב לֵב, אוֹי נָא לָנוּ כִּי נוֹאֲלָנוּ,
 אֲשֶׁר הֵינּוּ מִמְתִּינִים מִלְּשׁוֹב בְּתְשׁוּבָה עַד שֶׁבָּאוּ
 עֲלֵינוּ יְסוּרֵי גְדוּלִים וְשִׁעְבוּד גְּדוּל מִהַמְצָרִיִּים,
 וְאִזּוּ נִתְעוֹרֵר לְכַבְּנוּ לְשׁוֹב אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, וְכִי פָרַעַה
 הַקָּרִיב אֶת לְכַבְּנוּ אֶל אֲבִינוּ שֶׁבְּשִׂמּוֹם, הֲרָאִי
 וְנִכּוֹן לְכַנֵּי אַבְרָהָם: יִצְחָק וְיַעֲקֹב כְּמוֹנוּ הַיּוֹם
 לַעֲשׂוֹת כְּזֹאת, וְצַעֲקוּ עַל דְּבַר זֶה בְּמַר נִפְשָׁם
 יוֹתֵר וְיוֹתֵר מִמָּה שִׁזְעָקוּ מִקֶּדֶם, לְגַדֵּל הַבּוֹשָׁה
 שְׁלֵא עָשׂוּ תְשׁוּבָה לְתַקַּן פֶּגַם נְשִׁמוֹתֵיהֶם עַד
 הַנֶּה, כִּי אִם עֲכָשׁוּ עַל יְדֵי הַמְצָרִים וּמַעֲרִיקִים
 אוֹתָם. וְזוֹ הַנֶּאֱקָה וְהַצַּעֲקָה הִיָּתָה מְקַאֵב לְכַס
 בְּאִמַּת גְּמוּר, וְזֶה לֹא הִיָּה גְלוּי לְשׁוֹם בְּרִיָּה
 בְּלִתִּי לֵה' לְבַדּוּ.

באור הכתוב

וְזֶהוּ בְּאוֹר הַפְּסוּק 'וְגַם אָנִי שְׁמַעְתִּי', רְצָה לוֹמַר
 אָנִי בְּעֲצָמִי שְׁמַעְתִּי 'אֶת נִאֲקַת גּו'...', הֵינּוּ
 עַם הַנֶּאֱקָה שֶׁהֵם צוֹעֲקִים עַל צַעַר הַגְּלוּת
 וְהַשִּׁעְבוּד, שׁוֹמַע אָנִי עוֹד צַעֲקָה אַחֲרַת 'אֲשֶׁר
 מִצְרַיִם מַעֲבִדִים אֹתָם', רְצָה לוֹמַר שֶׁצוֹעֲקִים
 בְּיוֹתֵר עַל זֶה שֶׁהַמְצָרִיִּים הַמְצָרִים וּמַעֲרִיקִים לָהֶם,
 יִהְיוּ מַפְעִילִים וּמַעֲבִידִים אוֹתָם עַבְדוּת ה' יִתְבַּרֵּךְ
 וְלִקְרֹב לְכַבְּם אֶל ה' יִתְבַּרֵּךְ, וְלְמַה לֹא עָשׂוּ זֹאת
 מֵאֲלֵיהֶם, וְלָזֶה וְאָזְכֹּר אֶת בְּרִיתִי, הֵינּוּ עַל יְדֵי
 זֶה רָאִי וְנִכּוֹן שְׁאָזְכֹּר לָהֶם הַבְּרִית וְהַדְּבָקוֹת
 שֶׁהָיָה לְאֲבוֹתֵיהֶם הַקְּדוֹשִׁים עִמִּי וְלִנְאֲלָם. כֵּן יִהְיֶה
 רְצוֹן לְגֵאל אוֹתָנוּ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן:

אלהים, נתמלא עליהם רחמים לפדותם. וזהו פנות הפסוק וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל, 'נאקת' אותיות 'קנאת', דהינו ראיתי קנאת בני ישראל שנתקנאו ונצטערו על צער השכינה, שאף על פי שמצרים מעבדים אותם הניחו צערם ולא חשו על עצמם, ומבקשים כי אם על צער השכינה, וכיון שראיתי כן, גם אני ואזכור את בריתי' היא שכינתי, דכן הוא האמת, וכשאזכור את שכינתי ממילא זו היא זכירתם, דזה תלוי בזה:

דברי יואל

רבי יואל מסאטמר ז"ע"א

בבא הגאולה יראה לעין כל פגלת צדיקי הדורות שהעתירו והורידו כנחל דמעה על הגלות

ורמז במאמר הכתוב 'ואזכור את בריתי' בלשון עתיד, על פי מה שכתוב בספרים הקדושים על הקשוא המפרסמת, הלא הרבה צדיקים אמתיים התפללו על הגאולה, והורידו כנחל דמעות ולא נתקבלה תפלותיהם שלא היה עדין זמנה, ולא יצלה על הדעת שהיה כל תפלותיהם לריק חס ושלום ונאבדו מבלי זכר למו, אבל באמת כל התפלות ההם עומדים לפני השם בתפלה, וכשיבוא זמן הגאולה תגלו לעין כל ויראו עין בעין איך שהיה מסייעין אל הגאולה.

וכן במצרים, כל אותן השנים שנמשך השעבוד התפללו ישראל הרבה תפלות וצעקות ולא הועילה לשעתו, על כן אמר הקדוש ברוך הוא אל תחשבו שלא שמעתי כל אותן התפלות, אלא וגם אני שמעתי מכבר 'את נאקת בני ישראל' וראיתי שברון לבם, אלא שלא הגיע עדין הזמן, וכשאבא הזמן לצאת מן הגלות תברר שכל התפלות לא היו לריק ולבטלה. וזה פרוש הפסוק, וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל רצה לומר שמעתי כבר כל אותן

רבו, דידוע דכל נשמות בני ישראל הם מהשכינה, וכשהיתה בגלות מצרים שם הוציאה ששים רבוא נשמות שלהם.

ישראל נצטערו על צער השכינה ודבר זה עורר רחמים

והנה ישראל ידעו שהשכינה עמהם בצער גדול, והיו דואגים על צערה יותר מצערם, והיו אומרים מי יתן והיה שלא תהיה השכינה עמהם בצער, והם יתוסף להם צער על צער ולא אכפת להם וכו'. ומשעם זה נתמלא הקדוש ברוך הוא עליהם רחמים, מאחר שראה שמניחים צערם ומבקשים וצועקים על צער השכינה, אמר הקדוש ברוך הוא ראויים אלה לעשות עמהם לפנים משורת הדין. וזהו פנות הכתובים 'ואנחנו בני ישראל מן העבדה', 'העבדה' היא השכינה הנקראת 'עבודת ה', ודהינו אנחה שוברת גופם מצד צער השכינה שהיא עמהם בצער, שהיה מתאנחים ודואגים ואומרים מי יתן והיה שנקבל צערנו ולא תהיה שכינת עוננו בצער, ובהו יתעל שועתם אל האלהים מן העבדה, דהינו שעקר עליה שועתם היא 'מן העבדה' שהיא השכינה.

הקב"ה קנא על צער שכינתו כקנאת בני ישראל

וכשראה הקדוש ברוך הוא שמניחים צערם ונתקנאו קנאה גדולה על צער השכינה, אז אמר הקדוש ברוך הוא היכי דמי בני ישראל הניחו צערם ונתקנאו על שכינתי ואני לא אתקנא לה, בהכרח קנאתם נחנה בלבי גם אני קנאה להתקנא לכבוד שכינתי להוציא שושנתי מבין החוחים, וזה שאמר 'וישמע אלהים את נאקתם', אותיות 'קנאתם'. ומיד נתעורר גם הוא ותברך 'ויזכור אלהים את בריתו' היא השכינה שהיתה עם אברהם ועם יצחק ועם יעקב, ואז צרף הקדוש ברוך הוא צער השכינה עם צער ישראל ונתמלא רחמים.

וזהו שאמר 'ירא אלהים את בני ישראל', 'את' היא השכינה פדוע, דהינו שראה הוא ותברך צער השכינה עם צער בני ישראל, וידע

שפע חיים

רבי יקותיאל יהודה מצאנז זיע"א

ההבטחה היא גם על הגלות האחרונה

'לָכוּן אָמַר לְכוּנִי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים וגו' ולקחתי אתכם לי לעם וגו'. השם יתברך אמר למשה לא רק על גלות מצרים, אלא גם על העתיד לבא. כשם שבגלות מצרים שמע השם יתברך את נאקתם ושועתם וגאלם בעבור זאת, כן יהיה לעתיד לבוא, בסוף הימים טרם הגאולה העתידה, שפידוע כל הגליות השלימו את שנות גלות מצרים, שכאשר יקראו באמת וישועו אל אביהם שבשמים מקרב לבם, מיד יזכו לגאולה. לכן אמר, 'אני ה', לנצח נצחים, רומזו לקץ הימים טרם תבוא הגאולה השלמה, שאז תקים הבשורה, והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי וגו', ונתתי אותה לכם מורשה אני ה', בגאולה השלמה:

והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אותה לאברהם ליצחק וליעקב ונתתי אותה לכם מורשה (ו ח)

ספר השיחות

רבי מנחם מנדל מליובוביץ זיע"א

רק לאחר גלוי שם הו"ה מתקיימת

ההבטחה 'והבאתי אתכם אל הארץ'

בְּהַתְחַלֵּת פְּרַשְׁת וְאָרָא מְשִׁיב הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוא על טענת משה (בסיום פרשת שמות) 'והצל לא הצלת את עמך', ותכן המענה, שהקדוש ברוך הוא מקבל טענתו הצודקת של משה וגואל את בני ישראל – 'לכן אמר לבני ישראל אני הויה והוצאתי גו' והצילתי גו' וגאלתי גו' ולקחתי גו' והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אותה לאברהם ליצחק וליעקב ונתתי אותה לכם מורשה וגו'. וקדים לזה יארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל-שדי ושמי הויה לא נודעתי להם, 'לא

השנים, ויאזכר את בריתי, בשעה שאזכר את בריתי ואגאלם מן השעבוד והגלות אז יתברר ויתגלה להם תכליתו, ועל כן אמר בלשון עתיד על שם שלא בא לידי התגלות עדין, ורק אחר הגאולה יודע תועלתם:

והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים (ו ט)

ייטב לב

רבי יקותיאל יהודה משיגעט זיע"א

באור נפלא בדברי רש"י על הפסוק

'והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים'. פרש רש"י, 'כי כן הבטחתי ואתרי כן יצאו ברכש גדול'. נשאלתי למה הביא רש"י סיפא דקרא 'ברכש גדול'. והשבתי דיש להבין, דסבלות מצרים מיבעי ליה, ומה זה שאמר 'מתחת', ונראה לפרש, דכתיב למעלה (לעיל א יא) 'וישימו עליו שרי מסים וגו'', ונלחץ רש"י לפרש מה המס ויבין ערי מסכות לפרעה וגו', אבל יתכן כי העניינים בנו והעשירים היו פוידים את עצמם במס שנתנו להעמיד אחרים במקומן, ואחר כך רבחה המשא עד שמתח זה נעשו עניים. ואפשר שמה שאמר 'למען ענתו' (לעשותם עניים) 'בסבלתם', ומפני זה אמר כאן 'והוצאתי אתכם', לא מיבעיא מגוף סבלותם אלא אפילו מן הענייית על ידי המס שנתנו במקום סבלותם (כמו עין תחת עין), וזה שפרגום מגו 'דחוק' פלחן, וזה שפרש רש"י כי כן הבטחתי (לעשותם עשירים) שנגמר 'יצאו ברכש גדול':

לכן אמר לבני ישראל אני ה' והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים וגו' ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלקים וגו' (ו י ט)

לשון קמישית, שרומז על הגאולה האמתית והשלמה, גאולה שאין אחריה גלות (תש"ג, ח"א עמ' 248):

וידבר אלהים אל משה ויאמר אליו אני ה'. לכן אמר לבני ישראל אני ה' והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים והצילתי אתכם מעבדתם וגאלתי אתכם וגו'. ולקחתי אתכם וגו'. והבאתי אתכם וגו' (ו ב-ח)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

על ידי מעשיהם הטובים של ישראל נמתקו הדינים ונגאלו

אפשר לרמוז, דידוע דשם אלהים דין ושם הו"ו רחמים, והקדוש ברוך הוא בא להודיע למשה, שהדין שהיה על ישראל כבר, רצה השתא להפכו לרחמים. וזהו וידבר אלהים אל משה ויאמר אליו אני ה', דהינו, אף על גב דכבר הייתי בדין, שהוא אלהים, עכשו אני ה', שנתהפכתי ממתת הדין למדת רחמים. ופרשו הראשונים וזכרונם לברכה ד'אני יהוה' גימטריא אלהים, ויתר אחד לרמוז ההפוך, דהדין עצמו נהפך ויחזר רחמים. והנה אלהים במלוי יודיין גימטריא ש', וכשתמלא אני ה' כף, אל"ף נוי"ן יו"ד ה"י וא"ו ה"י, גימטריא ש', לרמוז דעל ידי מעשים טובים אלהים ממש נעשה רחמים, וזהו אני ה'. והנה ברחמים גם כן גימטריא ש', לרמוז דשם אלהים שהוא שלש מאות במלוי, נהפך לאני יהוה במלוי שהוא שלש מאות, והוא גימטריא ברחמים, וזהו שאמר לו אני ה'.

בשר לישראל שזכו למעלה גדולה בזכות מעשיהם

והוצאתי אתכם וגו'. וגאלתי אתכם וגו'. ולקחתי אתכם וגו'. והבאתי אתכם וגו'. בא לרמוז כנזכר, דשם אלהים במלוי

נפרתי להם במדת אמתית שלי... הבטחתי להם את ארץ ישראל ולא קימתי, ונתתה ימים תכף הקדוש ברוך הוא את הבטחתו להביא את בני ישראל לארץ ישראל, לאחרי ההקדמה ד'אמר לבני ישראל אני יהוה'.

מבאר בדרושי חסידות ש'אני יהוה' הוא הגלוי דמתן תורה, וזהו וארא אל אברהם גו' ושמי יהוה לא נודעתי להם, שלהאבות שהיו לפני מתן תורה לא נתגלה שם יהוה לאמיתתו כפי שנתגלה לבני ישראל במתן תורה, כהמשך הפתוב 'לכן אמר לבני ישראל אני יהוה'.

ועל פי זה יש לבאר השיכות להכניסה לארץ (שכל זמן ששמי יהוה לא נודעתי להם לא נתקמה הבטחה לתת להם את ארץ ישראל, ורק לאחר גלוי שם יהוה במתן תורה מתקמת הבטחה והבאתי אתכם אל הארץ) – כי, במתן תורה בטלה הגזרה דעליונים לא ירדו לתחתונים ותחתונים לא יעלו לעליונים, ואז יכולים בני ישראל להכנס לארץ כנען ולעשותה ארץ ישראל, כולל גם כללות מעשינו ועבודתינו בבורר העולם, שהעולם פלו יהיה בכחינת ארץ ישראל – דירה לו יתברך בתחתונים.

בכל שנה בקריאת פרשת וארא מתעורר מענה הקב"ה למשה רבנו

ובכל שנה ושנה כשקורין פרשת וארא בצבור – מתגלה מענה הקדוש ברוך הוא על טענתו של משה שבדור, וניצוץ משה שבכל אחד ואחד מישראל, שאף ש'מאז באתי גו' לדבר בשמך, בני ישראל מקימים מאז התורה ומצות, מפל מקום הצל לא הצלת את עמך וכו' – שפיון שכבר היה הגלוי דמתן תורה, ויחזר ונשנה רבוי פעמים בי'מן מתן תורתנו' בכל שנה ושנה (יותר מג' אלפים גו' מאות פעמים שנים), יש לבני ישראל כל עניני התורה ומצות בשלמות, ובאפן גלוי, וארא, ולכן מבטיח הקדוש ברוך הוא שתכף ומיד גאל את בני ישראל מהגלות, והצאתי גו' והצילתי גו' וגאלתי גו' ולקחתי, ד' לשונות של גאולה, והבאתי אתכם אל הארץ,

עבודתו אשר יעשה להשם יתברך, ויש אשר הם קצור רוח, פרוש שאין נשמתם ורוחם קר כל כך, ודומה בעיניו שייצא ידי חובתו בעבודתו יתברך שמו בכל עניניו, ויש אשר עבודתם קשה דהינו שהם מסגפים עצמם בתענית וסגופים. והינו כשבא משה רבנו עליו השלום ואמר להם הגאולה 'ולא שמעו אל משה מקצור רוח', פרוש מחמת שהיתה נשמתם ורוחם קצרה, 'ומעבדה קשה' דהינו שהיו ביניהם אנשים שהיו מסגפים עצמם והיו סבורים איך אפשר שמשה יביא את הגאולה הלא גם הם עבדים להשם יתברך בכל עבודתם ומדוע לא יבא הגאולה על ידיהם.

והנה משה רבנו עליו השלום תלה חסרון השמיעה שלא שמעו בני ישראל אליו, תלה בעצמו מחמת שהוא אינו ראוי לכך, שאינו צדיק גמור, ולכן אמר 'הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה', מאחר שדברי לא נכנסו באזני ישראל ואיך יכנסו דברי באזני פרעה. וזהו 'ויאמר לפני ה' דייקא, דהנה לפעמים יאמר האדם שתולה החסרון בעצמו ובאמת לבו אינו נכון כל כך באמת גמור שכן הוא שהחסרון בו, אכל משה רבנו עליו השלום היה צדיק גדול וזה הדבר שתלה החסרון בעצמו היה אומר לפני ה' ממש, שהיה לבו נכון באמת לפי דעתו שהוא הגורם החסרון השמיעה:

וידבר משה לפני ה' לאמר הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה וגו'. וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים (ו יב-יג)

אש קדש

רבי קלונימוס קלמיש מפיסצנא זיע"א

משה רבנו פעל שכל ההנהגה מתחלתה

ועד סופה תהיה מתוך רחמים

וידבר אלקים וכו' אני ד' וכו' ולא שמעו אל משה מקצור רוח ומעבדה קשה וכו'

גימטריא ש', ויאני יהנה' במלוי גימטריא ש'. ואמר הקדוש ברוך הוא למשה: כך תברר לבני ישראל, ותאמר להם ד'אלהים' נהפך ל'יאני ה' וחזר רחמים, ולפיכך 'והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים'. והנה, מפני הזכות שזכו בני ישראל זכות גדולה, אמר להם כאן תמשה בשורות, והם: 'והוצאתי אתכם, והצלת, וגאלתי, ולקחתי, והבאתי', לרמוז להם מה שרמזו בשם הני"ה ברוך הוא, שהם נפש רוח נשמה חיה יחידה, שהנפש רמוזה בה"א אחרונה, והרוח בוא"ו, והנשמה בה"א ראשונה, והחיה ביו"ד, והיחידה בקוץ היו"ד. לרמוז להם שיזכו לכל אלה המעלות, שישגו מדרגה אחר מדרגה, עד שישגו למדרגה העליונה. ואפשר שלזה עושים ארבע כוסות בליל פסח, כנגד ארבע אותיות הני"ה ברוך הוא, וקוץ של היו"ד, כיון שהוא נעלם, הוא תלוי בעמק המחשבה, ואין לנו השגה בו לעשות כנגדו מעשה:

וידבר משה כן אל בני ישראל ולא שמעו אל משה מקצור רוח ומעבדה קשה (ו ט)

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'ענסק זיע"א

יש היודעים שכל עבודתם כל ימי חייהם

לא תספיק ויש הסוברים שכבר יצאו

ידי חובתם

'ולא' שמעו אל משה מקצור רוח ומעבדה קשה ויאמר משה לפני ה' הן בני ישראל לא שמעו אלי כו'. ודקדקתי מה זה קל וחומר הן בני ישראל כו' ואיך ישמעני פרעה, הלא מפרש בקרא דבני ישראל לא שמעו אל משה מקצור רוח כו' אכל פרעה אפשר שישמע לו. אף הענין הוא, דהנה יש בני אדם שהם ארץ רוח, פרוש שיש לו נשמה קדושה עליונה יודע שצריך לעבוד השם יתברך ברוך הוא בכל מיני עבדות ולא יספיק לו כל ימי חייו כל מעשה

וכו' ואחר כך 'אני הנה' ועתה 'וידבר הנה', מתחלה הנה - רחמים. וזה 'ויצגם אל בני ישראל' ופרש רש"י צגה עליהם להנחתם בנחת וכו', שכל הנקבה עמהם לא תהא מתחלה דין ואחר כך רחמים רק בלה גם מתחלה תהא בנחת:

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'ענסק זיע"א

הבטחה מפי צדיק הוא צווי המכרח להתקיים

וידבר ה' אל משה ואהרן ויצגם אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים. לפי פשוטו אינו מוכן פרושו, ורש"י ז"ל פרוש בטוב טעם. ולפי ענינינו יש לומר, דהנה כשבאים בני אדם אל הצדיק בדבר הצטרכותם, למשל שיפעל להם איזה דבר אצל אדון ושלטון, אזי אומר הצדיק לאדם הנה - השלטון ימלא משאלותיך ולא יהיה באפן אחר, והוא פמצה מפי הצדיק שאל יעשה באפן אחר. וזהו 'ויצגם אל בני ישראל ואל פרעה כו', פרוש זה שתאמר הגאולה לישראל היא הצווי בעצמו אל פרעה, אף על פי שלא יאמרו משה ואהרן רק לישראל, לא יהיה באפן אחר ויכרח להוציאם על ידי הדבור והצווי שתאמרו לישראל, וק"ל:

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מפרדיטשוב זיע"א

כשמושה צוה את פרעה שיוציא את ישראל ממצרים דברו עשה רשם ולא היה צריך להאריך עמו בדברים

ויצגם אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים. הענין דהנה יש שני מיני צדיקים המוכיחים את העם לילך בדרכי ה', יש צדיק

הן בני ישראל לא שמעו אלי וכו' וידבר ד' אל משה ואל אהרן ויצגם אל בני ישראל וכו'. ופרש רש"י צגה עליהם להנהיגם בנחת ולסבל אותם. וצריך להבין מה שיכות זה לזה שמפני שבני ישראל לא שמעו מצרות פרעה לכן נהיגו משה ואהרן אותם בנחת, ומה יועיל הנהגתם בנחת אם פרעה חס ושלום עוד יענם.

אבל אנו מתפללים ונתגנו לחן ולחסד ולרחמים וכו', מתחלה חן ואחר כך חסד ואחר כך רחמים, פי חן הוא למי שראוי חס ושלום שלא להנצל גם כן כמו שאיתא (סנהדרין קח.) על הפסוק 'ונח מצא חן' שגם נח לא היה פדאי להנצל אלא שמצא חן, וחסד נודע שהוא כלו חסד גם למי שאינו ראוי, רק רחמים הוא כבר מערב בדין, לא רק בדין ולא חסד לגמרי למי שאינו ראוי, רק שיהיה ראוי קצת וברחמים.

לכן אנו מתפללים בסדר הזה דייקא, כי לא מיבעי שאי אפשר לבא לדין לחד מתוך היסורים והצרות שנעשה את כל אשר עלינו לעשות, עד שנהיה ראויים בדין לכל טוב, רק גם לרחמים שנהיה קצת ראויים אי אפשר לנו לבא מתוך היסורים, רק ונתגנו מקדם לחן ולחסד, שאף כשאין ראויים תושיענו ואז נוכל לבא אל רחמים שעל כל פנים קצת נהיה ראויים, ולא בלבד שמפני שמתוך הצרות קשה לנו לעסק בתורה ולעשות ככל אשר עלינו לעשות, אף גם מה שעושים, בלא רוח חיים עושים, רק בשבירה בנפילה, ובלא שמחה רחמנא לצלן.

לכן כשאמר משה רבנו (לעיל ה כב) 'למה הרעתה וכו' ויחשבו ד' (פסוק ב) וידבר 'אלקים' וכו' אני הנה, שמה יבואו לבחינת הנה - רחמים, כי על ידי קשוי השעבוד יקדימו לצאת פידוע, ולא שמעו אל משה מקצר רוח ומעבדה קשה, פרוש אם יבאו אל הרחמים מעבודה קשה אז יהיה 'בקצר רוח' בלא רוח חיים, ולא שמעו וכו' מקצר רוח' מפני הקצר רוח בין שהוא מעבודה קשה, לכן וידבר הנה ויצגם אל בני ישראל, מתחלה פתיב וידבר אלקים

יש בשמותם בין שניהם שש מאות אָלף, אם כן, נמצא בזכות שניהם יצאו שש מאות אָלף. ולכך פעם מקדים אהרן למשה ופעם מקדים משה לאהרן, מאחר שבזכות שניהם יצאו שש מאות אָלף ממצרים פרמזו בשמותם, מעתה שניהם שוים. ובהו יבואו הפסוקים על נכון, 'הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם הוציאו את בני ישראל, פרמזו בשמותם, והם המדברים להוציא את בני ישראל, פרמזו. ובין שפן, אין קפידיא אם קדם זה לזה או זה לזה, מאחר ששניהם שוים ושניהם כאחד טובים:

וידבר ה' אל משה לאמר אני ה' דבר אל פרעה מלך מצרים את כל אשר אני דבר אליך (ו כט)

מאזר ושמש

רבי קלונימוס קלמן עפשטיין זיע"א

מהו הכנוי סודות התורה, הלא אפשר לגלותם ולפרשם לאחרים

הנה פתיב 'סוד ה' ליראיו' (תהלים כה יד), יש לפרש כן, דהנה יש להבין מה זה סודות התורה שקוראין כל ישראל סודות התורה, שאין לומר שהפונה על חכמת הקבלה וכתבי האר"י ז"ל וזהו הקדוש, דהנה לשון סוד הוא דבר שאי אפשר לגלות לאחרים כלל, והלא כל הקבלה וכתבי האר"י והזהר יכולין לגלות לאחרים ולפרשם ביה שאת, ואם כן כיון שנתגלה אין זה סוד, אבל מה הוא סוד שאי אפשר לגלות לשום אדם, הוא 'סוד ה', רצה לומר עצם אלקות שהוא הנה והנה ויהיה והוא עיקרא ושרשה דכולי עלמין, זה אי אפשר לגלות לשום ברך רק כל אדם משער לעצמו השגת אלקות לפי שכלו ולפום שעורין דלביה, וכל מה שהאדם מוצף עצמו ונגע עצמו יגיעות הרבה להשיג, כך ישיג בשכלו הנה יותר ויותר, ומה שמשגי שכלו באלקותו תברך זה אי אפשר לגלות לשום אדם מעמקי לבו מה שהוא בלבו

אשר בדבורו עושה רשם להכניע לב עושה רשעה ולהטותם לדרך ה', ואין צריך לתן שום טעם לדרך, וזה אין צריך להיות פטיט בלשוננו, כי אינו צריך להסביר הדרך, רק בשאמר הדרך הישרה לעשות כן דבורו עושה רשם ונכנס בלב השומע, ויש צדיק אשר אין דבורו עושה רשם רק שהוא מכרח להביא ראיות וטעמים לדרך שנהו הדרך הישרה, וזה צריך להיות בעל לשון שיוכל להסביר הדרך להשומעים כדי שיכנסו דבריו בלבם. וזה שאמר לו ה' 'ויצאם אל פרעה', כי משה אמר (להלן פסוק ל) 'הן אני ערל שפתיים', ואמר לו ה' אתה אין צריך להיות בעל לשון להסביר לפרעה בדבורים, רק אתה תצוה עליו ודבורך עושה רשם שמכרח הוא לשמע לך:

הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם הוציאו את בני ישראל וגו'. הם המדברים אל פרעה מלך מצרים להוציא את בני ישראל ממצרים הוא משה ואהרן (ו כ-כו)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

משה ואהרן שקולים ובזכותם נגאלו ישראל

אפשר לרמוז, דיש לזקק מה טעם הצורך הפתוח לברר בידעה ברורה דבר הידוע ומברר, באמרו 'הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם הוציאו את בני ישראל', מי לא ידע בכל אלה, ומי יכל לו ספק דאחרים הם. ואם פנתו כדי להקדים בפסוק משה לאהרן ובפסוק אחר יקדים אהרן למשה, בלא זה היה אפשר להקדים. ואפשר דכא לרמוז דזכות שניהם גרמה להוציא ישראל ממצרים, דידוע דישאל יצאו בשש מאות אָלף ממצרים, כמו שנגאמר (להלן יב לו) 'בשש מאות אָלף רגלי', והנה 'משה אהרן' גימטריא שש מאות, ואות אָלף שש מאות ותרה לדרש בה אָלף ממש, והנה עכשו משה ואהרן

אלהותי תִּבְרַךְ שְׁמוֹ, עַל כֵּן הִשִּׁיב מֹשֶׁה הֵן אֲנִי עֹרֵל שְׂפָתַיִם וְאֵיךְ יִשְׁמַע אֵלַי פְּרַעֲהַ, רָצָה לומר כַּגִּדְלֵי הַשְּׂנָתִי שְׁאֵנִי מִשִּׁיג אֱלֹהוֹתְךָ וּמִצִּיאוֹתְךָ אִי אֶפְשֶׁר לְפָרֵשׁ וּלְהַטְעִים לְאַחֲרִים שֶׁיִּבְיֵנוּ מִמֶּנִּי גִדְלֵי מִצִּיאוֹתְךָ, דְּהֵינּוּ קָל וְחֹמֶר הַנְּלֵל, 'הֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁמְעוּ אֵלַי וְגו' רָצָה לומר, לֹא הִבִּינּוּ מִמֶּנִּי מַחְמַת שְׂגָדֵל שְׂכִלִי אִי אֶפְשֶׁר לְצַמְצַם כֹּל כֶּף לְהִבְיֵנִם לְפָחוּתֵי הַעֲרָף, מִכֹּל שֶׁכֵּן לְפָרַעֲהַ, עַל כֵּן אָמַר לוֹ הַקַּב"ה 'נִתְמַחֵי אֱלֹהִים לְפָרַעֲהַ וְאֶהְרֵן אַחֲרֶיךָ יִהְיֶה נְבִיאֲךָ', רָצָה לומר מִתְרַגְּמָנְךָ, כְּתַרְגֻּמֵם אוּנְקָלוּס, שֶׁהוּא יִפְרֵשׁ דְּבָרֶיךָ לְהַטְעִימָם שִׂדְעָה מִצִּיאוֹת אֱלֹהוֹתֵי:

וְאֲנִי אֶקְשֶׁה אֶת לֵב פְּרַעֲהַ וְהִרְבִּיתִי אֶת אַתְחִי וְאֵת מוֹפְתֵי בְּאֵרֵי מִצְרַיִם (א ד)

שְׂפַת אִמָּת

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א

הַרוּצָה לְעוֹבְדוֹ תִּבְרַךְ בְּלֵב שְׁלֵם יַעֲזֹרְהוּ לְקַנְיִם מִשְׁוֹרֵת הַדִּין

בְּרִשׁוֹי ו'ל, שְׂגָלוֹי וְיָדוּעַ לְפָנָיו שְׁאִין נַחַת רוּחַ בְּאִמּוֹת לְשׁוֹב כּו', טוֹב לִי שִׁיתְקַשֶּׁה לְבוֹ כּו'. אִם כֵּן יֵשׁ לְהוֹכִיחַ מִכֹּל שֶׁכֵּן מִי שְׂרוּצָה בְּלֵב שְׁלֵם לְעַבְדּוֹ תִּבְרַךְ וְשִׁלֵּא לְסוּר מִעֲבוּדוֹתוֹ תִּבְרַךְ, אִף כִּי אֵינוּ מוֹצִיאֵו מִכַּח אֶל הַפְּעַל, עוֹזֵר לוֹ הַשֵּׁם תִּבְרַךְ לְפָנִים מִשְׁוֹרֵת הַדִּין, כִּי מִדָּה טוֹבָה מְרַבֶּה, וְגָלוּי לְפָנָיו שֶׁעָקַר רִצּוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְעַבּוּדוֹתוֹ תִּבְרַךְ וְשְׁאִין נַחַת רוּחַ לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל לְנִטּוֹת מְרִצּוֹנוֹ, טוֹב לְחַזֵּק לְבָבְךָ וּלְהַטּוֹת לְבָב אֲלֵיו תִּבְרַךְ (תּוֹר"ם):

כִּי יְדַבֵּר אֲלֵכֶם פְּרַעֲהַ לֵאמֹר תִּנּוּ לָכֶם מוֹפֵת וְאִמָּרְתֶּם אֶל אֶהְרֵן קַח אֶת מִטְּךָ וְהַשְׁלֵךְ לְפָנָי פְּרַעֲהַ יְהִי לְתַנּוּן (ט ד)

וְשִׁכְלוֹ, הַגֵּם שִׁיכוֹל לְדַבֵּר לְאַחֲרִים וּלְהַקְנִים בְּלֵב מִצִּיאַת אֱלֹקוֹתוֹ וְיִרְאָתוֹ תִּבְרַךְ שְׁמוֹ, אֲבָל כֹּל מִצְפוּנֵי לְבוֹ אִי אֶפְשֶׁר לְגַלּוֹת לָהֶם, כִּיְדוּעַ לְכֹל מִי שֶׁנִּכְנַס לְעַבּוּדָה בְּאִמָּת, עַל כֵּן זֶה נִקְרָא סוּד, כִּי הוּא סוּד בְּאִמָּת שְׂאִי אֶפְשֶׁר לְגַלּוֹת לְשׁוֹם אָדָם מִה שֶׁהוּא אֶצְלוֹ בְּנִקְדַת הַלֵּב וְהַמַּחְשְׁבָה, רַק כֹּל אֶחָד מִבֵּינֵי לָפִי יִגִּיעַתוֹ וְהוֹדְכָכוֹת חֲמורוֹ, וּמִה שֶׁהָאָדָם מִשִּׁיג יוֹתֵר הַשְּׂגוֹת אֱלֹקוֹת בְּכֹלל וּבִפְרָט, דְּהֵינּוּ שְׂבָא לְמַדְרָגוֹת גְּדוּלוֹת בְּהַשְּׂגוֹת אֱלֹהוֹת עַל דִּי הוֹדְכָכוֹת יוֹתֵר, לָזֶה הָאָדָם קָשָׁה יוֹתֵר לְפָרֵשׁ וּלְגַלּוֹת מִצְפוּנֵי לְבוֹ לְאַחֲרִים, כִּי יֵשׁ לוֹ יוֹתֵר בְּלָבוֹ וּבְמַחְשְׁבָתוֹ אֲשֶׁר אִי אֶפְשֶׁר לְגַלּוֹת וּלְפָרֵשׁ מִצְפוּנֵי לְבוֹ.

זֶה 'סוּד ה' לִירְאוֹ', רָצָה לומר שֶׁנִּשְׁאָר תְּמִיד אֶצְלָם בְּסוּד שְׂאִי אֶפְשֶׁר לְפָרֵשׁ, שְׂמַה שְׂאָדָם יוֹתֵר יָרָא שְׂמִים, הוּא יוֹתֵר אֶצְלוֹ אֱלֹקוֹתוֹ תִּבְרַךְ בְּסוּד יוֹתֵר אֲשֶׁר אִי אֶפְשֶׁר לְגַלּוֹת מִצְפוּנֵי לְבוֹ וְאִי אֶפְשֶׁר לְהִבִּין מִמֶּנּוּ פְּחוּתֵי הַעֲרָף גִּדְלֵי הַהַשְּׂגוֹת שֶׁהִשִּׁיג מֵאֱלֹהוֹתוֹ תִּבְרַךְ, וּמִי שֶׁהוּא עֹדֵן אֵינוּ גְּדוּל כֹּל כֶּף בְּהַשְּׂגָה בְּמִצִּיאַת אֱלֹהוֹתוֹ תִּבְרַךְ יִכוֹל יוֹתֵר לְפָרֵשׁ לְאַחֲרִים מִה שֶׁבְּלָבוֹ כִּי אֵין לוֹ עֲמֻקּוֹת לְבָבוֹ כֹּל כֶּף כְּמוֹ גְּדוּל הַעֲרָף כְּנ"ל, וּיְכוּלֵין פְּשוּטֵי הָעַם לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ יוֹתֵר מִמִּי שֶׁהִשִּׁיג הַרְבֵּה כְּנ"ל, וְעַל כֵּן אִם אָדָם שֶׁהוּא גְּדוּל בְּיִרְאַת ה' בְּהַשְּׂגוֹת גְּדוּלוֹת מִמִּצִּיאוֹת אֱלֹהוֹתוֹ תִּבְרַךְ שְׁמוֹ וְרוּצָה לְגַלּוֹת מִצְפוּנֵי לְבוֹ שֶׁיִּבְיֵנוּ אַחֲרִים מִמֶּנּוּ, צְרִיף לְמַתְרַגְּמָן, דְּהֵינּוּ לְאָדָם קָטָן מִמֶּנּוּ שֶׁיִּכּוֹל לְהִבִּין דְּבָרָיו וְהוּא יִשְׁמִיעַם לְאַחֲרִים כְּדִי שֶׁיִּבְיֵנוּ מַחְמַת שֶׁיִּשְׁמְעוּ מִקָּטָן הַעֲרָף עַל כֵּן יְהִי וְכוּלֵין לְקַבֵּל וּלְהִבִּין וְכו'.

וַעֲתָה נַחֲזֹר לְהַפְתּוּכִים הַנְּלֵל, וְיִדְבַר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר אֲנִי ה', רָצָה לומר שֶׁהַקַּב"ה צִוָּה לְמֹשֶׁה לֵאמֹר לְאַחֲרִים שֶׁיְדַעוּ שֶׁאֲנִי ה', רָצָה לומר לְגַלּוֹת לָהֶם סוּד מִצִּיאוֹת אֱלֹהוֹתוֹ שֶׁהוּא רְבוּן וְשִׁלְטֵן וְכו', וּמִיָּד אָמַר לוֹ 'בֹּא דַבֵּר אֶל פְּרַעֲהַ אֵת כֹּל אֲשֶׁר אֲנִי דוֹבֵר אֲלֶיךָ', רָצָה לומר מִה שְׁאֵנִי דוֹבֵר אֲלֶיךָ הַלּוֹדִיעַ אֱלֹהוֹתֵי, שְׂאֵנִי רְבוּן וְשִׁלְטֵן, זֶה תְּדַבֵּר אֶל פְּרַעֲהַ שִׂדְעָה

מהר"ש מב'עלא

רבי שלום מב'עלא זיע"א

הטעם שיש צדיקים גדולים שאינם פועלים ישועות ואלו צדיקים קטנים מהם כן פועלים

אבי זקני זצ"ל (בעל הכני יושבר ויע"א), שאמר לפרש על מה שנאמר אצל קברת משה י'קבר אתו כגי מול בית פעור' (דברים לז ט), דהכתוב הודיענו בזה גדל מעלת אדון הנביאים, שהיה גדול כל כך בקדושה להיות מתנגד לקלפת בית פעור דהשאר אותו להטעותם והיה בבחינת כתר דקלפה, והיה כח אדון הנביאים להתנגד לו, וזהו מ'ול' בית פעור, והא ראיה, באשר פי ד'וע דתמן גרד בזכות משה דהיה מכניס ואינו מוציא, ועבודת בית פעור היה פוער לפעור מוציא ואינו מכניס, עד כאן דבריו הקדושים ודפח"ח ש"י.

ובדבריו קדשו ז"ל יש לפרש גם כאן, דידוע כי לעבודה נרה זו היה עובד גם כן פרעה ועבדיו, לכן נשאר בכדי להטעותו, והנה איתא בדבריהם ז"ל כי פרעה בעצמו החזיק עצמו לאלוף והיה מראה לכל אשר הוא מכניס ואינו מוציא, והחזיק עצמו למשפיע כי היאור עולה לקראתו. וזהו הנאמר לו למשה במפת דם ד"קא, אשר במפה זו היה אשפלתא לבחינת כתר דנוקבא דקלפא בגולגולתא דילה. וזהו שאמר השם יתברך הנה יצא המימה, יש כאן אותיות י"ם מ"ה, רמז בכאן לשם המקבל שפע מ"ם העליון ומשפיע לים התחתון.

וידוע דהקלפה הוא בקוף בפני האדם וכל חיותה הוא על ידי ניצוץ אור הקדוש המחיה בבחינת מחיה את כלם, והנה פרעה היה בבחינה זו דהיאור עולה לקראתו כנ"ל, ועשה עצמו למכניס ואינו מוציא ואמר השם יתברך למשה ונצבת לקראתו, תהא עומד בגדל קדשתך לקראתו' (ועיין רש"י בפרשת שמות ב ט), ובאשר פי תסיר ממנו כח המחיהו סוד קא, ישאר דם, וכח הנה הוא באשר אתה מתנגד לו בבחינת מכניס ואינו מוציא כנ"ל בגדל קדשתך, זהו אומר ונצבת לקראתו':

'כי ידבר אלכם פרעה לאמר תנו לכם מופת'. ולכאורה היה צריך לומר תנו לי מופת. והענין, כי באמת אין חפץ לקסיל בתבונה, וכמו שמצינו באחז שאמר (ישעיה ז יב) 'לא אשאל ולא אנסה את ה'', ולכן מצדו לא בקש קלל מופת, רק בגדל רשעתו היה אומר להם שאתם בעצמכם אינכם מאמינים באמונה שלמה ואמתית, ולכן תנו לכם מופת'. ויש להוסיף, דאיתא בספרים באור הענין דיש צדיקים אשר אין פועלים ישועות, ויש צדיקים ש'ממעט קטנים מהם והם ממשיכים ישועות. וההסבר הוא, שמפני שפלות רוחם אינם במדת אמונה ובטחון שהיה כח בידם להמשיך טובות וישועות, ועל כן באמת אינם יכולים לפעל זאת. וזהו שאמר פרעה 'תנו לכם מופת', כי אתם בעצמכם אינכם מאמינים שהיכלת בידכם לעשות מופת:

לך אל פרעה בבקר הנה יצא המימה ונצבת לקראתו על שפת היאור (ו יד-טו)

הגתן אמרי שפר

רבי ישעיה מדינוב זיע"א

פרעה החזיק עצמו לאלוה המכניס ואינו מוציא ומשה רבנו אשר בזכותו גרד המן שהיה מכניס ואינו מוציא מןהד כנגדו

ויאמר ד' אל משה כבוד לב פרעה וכו' לך אל פרעה בבקר הנה יצא המימה ונצבת לקראתו'. יש להבין אומר ונצבת לקראתו' מה בא להשמיעו באלה הדברים. גם לא מצינו כלשון הנה בשום מפה. ונראה על דרך שפרש הרב הצדיק ה'שיש מו"ה' ה'ושע זצ"ל אב"ד פה דינוב, ונדפס בשמו בספר רגל ישרה מאדני

מַצְרִים שֶׁהִיא בְּכַשׁוֹף וְהַתְּגַלּוֹת מִצַּד הַקְּלָפוֹת בְּיָזָה לְעַמַּת זֶה. וְנִצְרָכוּ לְהִיּוֹת בְּגִלּוֹת מַצְרִים לְהוֹצִיא הַנִּיּוֹצִיּוֹצִיין קַדִּישִׁין הַשֵּׁיכִים לְתוֹרָה שֶׁבְּכַתָּב, וְעַל זֶה נֶאֱמַר 'וְאַחֲרָי כֵּן יֵצְאוּ בְּרַכְשׁ גְּדוֹל' (בראשית טו יד), הַרְכוּשׁ גְּדוֹל דִּקְדוּשָׁה. וּבְגִלּוֹת בְּכָל שְׁהִיּוֹ אֲזוּ עוֹד נְבִיאִים אַחֲרוֹנִים יִחְזָקוּ אֶל חַגֵּי זְכָרָה וּמִלְאָכֵי וְדִנְיָאֵל וּבְעֵלֵי רוּחַ הַקִּדְּשׁ, וְהִיא אֲזוּ בְּיָזָה לְעַמַּת זֶה 'ה' חֲרָטְמִים וּפּוֹחֲרֵי חִלּוּמוֹת וּמוֹדִיעִים עֲתִידוֹת מִצַּד הַקְּלָפָה. וְאַחַר כֵּן שֶׁפְּסָקָה הַנְּבוּאָה וְהִגִּיעַ זְמַן הַתְּגַלּוֹת תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פִּה, וּכְמוֹ שֶׁאֲמָרוּ בְּסֵדֶר עוֹלָם זֹשֵׁטָא מִכָּאן וְאֵילָךְ הֵט אֲזַנְךָ וּשְׁמַע דְּבָרֵי חֲכָמִים, וְהִינוּ חֲכָמִים הַמְּחַדְּשִׁים בְּשִׁכְלָם בְּתוֹרָה שֶׁבְּעַל פִּה, דָּאֵף שֶׁהוּא גַם בֵּן דְּבָרֵי אֱלֹהִים חַיִּים מִכָּל מְקוֹם מוֹפִיעַ בְּלִבָּם שֶׁל חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל, אֲזוּ הַתְּחִילָה חֲכָמַת יְוֹנִית עַל דְּרֵי אַרְסֵטוֹ שֶׁכְּפָרוּ בְּכַשׁוֹף וְהַתְּגַלּוֹת וְסִמְכוּ עַל שִׁכְלָם וְהִבְנִתָם הַגְּרוּעָה לְהַכְחִישׁ דְּבָרֵי אֱלֹהִים חַיִּים הַתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פִּה, וְאֲזוּ הִיא הַתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פִּה בְּגִלּוֹת עַד שֶׁהוֹצִיאוּ הַנִּיּוֹצִיּוֹצִיין קַדִּישִׁין וְאֲזוּ הַתְּפֹשֵׁטָה הַתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פִּה (אות ח):

וְשִׁמְתִי פֶדֶת בֵּין עַמִּי וּבֵין עַמֶּךָ (ח ט)

אמרי יוסף

רבי יוסף מאיר מספינקא זיע"א
שְׁלֹשָׁה דְּרָגוֹת גְּלוּת קְשׁוֹת זוּ מִזוּ

שְׁמֵעֲתִי בְּשֵׁם אֲדָמוֹר הַרְבּ הֶגְאוֹן הַצַּדִּיק בּוֹצִינָא קַדִּישָׁא מוֹרְנוּ הַרְבּ שְׁלוֹם מִבְּעִלְזָא ז'ל, כִּי יֵשׁ בְּמִסְוֶרָה ג' פְּדוּת, 'וְשִׁמְתִי פֶדֶת בֵּין עַמִּי וּבֵין עַמֶּיךָ', ב' פְּדוּת שְׁלַח לְעַמּוֹ' (תהלים קיא ט), ג' 'וְהִרְבָּה עִמּוֹ פְּדוּת' (שם קל ז), וְאָמַר כִּי יֵשׁ שְׁלֹשָׁה מִינֵי גְלוּת, א' מַה שִׁיִּשְׂרָאֵל גָּלִין בֵּין הָאֲמוֹת, וְזֶה הַיּוֹתֵר קָל מִן כָּלֵם, עַל זֶה נֶאֱמַר 'וְשִׁמְתִי פֶדֶת בֵּין עַמִּי וּבֵין עַמֶּיךָ', כְּתִיב פֶּדֶת רַפָּה. ב' מַה שְּׂאִישׁ יְהוּדִי הוּא בְּגִלּוֹת אֶצֶל יִשְׂרָאֵל רַעְהוּ וּמוֹשֵׁל עֲלָיו, וְהוּא קָשָׁה יוֹתֵר מִן הָרָאוּשׁוֹן, וְעַל זֶה נֶאֱמַר 'פְּדוּת שְׁלַח לְעַמּוֹ,

וְיִסְפוּ פְרַעַה וְיִבְאֵא אֶל בֵּיתוֹ וְלֹא שֵׁת לְבוֹ גַם לְזֹאת (ו כג)

שפת צדיק

רבי פנחס מנחם מפילץ זיע"א
כָּל הַרְהוּר לְהִיטִיב הַמַּעֲשִׂים חָשׁוּב מְאֹד בְּשָׁמַיִם וְאִפִּילוּ אִם לֹא זָכָה הָאָדָם לְקִיּוּם בַּבְּעַל

'וְיִסְפוּ פְרַעַה וְיִבְאֵא אֶל בֵּיתוֹ וְלֹא שֵׁת'. מַה מִּלְמַדְנוּ הָאֲרִיכוֹת, דְּהַעֲקָר מוֹדִיעֵנוּ שֶׁלֹּא שֵׁת לְבוֹ, וּמַה נִּפְקָא מִינָהּ אִם עֲמַד בַּחוּץ אוּ בְּאֵל בֵּיתוֹ. עַל כֵּן נִרְאֶה לְפָרֵשׁ 'וְיִסְפוּ' כְּדִרְשׁ חו"ל בְּדַהַר הַקְּדוֹשׁ וְיָחִי (ח"א רלד). עַל פְּסוּק 'פְּנֵה אֶל תְּפִלַּת הָעֹרֶעֶר' (תהלים קב יח), לֹא כְּתִיב הַקְּשִׁיב אוּ שְׁמַע, אֶף פְּרוּשׁ 'פְּנֵה' שֶׁמִּסְתַּכֵּל וּמַשְׁגִּיחַ בְּתְפִלַּת יַחֲדִי וְשׁוֹקֵל כָּל מַעֲשָׂיו אִם כְּדָאי לְקַבֵּל תְּפִלָּתוֹ, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. כֵּן יֵשׁ לְפָרֵשׁ כָּאן, שֶׁפְּנֵה לְעַיִן בְּדַבַּר הָאוֹת, וּמִכָּל מְקוֹם חִזוּר לְבֵיתוֹ שֶׁלֹּא הִנִּיחוּ יֶצְרָו לְהַכְנִיעַ. לְמוֹד גְּדוֹל שְׁהִרְהוּר טוֹב אֶף שֶׁלֹּא תִקְוֶה אֵין שִׁכְחָה בְּשָׁמַיִם, וְנִרְמַז בְּתוֹרָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁכָּל עֲבוֹדַת אָדָם לְהַכְנִיעַ סֵטְרָא אַחְרָא, עַל כֵּן מַה שֶׁמְהַרְהֵר טוֹב, גַּם כֵּן יֵשׁ לוֹ שֶׁכָּר וּקְרִבוּת, אֲמָנָם מִסְתַּמָּא בֵּית מְכַשֵּׁף הוּא מְלֵא סֵטְרָא אַחְרָא, וְהֵלֶךְ לְבֵיתוֹ לְהַעֲבִיר מִלְּבוֹ מַחְשָׁבָה טוֹבָה, הַפּוֹף מִמְאָמֵר חו"ל (סוכה נב): פִּגְעַ עַד כֵּן מִגְּלוּל מִשְׁכָּהוּ לְבֵית הַמְּדַרְשׁ, עֲשֵׂה מִמֶּשׁ הַהַפּוֹף, כְּדָאִיתָא בְּדַהַר פְּרִשְׁתָּ בֵּא (ח"ב לה): דְּכָכַל בֵּיתָא וּבֵיתָא הָווּ שְׁכִיחֵי זִיגִין דְּמִתְקַטְרֵי בְּחַרְשִׁיהוּ אֵינּוֹן בְּכַתְרִין תַּתְּאִין, מִכָּל שְׁכֵן בֵּית פְּרַעַה שֶׁעֲשֵׂה עֲצָמוֹ שֶׁקָּן:

וַיַּעֲשׂוּ כֵן הַחֲרָטְמִים בְּלִטְיָהֶם (ח א)

פרי צדיק

רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א
כָּכַל דוֹר נִצְבֵּת הַקְּלָפָה מוֹל מִדְּרַגַּת הַקְּדוּשָׁה הַעֲתִידָה לְהַתְּגַלּוֹת

גְּלוּת מַצְרִים הִיא הַכְּנָה לְתוֹרָה שֶׁבְּכַתָּב שֶׁהִגִּיעַ זְמַנָּהּ לְהַגְּלוּת, וּכְנֻגָד זֶה הִיא חֲכָמַת

להכרית את אויבי ישראל הקלפות והתחתונים שבקשונתם, והיא תהיה להם כמו רמח לךר, וכמו חרב להרג, כמו שנגאמר (תהלים קמט ו) 'רוממות אל בגרונו' זו קריאת שמע, ועל ידי כן יהיה 'חרב פיפיות בידם' להרג את איביהם. ולכן גבי פנחס פתיב (במדבר כה ז) 'ויקח רמ"ח בידו', ואמר רבותינו זכרונם לברכה (תק"ו ח"א כא מט.) זכות רמ"ח תבות דקריאת שמע, וגבר בזה על הסטרא אחרא.

וזה שאמר ושמתי פדת בין עמי ובין עמך לקחר יהיה לקחר יהיה האת הנה, לרמ"ח הלמד משמש במקום בעבור, פלומר בעבור זכות רמ"ח תיבין דקריאת שמע יהיה האות הנה של פדות עמי מיד איביהם וגבר ישראל. ולכן אנחנו אומרים בסוף הברכה של הקריאת שמע 'הבחר בעמו ישראל באהבה', דתרגום אהבה רחם, ואז אנחנו מתחילין לומר רמ"ח תבות דקריאת שמע, דזכינו לרמ"ח תבות דקריאת שמע שתהיה רמ"ח וחרב בדינו נגד איבינו, על ידי רחם שהוא אהבה שיש לנו זה עם זה:

מחשף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

קשר בני ישראל עם הבורא על ידי האתות

ושמתי פדת בין עמי ובין עמך לקחר יהיה האת הנה. אפשר לרמוז דהנה ישראל קשרם הקדוש ברוך הוא עמו בעבותות האהבה כדי שיהיו תמיד דבקים עמו, כמו שנגאמר (דברים ד ה) 'ואתם הדבקים בה' אלהיכם' וכו'. בימי החל קשרם עמו באות תפלין, ועל ידי התפלין נופלת יראתם על הסטרא אחרא, כמו שנגאמר (שם כה ז) 'ויראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו מפך'. וביום השבת, היום בעצמו, כמו שנגאמר (להלן לא יג) 'כי אות הוא'. ואות ברית מילה מצטרפת בין בחל בין בשבת, כדי

וזה הפדות היא דגוש, והשלישי מה שאדם הוא בגולה אצל נפשו וכבוש תחת יצרו רחמנא לצלן ואין שליט ברוחו, וזה הוא הגלות הקשה והכבדה מכלם, ועל זה נאמר 'והרבה עמו פדות', עד כאן שמעתי ושפתיים ישק (פרשת ויחי):

ושמתי פדת בין עמי ובין עמך לקחר יהיה האת הנה (ה ט)

בן איש חי

רבי יוסף חיים מבגדד זיע"א

קיום רמ"ח מצות עשה מביא לגאולה

נראה לי בסיעתא דשמיא, 'מחר' אותיות רמ"ח, ואותיות רח"ם, והענין הוא, כי ישראל כל אחד מהם צריך לקיים רמ"ח מצות, וזה אי אפשר שיעשה כל אחד רמ"ח מצות עשה, אף על ידי אהבה שיש בישראל בין זה לזה, כל אחד יהיה נשלם ברמ"ח ממעשה חברו, ולכן רמ"ח הם אותיות רחם, כי רחם הוא תרגום של אהבה, לרמוז רמ"ח מצות של אהבה שיש בין זה לזה.

וידוע כי שלמות קיום רמ"ח עשה מסגלים לגאולה, כי רמ"ח עשה הם בסוד התקדים והם בסוד ו"ה שבשם, ושס"ה לא תעשה הם סוד הגבורות והם בסוד י"ה שבשם, והגאולה תהיה מתגברת התקדים ועל ידי שלמות תקון ו"ה שבשם. גם ידוע על ידי מדת האהבה שתהיה שלמה בישראל תהיה הגאולה, לזה אמר 'ושמתי פדת בין עמי ובין עמך לקחר', אותיות לרמ"ח, ואותיות לרחם, רצה לומר על ידי זכות רמ"ח עשה שעתידין לקבל בסיני, ועל ידי זכות רחם שיש ביניהם, יהיה האות הנה של הפדות.

גדול כח זכות מצות קריאת שמע להכרית אויבי ישראל והקלפות שברשותם

אז יובן בסיעתא דשמיא, ידוע דקריאת שמע יש בה רמ"ח תבות, מפני כי כחה גדול

וישלח פרעה והנה לא מת ממקנה ישראל עד אחד וכבד לב פרעה ולא שלח את העם (ט ז)

חתם סופר

רבי משה סופר זיע"א

באור מפלא בטעותו של פרעה שלא להאמין לדברי האות

וַיִּשְׁלַח פְּרַעֲהַ וְהִנֵּה לֹא מֵת מִמִּקְנֵה יִשְׂרָאֵל עַד אֶחָד וַיְכַבֵּד לֵב פְּרַעֲהַ וְלֹא שִׁלַּח אֶת הָעָם (ט ז)

מת על פן וַיִּחְזַק. וְקָשָׁה הָא לְעִיל (פסוק ו) כתיב 'לא מת אֶחָד'. וַיֵּשׁ לומר דַּמְעָשָׁה שְׁהִיָּה, מִצְרֵי וְיִשְׂרָאֵל הַחֲלִיפּוּ פָּרָה בַחֲמור וְיִלְדָה הַפָּרָה, וַיֵּשׁ סָפֵק אִם נולְדָה קודֵם הַמְשִׁיכָה וְהולֵךְ למוֹכֵר או אַחַר הַמְשִׁיכָה וְהולֵךְ לְיִשְׂרָאֵל, וַיֵּשׁ בְּזָה דִּינִים וּפְלִגְתוֹת אֵי מִי שְׁנוֹלֵד הַסָּפֵק בְּרִשׁוֹתוֹ עָלָיו לְהַבִּיא רָאִיָּה או הַמוֹצִיא מִחֲבָרָו עָלָיו הַרְאָהָ, יְהִיָּה אִיף שְׁיִהְיָה הִיָּה הַמְעָשָׂה בְּאִפְּן שְׁעַל פִּי הַדִּין מִצַּד הַסָּפֵק הִיָּה הַנּוֹלֵד שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְאוֹתוֹ הַנּוֹלֵד מֵת, אִף הַרִי הוּא שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִסָּפֵק לֹא נוֹכַל לְהוֹצִיא מִחֻזְקָתוֹ או מְרִשׁוֹתוֹ, אָכֵל הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא יַדַּע אִימְתִי נולֵד בְּאִפְּן שְׁהִיָּה שֶׁל הַמְצָרִי עַל בֵּן מֵת, וְאֵלּוֹ הָאָמִין פְּרַעֲהַ בְּהַשְׁגָּחָה עָלָיונָה בְּשִׁפְלִים הִיָּה לוֹ לְהַבִּין זֶה, אִף לֹא הָאָמִין שְׁיִושֵׁב בְּשָׂמִים יִתְבַּרֵךְ שְׁמוֹ שְׁגִיָּה מֵתִי יִלְדָה הַפָּרָה עַל פֵּן וַיִּחְזַק לְבוֹ:

כי בפעם הזאת אני שלח את כל מגפתי אל לבך וכעבדך וכעמך בעבור תדע כי אין פנוי בכל הארץ (ט ז)

באר מים חיים

רבי חיים מטשרנוביץ זיע"א

כאשר מגיע לאדם הזק או יסורים ומתעורר בתשובה נמצא שהיסורין היו טובה בשבילו

הִנֵּה הָאָדָם הַמֵּפֶה מֵאֵתוֹ כְּבִיכּוֹל, אִם הוּא בְּעַל שְׁכָל בְּמִקְצֵת וּמֵאָמִין בֵּהּ וּבְהַשְׁגָּחָתוֹ יִתְבַּרֵךְ אִיף שְׁלֹא יַעֲשֶׂה דָבָר בְּכָל הָעוֹלָמוֹת

לְקַיֵּם 'עַל פִּי (שְׁנַיִם) [שְׁנַיִן] עֲרִידִים יָקוּם דָּבָר' (דברים יט טו), דְּדָבָר' הִיא הַמְלָכוֹת שְׁכִינַת עֲזָנוּ, דַּעֲקָר קִיּוּמָה וְהַעֲמַדְתָּה הִיא שְׁמִירַת שְׁלֹשׁ אוֹתוֹת אֵלֶּה, אוֹת מִלֵּה וְאוֹת תְּפִלִּין וְאוֹת שְׁבָת, וְעַל יְדֵי קִיּוּם שְׁלֹשׁ מִצְוֹת אֵלֶּה נִכְנָעִים כָּל הַקְּלָפוֹת וְכָל הַגּוֹיִם מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

על ידי האתות נפדים ישראל מידי הסטרא אחרא

וְזֶה שְׁאָמַר וְשִׁמְתִי פְּדָת', 'שְׁמַתִּי' רָאשֵׁי תְבוֹת שְׁבָת מִ'לֵּה תְּפִלִּין יְחִיד, וּבָאָה הַמִּילָה בְּאִמְצַע, שְׁבָת מִכָּאן וְתְּפִלִּין מִכָּאן וּמִילָה בְּאִמְצַע, לְהוֹדִיעַ דְּהִיא מִצְטַרְפָּת עִם הַשְּׁבָת וְעִם הַתְּפִלִּין, עוֹד, מֵלֵת 'פְּדָת' יֵשׁ לְרַמּוֹז בֵּהּ הַתְּפִלִּין כְּשֶׁנִּחְלַף הַדְּלָת 'בְּקוּרָף' בְּאִ"ב דְּאֶתְבַּ"שׁ וְיִהְיָה תַק"פ, הוּא מִסְפָּר 'תְּפִלִּין'. וְהִנֵּה מֵלֵת 'הִרְאֵשׁ' בְּמֵלוּי הִ"ה רִי"ש אֶל"ף שִׁ"ן, הַמֵּלוּי גִימְטְרִיא 'פְּדָת' עִם הַכוֹלָל, לְרַמּוֹז עַל תְּפִלִּין שְׁבָרָאשׁ שְׁהִיא הַמִּכְנַעַת הַסְטְרָא אַחֲרָא. וְהִנֵּה 'פְּדָת' בְּמֵלוּי פ"א דְל"ת תי"ו, סוֹפֵי תְבוֹת הַמֵּלוּי 'אוֹת', וְ'אוֹת' זֶה רוֹמֵז לְשְׁבָת, מִשּׁוּם דְּמִקְרָא בְּמֵלוּי מ"ם חִי"ת רִי"ש, הַמֵּלוּי גִימְטְרִיא שְׁבַע מֵאוֹת וְשָׁשִׁים, הוּא מִסְפָּר 'בְּיּוֹם שְׁבָת', לְרַמּוֹז דְּיוֹם הַשְּׁבָת הוּא תְמוֹרַת הַתְּפִלִּין, דַּעַל יְדֵי הָאוֹתוֹת הָאֵלֶּה נִפְדִּים יִשְׂרָאֵל מִיַּד הַסְטְרָא אַחֲרָא.

הגאולה תלויה בג' האתות

וְגַם עַל יְדֵי קִיּוּמָם כְּרִאוּי קָרַב קֶץ הַגְּאֻלָּה בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ. וְזֶה נִרְמַז גַּם בֵּן בְּאוֹמְרוֹ לְמַחַר יְהִיָּה הָאֵת הַזֶּה, מִשּׁוּם דְּכָל יָמֵי הַגְּלוּת נִקְרָא 'חִשְׁף' וְ'עֲרַב', וּכְשֶׁתְּהִיָּה הַגְּאֻלָּה נִקְרָא 'בְּקָר' וְ'מִקְרָא', וְלִמְ"ד לְמַחַר הִיא בְּשִׁבְלִי, כְּלוֹמַר בְּשִׁבְלִי מִקְרָא שְׁהוּא זְמַן הַגְּאֻלָּה, אִם רְצוֹנָךְ שְׁתַּתְקַרֵּב, יְהִיָּה לָךְ הָאֵת הַזֶּה, דְּהִיָּנוּ שְׁמַר הָאוֹתוֹת הָאֵלֶּה בְּמוֹט"ב תְּלַתָּה פְּחָדָא, דְּהֵאֵת הַזֶּה רוֹמֵמֵת עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. יְהִי רְצוֹן בְּזִכּוֹת שְׁלֹשָׁה אוֹתוֹת אֵלֶּה קָרַב בִּיאַת מְשִׁיחֵנוּ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן:

גופא ותחייב להכות כסיל לזה שאינו מאמין כי הכל מאתו ותברך, ומרעה אל רעה יצא שרעה אחת תביא לו עוד שנים מהעברות הישנים וגם תדשים מה שלא האמין במכתו ממי בא אליו וכו'.

על אף שראה פרעה שמכה זו אינה כדרך הטבע תלה זאת במקרה

והנה בכל המכות שהיו עד הנה לא האמין פרעה הרשע כי הוא מאת ה', ובתחלה היה סבור כי הוא רק חכם פתכמי מצרים החרטמים והאשפים לעשות כמותם, ואחר כך באשר הודו החרטמים במכת הפנים לומר כי אצבע אלהים הוא, מכל מקום הוא לא האמין והיה סבור כי הוא יותר חכם מתכמי מצרים ומכשפיהם ויכול מה שאין ביכולתם. ואכן עתה במכת הברד זה הוא דבר שאי אפשר לכל לומר עליו שיכול להיות בטבע העולם או בחקמת חכמים ומכשפים, לצד שהיה נסים מפלאים נס בתוך נס, אחת שהיה ברך ואש מתלקחת ביחד והוא מים ואש שני הפכים ועשו שלום ביניהם לעשות רצון קונם, ועוד שהלך אש ארצה שלא בטבעו כי טבע האש להתמשך למעלה הכל כמו שאמרו חז"ל, ונמצא כבר היה מחייב פרעה לתת על הלב כי זה אצבע אלהים הוא, ואכן מאת ה' היתה זאת היא נפלאת בעינינו שגם בזה חזק את לבו שלא האמין אף בזה.

והוא אומר 'כי בפעם הזאת אני שלח את כל מגפתי אל לך', כלומר שנה הוא תכלית המגפה שכוללת כל המגפות, והיא קשה מכלם, מה שאני שולח המגפה אל לך לנגף אותה בחלאים רעים שלא יכנס בתוכה שום הרהור לומר אולי מה יצא הדבר, רק להיות קשה כאן שאפילו במה שהעין רואה שאי אפשר להעשות זאת מבלעדי ה' היא תכחיש ותאמר מקרה אחד לצדיק ולרשע והכל במקרה ופגעי הזמן, וזה אומר ובעבדיך, כלומר כי גם לעבדיך זאת תהיה המגפה אשר יגף אותם שלא אמינו שמה' הוא, אף שכבר הגה יצא

עליונים ותחתונים כי אם מפרש בעין השגחתו, כי הוא אמר ויהי והוא המשפילי לראות בשמים ובארץ מקטן עד גדול והכל ברצונו והשגחתו, וחס ושלום אין מקרה בעולם לומר מקרה הוא שקרה כך, כי לא נראה לבוא עולם ברוך הוא שברא כל הבריאה בלה במאמר פיו ותברך וניחו על מקרה ופגע הזמן להיות יקרה לפעמים כך ולפעמים כך, או להניחו על טבע המזלות וכוכבי השמים, וכי לזה היה צריך לברא העולם שיתנהג על פי טבע ומזל, כל סכל ופתי יאמר בן וכו'.

ועל כן באשר יבוא אליו מדברים אשר לא טובים המה מיסורים בני חיי ומזוני, תכף הוא נותן לבו הלא זה מאת ה' הוא ששלח זאת אלי, ומי חשיד קודשא בריך הוא דעבד דינא בלא דינא כמאמר חז"ל (ברכות ה:), ויבדאי נתחבתי זאת לפניו, ואין הדבר תלוי אלא בתשובה שאין לה דבר שעומד בפני התשובה, ושב ומתודה ומתחרט באמת על המראתו את קונו למאות ולא לפנים מיום הבריאה ועד הנה, בגלגול זה או בגלגולים אחרים שעברו עליו בעברות חמורות וקלות ובדברים שאדם דש בעקביו, ומקבל עליו מעתה לשוב לקונו בכל עז ותעצומות להדבק בו ולהתקשר בו ולהמליכו על כל אבר ואבר שבו שלא יעשה דבר בעולם ממתחובה דבור ומעשה בכל איבריו וחושיו כי אם מה שנוגע לעבודת קונו ולא יותר, ויבדאי אין לה רפאות ומזור לנפש ולגוף יותר מזה אחר שהוא שב ומתדבק בקונו על ידי זה וכו'.

וזה הכל אם נותן האדם זאת אל לבו להבין כי זה הוא מאתו ותברך ונשתלח לשוב עדין בזה, אבל אם הוא כאלו הסכלים הפתאים התלים הכל במקרה הזמן ופגעי ובטבע מזלות השמים והכוכבים הרי המכה הוא לו למכה גמורה וחלוטה לא לרפואה, כי הוא לא תרפא בזה אחר שאינו נותן לב שהוא ממנו ותברך ואין שעור להמכות שיבוא לו עוד, אחרי שאינו חוזר בתשובה במכה הראשונה, ועוד שעל זה

לו על רע בחירתו, תכף ומיד בהתראָה ראשונה עד שיאבד מן העולם.

המכה החמישית היתה אחרונה שהקב"ה הלב תלויה בפרעה

ויש לומר בהקדים דברי הרמב"ם ז"ל (תשובה פ"ו ה"א), וכן פרש רש"י ז"ל (לעיל ז א), דבחמש מכות הראשונות לא נאמר ויחזק ה' את לב פרעה, אלא ויחזק (את) לב פרעה, לפי שחטא ברצונו והרבה לפשע בבחירתו, כי עד מכה החמישית הנה בעל בחירה, והנה יכול לבחר בטוב לשמע לה' ותברך, אצל אחר כך לא הנה עוד בטבע אנושית לסבל עוד המכות מבלי לשלחם, ולאשר נטה לדרך הרע במקום שהיה בחרו לבחר הדרך הטוב, נתן הדין למנע תשובה ממנו עד שנפרע ממנו, ומשום זה חזק ה' את לבו אחר כך לבלתי שלח את בני ישראל, כדי להודיעו כחו וגבורתו ולהענישו בעשרה מכות. וזהו שאמר הכתוב (להלן ח כה) ויכבד פרעה את לבו גם בפעם הזאת, הינו במכה החמישית שהיה לו עוד בחירה, הכביד את לבו גם כן, ולא שח לבו לקיים דבר ה'.

באור דברי רש"י

ולכן אצל מפת כרד נאמר כי בפעם הזאת אני שלח את כל מגפתי, פיון שבמפת כרד פסק כח בחירת פרעה שלא היה לו עוד בחירה, היה הדין נותן למנע ממנו דרכי תשובה, ולהענישו בכל המכות עד מפת בכורות. ודקדק רש"י ז"ל תבת כל מגפתי, דלכאורה קשה מאי כל, דכבר הענישו בששה מכות. לכן פרוש מכאן שמפת בכורות שקולה כנגד כל המכות, דעתה הנה הדרך ברורו שיבא מפת בכורות שלא היה לו עוד שום בחירה:

מפיהם לומר אצבע אלהים הוא, מכל מקום תתחזק לבכם להיות פיהם דבר שנוא וימינם ימין שקר להחזיק הכל במקרה. ועל פן תכף בפרשה שלאחריה נאמר כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו, כי מושל מקשיב על דבר שקר כל משרתיו ורשעים' (משלי כט יב), והכל למען שתי אתמי אלה בקרבוב' פדבר האמור:

כי בפעם הזאת אני שלח את כל מגפתי וגו', כי עתה שלחתי את ידי וגו', בעבור הראתך את כחי ולמען ספר שמי בכל הארץ (ט יד-טו)

דברי יחזקאל

רבי יחזקאל משינובה זיע"א

דברי רש"י התמוהים

'כי בפעם הזאת אני שלח את כל מגפתי וגו', כי עתה שלחתי את ידי וגו', בעבור הראתך את כחי ולמען ספר שמי בכל הארץ'. פרש רש"י ז"ל, את כל מגפתי, למדנו מכאן שמפת בכורות שקולה כנגד כל המכות. עד כאן לשונו. הנה המקרשים ז"ל נתחבטו בפרושו, דמה שיכוח יש בהתראת מפת כרד למכות בכורות, ודקדקו עצמם בדחוקים.

הדקדוקים בכתוב ובענש פרעה

ויש לומר פרושו, בהקדים פרוש הכתוב ויכבד פרעה את לבו גם בפעם הזאת ולא שלח את העם' (לעיל ח כה). דלכאורה קשה מה גם בפעם הזאת, דמשמע דרק בפעם הזאת אצל מפת דבר הכביד את לבו ולא אחר כך. וגם צריך להבין ענש פרעה על אשר לא שמע לדבר ה' לשלח את בני ישראל, אם היה מקרה שלא להוציא את בני ישראל מארצו עד בא הזמן קץ, לא היה ראוי לענש, כי לא היה בעל בחירה, ואין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עם בריותיו. ואם היה בעל בחירה ובבחירתו הרע לא שמע לקול ה', היה מהראוי שלא להמתין לו עד שיתרה אותו עשרה פעמים, רק לשלם

ואולם בעבור זאת העמדתך בעבור הראתך את כחי ולמען ספר שמי בכל הארץ (ט ט)

ראש חדש שבט

צמח צדיק

רבי מנחם מנדל מויז'ניץ זיע"א

ענין התשובה מרמז בשם המאיר בחדש שבט צרוף הנ"ה של ראש חדש שבט יוצא מראשי תבות של (ויקרא כו לג) ה'מר ימינו ו'היה ה'וא (פרס רמונים שער כא פרק טו), שהאותיות הראשונות ה"י הם שלא כסדר המורה על דין חס ושלום, והאותיות האחרונות ו'היה ה'וא הוא כסדר ו"ה, כי מן ט"ו בשבט מתחיל רחמים. וזה רמזו במשנה ריש ראש השנה באחד בשבט ראש השנה לאילן כדברי בית שמאי, בית הלל אומרים בתמשה עשר בו. כי דבור הוא קשה, וגם בית שמאי רמזו לדין (וזה"ק רע"מ ג, רמח"ה), ואמירה הוא רכה, ובית הלל רחמים (שם), ולכן באחד בשבט וגו' כדברי בית שמאי שאז הוא דבור קשה, ובית הלל 'אומרים', אמירה רכה רמזו על חסדים בתמשה עשר בו שאז מתחיל רחמים וחסדים.

הקשר בין חדש שבט לימי השוכבים

הצרוף הנ"ל היוצא מפסוק ה'מר ימינו ו'היה ה'וא, הוא מורה על התשובה, כי בראש חדש שבט הם ימי השוכבים, שגאמר (ירמיה ג יד) 'שובו בנים שוכבים', וכתב הרמב"ם ז"ל (תשובה פ"ב ה"ד) כי הפעל תשובה צריך לחשב שהוא פאיש אחר קטן שנולד. והנה זה באמת טוב על להבא שיעזב המעשים שעשה עד הנה, ויחשב שהוא איש אחר, אמנם על לשעבר צריך לקיים 'וחטאתי נגדי תמיד' (תהלים נא ה), וידע שחטא ו'היה לבו נשבר בקרבו.

ולכן חדש שבט, שהוא בימי השוכבים המורה על תשובה שהאדם צריך להיות קטן שנולד, הוא מזל דל"י שהוא אותיות ל"ד, והצרוף הוא ה'מר ימינו', פרוש שצריך להמיר את עצמו לחשב שהוא איש אחר כמו שכתב הרמב"ם פנ"ל, ואמנם עם כל זה לענין חטאיו הקודמים לשוב עליהם, והיה הוא, ידע שהוא

לקוטי הלכות

רבי נתן מברסלב זיע"א

ה' גותו לרשע להוציא כל הכליו כדי שאחר כך הצדיק יסתד כל זאת וינרא הכל את האמת

'כל פעל ה' למענהו, וגם רשע ליום רעה' (משלי טז ה), שגם על דוד נתגדל ונתגלה ידיעתו ותברך, כי אף על פי שהוא רשע בעוונות ימות, על ששאל שלא כהגן והוציא את עצמו מן הפלל וכפר בעקר, אבל על ידי שמקחין את שניו ומשיבין לו 'בעבור זה עשה ה' לי וכו'' (להלן יג ח), על ידי זה דיקא נתגדל השם ותברך ונתגלה ידיעתו ותברך, כי כשקבר גלה הרשע הפסירות והאפיקורסות שלו והצדיקים זוכין לשפרם ולהקהות את שניהם, אזי הוא טובה גדולה מה ששכר הוציאו לחוץ מלבם מחשבתם הרעה. כי זה טובה לדורות, כי לא יוכל עוד אחר לומר שטות הקשיא והפסירה הזאת, כי כבר נשמע שטות חקירה זאת והצדיקים סתרוה ושברוה, ועמה מה יש להם עוד לומר.

ובשביל זה השם ותברך מאריך אף לרשעים ונותן להם כח שיאמרו מה שיאמרו, כדי שיוציאו מלבם כל רשעותם וכפירותם הטמון בלבם, עד שלא יהיה להם מה לומר עוד, ואחר כך דבור אחד של הצדיק האמת יפל ויתבטל כל שטות דבריהם הרעים. וזה בחינת 'כל רוחו יוציא כסיל וחקם באחר לשבחנה' (משלי כט יא). וזה בחינת 'ואולם בעבור זאת העמדתך בעבור הראתך את כחי ולמען ספר שמי בכל הארץ', הינו פנ"ל.

ועל כן במהרה בנינו כשיבוא הגואל צדק ונתגלה האמת בעולם יהיה טובה גדולה מה שכבר היו כל כך מחקרים ואפיקורסים וכופרים בעולם שכבר חקרו מה שחקרו ואמרו מה שאמרו והיו מבזים את ישראל ומתלווצצים כל כך, ואז יראו בעיניהם שהכל הוא בהפך וישארו באבן דומם ולא יוכלו לפתח פה עוד ויודו הכל על האמת (גישין ה"ד אות ט):

הבירורין שעל ידי התורה נתערכו ונתפללו כל ישראל זה בזה באחדות התורה, דאורייתא וישראל וקודשא בריך הוא כולא חד, רק מפני שלא היה ברור הזה בשלמות הגמור עד ימות המשיח כנ"ל לכן נקראים בשם ערכים כו' כמאמר (זכריה יד ז) 'לעת ערב יהיה אור', בתינת אור ורוע לצדיק' (תהלים צו א) 'שעל ידי זה יהיה הברור הגמור.

היה החוטא ויהיה לבו נשבר בקרבו. ואז יהיה קדש, שמישף הקץ שאז השם תג"ה ברוף הוא, הוא יהיה כמו שכתב האר"י הקדוש (ליקו"ת זכריה יד) וכו' :

שוכבים

שארית ישראל

רבי ישראל דב מוהילעדינק זיע"א
התעוררות אורו של משיח על ידי צדיקי הדור לתקן נשמות הנפולות והגדחות הנה אמרו רבותינו ו"ל (שבועות ט). כל ישראל ערכים זה בזה, הגנו פידוע (סנהדרין צז). יש ב' אלפים תהו וב' אלפים תורה וב' אלפים ימות המשיח, ועל ידי התורה שהוא כח כל

וכמו שקבלנו מצדיקים שב' אלפים ימות המשיח, הגנו שבכ' אלפים הללו נתעורר בהם אורו של משיח על ידי רבנן ותלמידיהם צדיקי הדור לתקן נשמות הנפולות האבודות והגדחים אפילו אותן שאין להם ברור ועליה על ידי אור התורה ואחדותה שפגמו בה, וכמאמר רבותינו ו"ל מדאורייתא אין לו תשובה, וד"ל, אכל מדרבנן, הגנו על ידי אור ורוע לצדיק יש להם עליה ויש להם תשובה:

אוצרות גאוני הדורות

מה היה הקשות, אמנם לפי האמור, הפשט פי זה היה קשה למשה שאמר אליו עתה אני ה' מתנהג עמך במדת הרחמים, ואמר הקב"ה שעד עתה היה מתנהג עם משה רבנו על פי מדת הדין, אמנם עתה לאחר ששאל משה רבנו למה הרעתה צריך להתנהג עמו במדת הרחמים, ויאמר אליו אני ה' כי עתה אתנהג עמך במדת הרחמים, כי יארא אל אברהם וכו' ולא הרגרו אחרי מדותי:

וידבר אלהים אל משה ויאמר אליו אני ה' (ו ב)

פני מבין

רבי נתנאל פריד זצ"ל
דבר ה' קשות עם משה על שהצדק להתנהג עמו במדת הרחמים
יש לומר לעניות דעתי על פי מה שכתב היצרות דבש (ח"ב דרוש ט) דמשה רבנו נקרא איש אלקים (דברים לג א) שהקב"ה היה מתנהג עמו במדת הדין, כי לא היה צריך לרחמים, כי היה חסיד בכל מעשיו. אמנם עתה כששאל משה רבנו למה הרעתה (לעיל ה כב) היה נראה כמתהרהר ח"ו על מדותיו של הקב"ה, ולכן וידבר אלקים אל משה ופרש רש"י שדבר קשה, ולא פרש

וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבדים אתם ואזכר את בריתי (ו ה)

ניצוצי שמשון

רבי שמשון מאוסטרופולי זצ"ל

יסורים ממקרים גופו של אדם אף הכאים
על ידי אחרים

וַיֵּשׁ לְרִדְקָא דַּאֲשֶׁר מַצְרִים מַעֲבָדִים אֲתָם כְּמִיתָר, כִּי מֵאֵי נִפְקָא מִינָהּ מִי הַמַּעֲבִיד.
וַיֵּשׁ לִזְמַר בְּהַקְדָּם הַגְּמָרָא (חגיגה ה.) **רַבִּי יוֹחָנָן כִּי הָיָה מְטִי לְהֵאֵי קָרָא** (דברים לא כא) **כְּכִי, 'וְהָיָה כִּי תִמְצָאנָהּ אוֹתוֹ צָרוֹת רַבּוֹת וְרַעוּת, עָבָד שְׂמֻמָּצִיא לוֹ רַבּוֹ, כְּלוּם תִּקְנָהּ יֵשׁ לוֹ, וְקִשָּׁה לָמָּה דִּיקָא רַבִּי יוֹחָנָן כְּכִי, וְגַם הַלְשׁוֹן מִמְצִיא לוֹ. אֲמַנְגָּם בְּכָרְכוֹת** (ה.) **אֵיחָא, יְסוּרִין מִמְרָקִין עוֹנוֹתֵיו שֶׁל אָדָם. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר קַל וְחֹמֶר מִשֵּׁן וְעֵין, מַה שֵּׁן וְעֵין שֶׁהֵם אֶחָד מִרְאשֵׁי אַבְרָם עָבָד יוֹצֵא בָהֶם לְחַרוֹת, יְסוּרִין שְׂמֻמָּרְקִין כֹּל גּוּפוֹ שֶׁל אָדָם עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. וְרִישׁ לְקִישׁ אָמַר גְּאָמַר בְּרִית בְּמִלַּח וְגְאָמַר בְּרִית בִּיְסוּרִין, מַה בְּרִית הָאָמוֹר בְּמִלַּח מִלַּח מִמְתַּקָּת אֶת הַבֶּשֶׂר, אִף בְּרִית הָאָמוֹרָה בִּיְסוּרִין יְסוּרִין מִמְרָקִין כֹּל עוֹנוֹתֵיו שֶׁל אָדָם. וְאִיכָּא בִּינְיָהוּ, דְּלַרְבֵּי יוֹחָנָן דִּיקָא כְּשֶׁרְבוּ הַפִּיל שְׁנוֹ וְעֵינָיו יוֹצֵא לְחַרוֹת, אָבָל עַל יְדֵי אַחַר אֵינֹו יוֹצֵא, כֵּן אִם ה' מִיְסָרוֹ יוֹצֵא לְחַרוֹת, אָבָל אִם עַל יְדֵי הַסְתַּרְתּ פְּנִים לִזְקָה בִּיְסוּרִין, אֵינָם מִמְרָקִים, וְלִרְיֵשׁ לְקִישׁ הָיִי כְמוֹ מִלַּח שְׂמֻמָּתַק הַבֶּשֶׂר אֶפְּלוֹ נִפְּל מַעֲצָמוֹ לַבֶּשֶׂר. וְרַבִּי יוֹחָנָן לְשִׁטְתּוֹ שֶׁפִּיר בְּכָה עָבָד שְׂמֻמָּצִיא לֹו רַבּוֹ יְסוּרִין, דְּהֵינֹו עַל יְדֵי אַחֲרִים, וְאֵינָם מִמְרָקִין עוֹנוֹתֵיו.**

וַיִּזְדָּה אָמַר שְׂמֻמָּעִי אֶת נֶאֱקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר 'מַצְרִים' מַעֲבָדִים דִּיקָא, עַל יְדֵי הַסְתַּרְתּ פְּנִים, וְאִם כֵּן לַרְבֵּי יוֹחָנָן לֹא מִתְּכַפֵּר לָהֶם בְּזָה, לְכֹף אָמַר ה' וְאָזְכֹּר אֶת 'בְּרִיתִי' כְּדַבְּרֵי רִישׁ לְקִישׁ, נֶאֱמַר בְּרִית בְּמִלַּח וְכו' שֶׁהֵיְסוּרִים מִמְרָקִין לְעוֹלָם:

אפריון

רבי שלמה גאנצפריד זצ"ל

והצלתי אתכם מעבדתם - רמז לקשי
השעבוד שהשלים זמן הגזרה

וַיִּזְכָּאוּרְיָה נְרָאָה כְּפָל לְשׁוֹן. אָבָל יֵשׁ לִזְמַר דְּהַכְּפֹנָה הִיא אִף שְׁעִדִין לֹא עָבְרוּ אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה כְּפִי הַגְּזָרָה, מִכָּל מְקוּם קִשׁוּי הַשְּׁעָבוֹד הַשְּׁלִים. וְזֶה שְׁאָמַר 'וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבֻלַת מַצְרִים', וְאִם תֹּאמַר הֲרִי עֲדִין לֹא הִגִּיעַ הַזְּמַן, לִזְה אָמַר וְהַצֵּלְתִּי אֶתְכֶם 'מִעַבְדְּתֶם', כְּלוּמַר מִהַעֲבוּדָה הַזֹּאת בְּעֶצְמָה אֲשֶׁר מַצְרִים מַעֲבָדִים אֶתְכֶם כְּקִשׁוּי וּבְכַבְדוֹת מַה שֶּׁלֹא הִיְתָה גְזָרְתִּי, מִזְּה תִצְמַח הַהֲצָלָה (וְהֵמ' הִיא מ' הַסְּבָח), כִּי הַשְּׁעָבוֹד הַקָּשָׁה הַזֶּה הַשְּׁלִים אֶת הַזְּמַן:

ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים וידעתם כי אני ה' אלהיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים (ו)

וידבר משה

רבי משה פולקא זצ"ל

לאחר קבלת התורה נקקחו עיניהם של
ישראל לראות שיצאו ממצרים אף שלא
היו ראויים

וַיֵּשׁ לְפָרֵשׁ עַל פִּי מֵאָמַר רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרָנָם לְבָרְכָהּ (קידושין מט:) סִימָן לְגִסּוֹת הַרִיחַ עֲנִיּוֹת, וּפְרָשׁ רַש"י עֲנִיּוֹת תוֹרָה. וְהַכְּפֹנָה פְּשוּט, כִּי אֵלּוּ הָיָה עוֹסֵק בַּתוֹרָה הַקְּדוּשָׁה הָיָה נִזְכָּר בְּלֹאִין וְעֵשִׂין, וְרוֹאָה עֲצָמוֹ עֵרֶם וְעָרְיָה עַל יְדֵי שְׂכַמָּה חֲטָאִים עָבְרוּ רֵאשׁוֹ, וְעַל יְדֵי כֵן הָיָה מְכַנְעֵ, לְבוֹ גִשְׁבֵּר בְּקַרְבוֹ, וְגִסּוֹת הַרִיחַ מִנְּזִין. לֹא כֵן הָעֵנִי מַתוֹרָה, אֵין אֶתּוֹ יוֹדֵעַ עַד מָה, חֲשָׁב עַל עֲבָרָה מַצְוָה, וְעַל מַצְוָה עֲבָרָה, וְהוּא צְדִיק בְּעֵינֵי וַיִּגְבַּהּ לְבוֹ.

וְכֵן פָּרְשׁוּ מֵאָמַר רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרָנָם לְבָרְכָהּ (ברכות ה.) הַרוֹאָה שְׂיִסּוּרִין בְּאֵין עֲלָיו יִפְשַׁפֵּשׁ בְּמַעֲשָׂיו, שֶׁפִּשַׁשׁ וְלֹא מִצָּא יִתְלָה בְּבַטּוֹל תוֹרָה,

והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים והצלתי אתכם מעבדתם (ו)

אף הגורם לזה כי אינם מאמינים שהשם יתברך הוא הנותן להם כח לעשות חיל ומידו הכל, וסוברים שבהם ועצם ידם עשה להם את החיל הזה. ועל העשר כזה אני קורא (קהלת ה יב) 'עשר שמור לבצעליו לרעתו', כלומר אם העשר הוא שמור לבצעליו ואינו מחלק ממנו לעניים, הוא מסבת רעתו, שאינו מאמין שאתה ושלך שלו, והקב"ה אמר (חגי ב ח) 'לי הנספך ולי הנזב', והשוטה הזה חשב כי שלו הוא:

הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם הוציאו את בני ישראל מארץ מצרים על צבאתם. הם המדברים אל פרעה מלך מצרים להוציא את בני ישראל ממצרים הוא משה ואהרן (ו כו-כו)

כתב סופר

רבי אברהם שמואל בנימין סופר זצ"ל
קדם אהרן למשה בשליחות בשורת
הגאולה לפי שדבריו היו נשמעים יותר
בהיותו אוהב שלום

תהלה הקדים אהרן למשה, ואחר כך הקדים משה לאהרן, וכבר הרגיש ברש"י. ונראה לי, כי בשליחות לישראל לדבר על לבם שיאמינו כי יגאלם ה' הנה אהרן העקר, כי דבריו נשמעים ביותר לעם שהיו מרגלים בו ונמשכים אחריו יותר ממשה באשר היה אוהב שלום, כפרוש רש"י (דברים לד ח) באהרן כתיב (במדבר כ ט) 'ויבכו אתו כל ישראל' יותר מבמשה, ולכן אמר 'הוא אהרן ומשה, אהרן מקדם למשה, 'אשר אמר ה' להם הוציאו בני ישראל, הינו שידבר על לב ישראל שיצאו ויאמינו. אב"ד בשליחות לפרעה היה משה עקר ואהרן טפל לו, כי אהרן היה מכנע משעבד תחתיו, וכלום עבד מדבר נגד אדניו, והיה משה עקר ואהרן תרגמנו, ולכן אמר 'הם המדברים אל פרעה וכו' הוא משה ואהרן, הקדים משה שהוא העקר, וק"ל:

ומקשים וכי בטול תורה לאו בכלל יפשפש במעשיו תוה, ולהנ"ל הכי קאמר שיתלה מה שלא מצא חטאים, משום שהוא מבטל מתורה ואינו יודע מה הוא חטא ופשע.

והנה גם ישראל במצרים לא ידעו במה יפשו, ורשבו כי זכותם די הוציאם ממצרים, לא כן אחר שקבלו התורה נפקחו עיניהם וידעו כי ערמים היו במצרים, כמו שנגאמר (יחזקאל טו ז) 'ואת ערם ועריה בלי מצות, ורק ה' ברחמיו ורחסדיו גאלם מפח אביהם, ורמב"ן כתב ו'לקחתי אתכם לי לעם' הינו קבלת התורה, שנגאמר (להלן יט ה) 'והייתם לי סגלה מכל העמים', ענין שם היטב. וזה שאמר ו'לקחתי' כו' קבלת התורה, אז תבינו כי רק 'אני ה'' מדת הרחמים הוצאתי אתכם ממצרים אף שלא הייתם כדאי:

בין שמועה

רבי אלעזר לואו זצ"ל

זכירת טובת הבורא יתברך גם בעת עושרו

נראה דהשם יתברך הזהיר אותנו שישנזקה למעלה העליונה לא נשפח את טובתו יתברך שמו, וזה שאמר ו'ידעתם כי אני ה' המוציא אתכם מתחת סבלת מצרים', כלומר שתזכרו תמיד את הימים הראשונים אשר הייתם מענים ומכנעים בקשי השעבוד.

ומן הפסוק הזה יוכל קצת קציני זמננו לקחת להם תוכחת מוסר, והן הן הגנשים שהיו בתחלה בחיי צער ואחר כך חנו ה' אותם בעשר רב, אף שכחו מהר את כל אשר הטבי השם יתברך עמם, ואינם זוכרים את ימי עגים ומרודם, אשר מהראוי להם שירחמו ביתר שאת ויתר עז על עגיים ודלים, באשר שהם ידעו בצערם של העניים, והמה כפויי טובת הבורא ב"ה.

לומר לך ששקולים באחד. ולכאורה יש לדיק
למה דוקא בפסוק זה אשמועינן ששקולים הם,
ועוד מאי רצה רש"י לאשמועינן בזה.

וּנְרָאָה לעניות דעתי, הידוע שמשנה רבנו ע"ה
היה שלוחא דרחמנא בכל עת ובכל
זמן, ונתקדש בקדושה של מעלה יתרה, ולא זכה
לזה המדרגה שום ילוד אשה. ואהרן הכהן
הגדול מאחיו היה שלוחא דידן לעשות שלום
בין אדם למקום בעבודתו, ולעשות שלום בין
אדם לחברו ובין איש לאשתו. כמו שכתבו
המפרשים על הפסוק (תהלים קו טו) 'ויקנאו למשה
במחנה לאהרן קדוש ה', ואמרו שלכאורה היה
צריך לומר במשה 'קדוש ה' ולא במחנה, ואהרן
שהיה במחנה לעשות שלום והיה אוהב שלום
צריך לומר 'במחנה'. ואם כן קשה, באן פתיב
'הוא אהרן ומשה' הקדים אהרן למשה, 'אשר
אמר ה' להם', וזה היה שרות משה כי לו אמר
ה', ובפסוק שני פתיב 'הם המדברים אל פרעה',
וזה היה שרות אהרן לברר אל פרעה, ואף על
פי כן הקדים 'הוא משה ואהרן', משה לאהרן,
על זה תרץ רש"י לומר לך ששקולים הם, פרוש
מפוזות שבין אדם לחברו הוא גדול כמו מפוזות
שבין אדם למקום, וקל להבין:

**ואני אקשה את לב פרעה והרביתי את אתתי
ואת מופתי בארץ מצרים וגו'. וידעו מצרים כי
אני ה' בנטתי את ידי על מצרים והוצאתי את
בני ישראל מתוכם (ו ג-ה)**

דברי שאול

רבי יוסף שאול נתנון זצ"ל

הכביד ה' לב פרעה למען יסור חן
מצרים בעיני ישראל ויפרדו מהם והיו
ראויים להגאל

הנה פלם נתקשו בהכבדת לב פרעה, וכבר
כתבתי בזה, וכעת נראה לי ענין חדש.

נתעלה ונתרומם משה במדרגת הנבואה
יותר מאהרן אולם לפני ה' שקולים היו

יעוד נראה לי, דאם אמנם פי עלה משה
במדרגה יותר מאהרן והיה ראוי לשליחות
יותר מאהרן מצד רוממות מעלת נבואתו, מפל
מקום לפני ה' שקולים היו. ואמנא טעמא,
דעלה משה יותר מאהרן, מאחר דאהרן היה
במצרים וראה בעיניו של ישראל ומצטער תמיד,
ואין השכינה שורה אלא מתוך שמחה, ואין
לבו פנוי כל כך להתבודד כמשה שהיה חוץ
למצרים והתבודד במדבר באין מושב בני אדם.
גם גרם לאהרן שהיה בארץ טמאה מה שאין
כן משה, ולכן אף שעשה וקדש את עצמו בכל
האפשר, מפל מקום לא היה באפשר שיעלה
בנבואה כמשה אחיו הצעיר ממנו. ויש חידוש
כי זכה אהרן לנבואה לפי מדרגתו כמשה לפי
מדרגתו, כל אחד לפי מקומו וההקנה שהיה
לו, ואחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכונן
לבו לשמים, ואין דגין אפשר משאי אפשר,
ולכן אצל ה' היה אהרן שקול כמשה, ומכל
מקום לשליחות היה משה ראוי יותר, כי היה
גדול בנבואה.

והיננו 'הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם
להוציא' שהיה מתניח הדבור אליהם
היה אהרן כמשה ואולי יותר ממנו, כי זכה
אחר שהיה בצרה כל כך ובמקום טמאה ומכל
מקום נתניח הדבור אליו, והיה חידוש יותר
ממשה. 'הם המדברים אל פרעה' לעשות
השליחות, 'הוא משה ואהרן' כי היה בו מעלות
יותר להיות שליח ה' ולהוציא בני ישראל:

חמדת ישראל

רבי ישראל יהודה קארפונקעל זצ"ל
מפוזות שבין אדם לחברו שקולים כמפוזות
שבין אדם למקום

וברש"י, יש מקומות שמקדים אהרן למשה,
ויש מקומות שמקדים משה לאהרן,

על לא דָּבַר, זֶה לֹא יִשְׁלַם בְּזָה, שְׁמָה שְׁנָה סוֹטֵר לועזו הוא על שְׁסוֹטֵר לועזו וְאֵינוּ בְּחֻנָּם, לְכָף שְׁנָאת חֲנָם קָשָׁה מְאֹד, שְׁמָה שְׁחִבְרוּ שׁוֹנְאוֹ הוּא בְּשָׁבִיל שְׁשׁוֹנֵא אוֹתוֹ וְאֵינוּ בְּחֻנָּם, ע"כ דְּבָרֵי הַמַּגִּיד. וְלִזְה פָּרַשׁ דּוּדֵי ה'הַכְּמַכַּת מִכְּהוּ הַכְּהוּ', וְהֵינּוּ שְׁהֶרָשׁוֹן הַכָּה אוֹתוֹ בְּחֻנָּם, וְאִם כְּהָרַג הַרְגִּיו הַרְג', וְהֵינּוּ שְׁהֶרְגוּ בְּחֻנָּם, וְזֶה הַרְגוּ בְּשָׁבִיל שְׁהָרַג אוֹתוֹ, וְזֶה אָמַר 'בְּסֹאסְאָה בְּשִׁלְחָה תִּרְיַבְנָה', וְהֵינּוּ מִדָּה כְּגֹד מִדָּה, וְאִם בֶּן צָרִיף לְהִיּוֹת בְּמִשְׁקַל וּבְמִשׁוֹרָה, וּרְפַח"ח.

וְלִפִּי זֶה מָה שְׁנִתְיַסְרוּ מִצָּרִים הִיָּה בְּשָׁבִיל שְׁשִׁעְבְּדוּ בְּבִנְיֵי יִשְׂרָאֵל בְּפָרְךָ, וְנִמְצָא שְׁלֹא נִעְנְשׁוּ עַל מָה שְׁשִׁעְבְּדוּ אוֹתָם בְּחֻנָּם, וְלִכְף הַקָּשָׁה אֵת לְבָם וְהֵם רָצוּ לְהוֹצִיאָם, וְהַקְּבִי"ה הַקָּשָׁה אֵת לְבָם, וְזֶה גַם בֶּן הִיָּה נִרְאָה שְׁהוּא חֲנָם, וְנִשְׁתַּלְּמוּ עַל שְׁשִׁעְבְּדוּ אוֹתָם חֲנָם:

וְהוֹצֵאתִי אֶת צְבָאתִי אֶת עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשִׁפְטִים גְּדוֹלִים (ד ט)

בְּנֵי יוֹסֵף

רַבִּי יִשְׁעִיָּה יוֹסֵף פּוֹנְטֵרִימּוֹלִי זצ"ל

וְהוֹצֵאתִי אֶת צְבָאתִי - יְצִיאַת נִיצוּצוֹת

הַקָּדְשָׁה מִמִּצְרַיִם

לְהַבִּיֵן כִּפְּלֵי אֶת צְבָאתִי אֶת עַמִּי, אֶפְשָׁר עַל פִּי מָה שְׁאֶמְרֻוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבָרְכָה (בְּרֻכּוֹת ט): עַל פְּסוּק (יב לו) 'וַיִּנְצְלוּ אֶת מִצְרַיִם' עֲשֹׂאוֹתָהּ כְּמִצּוֹלָה שְׁאִין בָּהּ דְּגִים, וְהֵינּוּ שְׁכַל נִיצוּצֵי הַקָּדְשָׁה אֲשֶׁר הָיוּ בְּמִצְרַיִם כְּבָר עָלוּ וּבָאוּ עַל דְּרֵי שְׁעִבּוּד יִשְׂרָאֵל וְלֹא נִשְׁאַר אֶפְּלוֹ נִיצוּץ אֶחָד שָׁם, וּמִכַּף זֶה לֹא שָׁהוּ שָׁם יוֹתֵר מִרַדְּוֹ שְׁנָה, כִּי מַעֲתָה אֵינָן מְבָרְרִין שׁוּם נִיצוּץ קָדְשָׁה. וְזֶהוּ הַרְמֵז 'וְהוֹצֵאתִי אֶת צְבָאתִי' שְׁהֵם נִיצוּצוֹת הַקָּדְשָׁה, 'אֶת עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' כְּמוֹ עַם עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שְׁעַל יָדָם יִתְבָּרְרוּ צְבָאוֹת ה', הֵם נִיצוּצוֹת הַקָּדְשָׁה אֲשֶׁר הָיוּ מְטַמְעִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם.

דִּהְנֶה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם נִתְגַּשְׁמוּ כָּל כְּף עַד שְׁנִדְבְּקוּ בְּכָל הַתּוֹעֲבוֹת, וְהָיוּ כָּל כְּף רוֹצִים לְהִתְקַרֵּב לְמִצְרַיִם עַד שְׁלֹא יָכְלוּ לְפָרֵשׁ מֵהֶם. וְהֵנָּה כָּל זְמַן שְׁלֹא הָיוּ יִשְׂרָאֵל רוֹצִים לְהַבְדִּיל מֵהֶם, הִיָּתָה מִדַּת הַדִּין מְקַטְרָגָת מָה נִשְׁתַּנּוּ אֵלּוּ מֵאֵלּוּ. וְהֵנָּה עֵינֵינוּ הַרוֹאוֹת אֲשֶׁר בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים כָּל הַתְּקַרְבוֹת לְעַכּוּ"ם הוּא רַק בְּשָׁבִיל לְמִצָּא תָּן בְּעֵינֵיהֶם, וְלִכְף כָּל שְׁרוּאָה שְׁהֵם הוֹלְכִים וְחֹסֵר, מִמְּלִיא חֶלְף חֶלְף מְעַט מְעַט הַתְּקַרְבוֹת, וְיָשׁוּב יִשְׂרָאֵל לְאִתְּנוֹ הַרְאֵשׁוֹן לְהֶאֱמִין בָּהּ.

וְהֵנָּה פִּי כֵן זֶה הִיָּה הַהַכְּבָדָה, שִׁיִּשְׂרָאֵל לֹא הִיָּה לָהֶם זְכוּת הַהַגָּאָל, יַעַן פִּי נִתְגַּשְׁמוּ מְאֹד לְרַב הַהִתְקַרְבוֹת שְׁהִיָּה לָהֶם עִם הַעַכּוּ"ם הַמִּצְרַיִם, וְלִכְף שִׁלַּח הַקְּבִי"ה צְלִיָּהֶם מִכּוֹת י"ב חֲדָשׁ, וְאֵז חֲחָלוּ יִשְׂרָאֵל לְהַפְרֵד מֵהֶם מְעַט מְעַט וַיֵּאֱמִינוּ בָּהּ, וְזֶה הִיָּה גְּאֻלְתָּם. וְזֶה שְׁאָמַר 'וַיִּדְעוּ מִצְרַיִם כִּי אֲנִי ה' בְּנִטְתִּי אֶת דְּרֵי עַל מִצְרַיִם', וְעַל יְדֵי זֶה 'וְהוֹצֵאתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם', וְהֵינּוּ שְׁעַל יְדֵי זֶה הוֹצִיא אוֹתָם מְעַט מְעַט מִמִּצְרַיִם. וַיִּתְכַּן עוֹד יוֹתֵר, שְׁאֶחָד שְׁמִצְרַיִם נִתְיַסְרוּ וְשָׁבוּ לְהֶאֱמִין בְּאֵלִיקִים חֵי, מִמְּלִיא יִשְׂרָאֵל בְּוִדְאֵי נִתְעוֹרְרוּ לְשׁוּב לָהּ, וְאִם כֵּן זֶה לְבַד הוֹצִיל הַגְּאֻלָּה, וְדוּ"ק:

הַקָּשָׁה ה' לְבָם שֶׁל מִצְרַיִם עַל שְׁשִׁעְבְּדוּ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּחֻנָּם

וּבְגוֹרָף עֵנָן הַכְּבָדָה שְׁנִתְקַשְׁרוּ כָּלֶם דְּלִמָּה נִטַּל מֵהֶם הַבְּחִינָה, וְלִפִּי עֵנִיּוֹת דַּעֲתִי נִרְאָה עַל פִּי מָה שְׁשִׁמְעֵתִי מִדּוּדֵי הַרֵב הַגְּדוֹל מו"ה יוֹסֵף ג'ז נ"י, שְׁפָרַשׁ מָה שְׁנֶאֱמַר (יִשְׁעִיָּה כו ז-ח) 'הַכְּמַכַּת מִכְּהוּ הַכְּהוּ אִם כְּהָרַג הַרְגִּיו הַרְג' בְּסֹאסְאָה בְּשִׁלְחָה תִּרְיַבְנָה', וּפְרַשׁ עַל פִּי מָה שְׁשִׁמְעֵ מִשָּׁם הַרֵב הַמַּגִּיד מִדּוּבְנָא ז"ל, שְׁבָאָר הַטַּעַם מָה שְׁשִׁנְאָת חֲנָם קָשָׁה כָּל כְּף, וְאָמַר עַל פִּי מְשַׁל שְׁאֶחָד סוֹטֵר לועזו שֶׁל חִבְרוּ, וּבָא לְבֵית דִּין וּפְסִיקוּ יִסְטוֹר גַּם הוּא לועזו, וְטַעַן הַבַּעַל דִּין שְׁאֵינוֹ מִשְׁפֵּט צָדֵק, שְׁמָה שְׁסוֹטֵר לועזו בְּחֻנָּם

בן משה כשהכה על המים נשתנו ממש לדם, והאות על זה, כי אלמלא לא היה אלא אחיזת עינים חלילה, לא היה מזיק זה לדגים כלל, וממה שראינו שהדגים מתו, נודע כי ממש נהפכו לדם, וזה אי אפשר לשום אדם בעולם לעשות, אם לא שיר ה' עשתה זאת. על כן אמר, 'והדגה אשר ביאר תמות', ומזה 'ודע כי אני ה'', שאין זה מעשי בני אדם, כי אם ה' המהנה כל הנהה יתברך שמו:

ויפן פרעה ויבא אל ביתו ולא שת לבו גם לזאת (ו כג)

משך חכמה

רבי מאיר שמחה הפכו וצ"ל

מימינו של פרעה לא נהפכו לדם

דמפת דם לא היה בבית פרעה, וכמו דאמר במדרש רבה (ט י) ממפת דם העשירי ישראל, יעין שם. וכיון שלקחו במחיר, אם כן רב המחיר אשר נתן פרעה למשה שגדלוהו תוך ביתו כבני מלכים, לכן לא היה במימי ביתו, שלא נהפכו לדם, ולכן 'לא שת לבו גם לזאת':

ויאמר משה לפרעה התפאר עלי למתי אעתיך לך ולעבדיך ולעמך להכרית הצפרדעים ממך ומבתיך רק ביאר תשארה ויאמר למחר (ח ה-ו)

יד יוסף

רבי יוסף צרפתי וצ"ל

ראוי היה לו לפרעה לשא קל וחמר מהצפרדעים ולחזר בתשובה, ולהתפאר ולהתגדל על מעלת משה רבנו

קשה דכל אדם רוצה שתסור רעתו מיד ולמה אמר לו למחר, דיותר טוב היה שישיר

כי ידבר אלכם פרעה לאמר תנו לכם מופת (ו ט)

מהר"ם שיק

רבי משה שיק וצ"ל

ישועה הבאה בכח תפלת הצדיקים הרי היא מופת גם בעיני הצדיק

יש לפרש הפסוק, כי כשעושי איהו דבר נפלא על ידי פשוף או אחיזת עינים כחרטמים, אז לאיש אשר יעשה זאת, אצלו הוא אינו מופת רק להרואים, כי הוא בעצמו יודע מה שהוא עושה, אבל אם מופת נעשה על ידי צדיק, אז גם להצדיק הנה גם כן הוא מופת, כי לא עשה שום פעולה לזה רק התפלה שהתפלל.

וזה שאמר פרעה תנו 'לכם' מופת, דהינו שתעשו מופת מה שיהיה גם לכם לאות ולמופת, לא כחרטמים שמעשיהם אינו מופת לעצמם:

כה אמר ה' בזאת תדע כי אני ה' הנה אנכי מכה במטה אשר בידי על המים אשר ביאר ונהפכו לדם. והדגה אשר ביאר תמות (י יז-יח)

קרו לדוד

רבי אלעזר דוד גרינוואלד וצ"ל

מיתת הדגים ביאור היתה לאות וסימן שהמים נשתנו ונהפכו ממש לדם

ויש לפרש, כי לכאורה מיתת דגים אינו גם מאחר שנהפכו לדם אי אפשר להתקיים לדגים בדם, ומה רבותא, ולמה לו להזכיר מיתת הדגים.

ויש לומר כי גם החרטמים עשו כמעשי משה להפך המים לדם, אמנם מעשיהם לא היה רק אחיזת עינים, ומעולם לא נשתנה מאומה, רק באחיזת עינים, כנודע מעשיהם. מה שאין

שנבחרתו ממצרים נשארו ביאר אז אָחזר בתשובה, ולכן צעק משה אל ה' להציל הצפּרדעים ושישארו ביאר, ועם כל זה לא הועיל, והיה ראוי יהיה ישר כמשה ונתעקם כחנין:

ושמתי פדת בין עמי ובין עמך למחר יהיה
האת הזה (ח ט)

יעקב סלה

רבי יעקב ז"ל

למחר יהיה האת הזה - רמז לאות וא"ו
שנטל מאלהו למשכון וערבון עד שיבא
ויבשר גאלת בניו

יתכן לפרש דבא לרמז שנה הפדות הוא חסר וא"ו, שזאת הגאולה אינה גאולה שלמה, והגאולה שלמה יהיה לעתיד לבוא כשיבוא אליהו ו"ל ויבשר הגאולה. ומצינו שיעקב אבינו ע"ה לקח אות וא"ו של אליהו, שבחמש מקומות כתוב יעקב מלא ואליהו חסר, שיעקב נטל האות וא"ו מאליהו ערבון שיבוא ויבשר גאלת בניו, כמו שכתב רש"י ו"ל בפירשת בחקותי (ויקרא כו מב) על פסוק וזכרתי את בריתי יעקוב. נמצא דהנאו"ו היא רומזת לגאולה.

וזהו מה שרמזו פאן ושמתי פדת בין עמי ובין עמך, 'פדת' חסר וא"ו, לומר שאין הגאולה זאת יהיה גאולה שלמה, דהגאולה שלמה יהיה על ידי אליהו כשישפלים לו בחמשה ווי"ו שלקח יעקב לערבון. וזהו שרמזו 'למחר יהיה' בגימטריא חמשה ווי"ו, 'האות הזה' שהיא האות וא"ו שחסר מתבת 'פדת'. רצה לומר למחר שהוא לעתיד לבוא שיבוא משיח צדקנו, ואזי יבוא אליהו ויבשר, ואז יקח החמשה ווי"ו שעולה שלשים, וזה שאמר 'למחר יהיה' שהוא בגימטריא שלשים, 'האות' וא"ו שחסר מתבת פדת, למחר יהיה שלם ויהיה גאולה שלמה במהרה בנימינו אמן:

הצפּרדעים עכשו ולא למחר, ולמה שאל פרעה להאריך ברעתו. ב. למה צעק משה רבנו ע"ה בזאת המכה יותר משאר המכות.

והנה יש שפרש שיש פסיק בין מלת 'למתי' למלת 'אעתיר', 'למחר' לא קאי ל'אעתיר', אלא הכונה למתי תשלח את ישראל ואתפלל אל ה', השיב 'למחר', פרוש למחר אשלח את ישראל, והתפלה מיד היתה כפי זה הפרוש.

ויש שפרש שפרעה חשב אולי מערכת השמים הביאה הצפּרדעים על מצרים, ומשה ידע כי הגיע עת סורם, ולכך האריך למחר. ולכן צעק משה אל ה', שכל כבודו היה תלוי בזאת המכה יותר ממכות אחרות, שאמר 'התפאר עלי' ושמ את עצמו בבחינה ובנסיון אמתת נבואתו. וזהו שאמר (פסוק ח) 'על דבר הצפּרדעים אשר שם לפרעה' פרוש בעבור דבור הצפּרדעים ששם משה עם פרעה, כשאמר לו התפאר עלי והנסה ותבחין אתות אמתת נבואתי, וכן ויעש ה' כדבר משה, לא נפל דבר אחד מפל דברו, רק הפל היה בלי חסר כחוט השערה, הפך דברי הכרי שמים (ע"פ ישעיהו מז יג).

אמנם לי יובן בבחינת מאי 'התפאר עלי', אלא שפרש משה רבנו ע"ה לפרעה גדל מעלת הבעל תשובה, דבמקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורין יכולין לעמוד (ברכות ד), והינו דקאמר אם תחזר בתשובה תוכל להתפאר ולהתגדל עלי שאני צדיק. ותראה ראיה, שהרי תראה למתי אעתיר להסיר הצפּרדעים, תראה פי אותם הצפּרדעים שעשו שליחות ה' ומסרו עצמם לתוף ככשן האש ובתנורים על קדוש ה' לא ימותו, רק ביאר תשארה ולא יכרת ורעם רק ינצלו, וביאור תשארה על שעשו מאמר האל 'תברך, כמו שנשאו קל וחמר חנניה מישאל ועזריה מהם, כל שכן אמה תעשה רצון האל 'תברך ותקיים מאמרו.

ולכן אמר פרעה למחר שאלך ליאור כמנהגי ללכת בכל בקר, ואראה שאף על פי

בְּכָר יְדוּעַ לוֹ שֶׁהַמְכוֹת יָבֵאוּ רַק עַל הַמַּצְרִים, וְלֹא חֵס וְשְׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל, רַק בְּעֵת שֶׁשָּׁמַע מִן מַפְתַּת דְּבָר, וְשָׁמַע מֵה שֶׁאָמַר מֹשֶׁה רַבְּנֵנוּ ע"ה (פסוק ד) 'וְלֹא יָמוּת מִכָּל לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל דְּבַר', חָשַׁב בְּלִבּוֹ דְּהָיִי דְהַפְשֵׁט הַפְּשׁוּט הוּא שְׁלֹא יִשְׁלַט מַפְתַּת דְּבָר בְּהַקְּמוֹת יִשְׂרָאֵל, אָבָל מֵה שֶׁעַל פִּי הַטְּבַע אֵי אֶפְשָׁר שְׁלֹא יִפּוֹל אֵיזָה בְּהַמָּה מִן כָּל הַבְּהֵמוֹת שֶׁל שְׂשִׁים רַבּוּא בְּעֵלֵי בְּתִים בְּמִשְׁפַּח שְׂבָעָה יָמִים, אִם בֶּן מִצָּא מִצִּיאָה שִׁישְׁלַח לְרֵאוֹת אִם נָפַל אֵיזָה בְּהַמָּה עַל פִּי הַטְּבַע וַיְבֹדָאֵי יִמְצָא, וְאָז יִטְעַן שֶׁמְתוֹ מַחְמַת מַפְתַּת דְּבָר, וְלֹא נִתְקַיֵּם ח"ו דְּבָרֵי מֹשֶׁה שֶׁאָמַר שְׁלֹא יָמוּת מִכָּל לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל דְּבַר, אוֹלַם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַב חֶסְדֵּי הַגְּדִיל חֲסֵדוֹ שֶׁבְּמִשְׁפַּח שְׂבָעָה יָמִים לֹא מַת שׁוּם בְּהַמָּה מִמְקַנְהָ יִשְׂרָאֵל אֶפִּילוּ עַל פִּי הַטְּבַע:

כִּי בַפֶּעַם הַזֹּאת אָנִי שֹׁלַח אֶת כָּל מַגְפָּתֵי אֵל לְבָר וּבְעַבְדֶּיךָ וּבְעַמֶּךָ בְּעִבּוֹר תִּדַע כִּי אֵין כְּמוֹנֵי כָּכָל הָאָרֶץ (ט ו')

כְּלֵי יָקָר

רבי שלמה אפרים מלונגטשיץ זצ"ל

רְאוּי לְבַעַל הַלְשׁוֹן לְהִיזֵת נִדּוֹן בְּכָל הַמֵּינִתוֹת, לְפִיכֵךְ נִעְנַשׁ פְּרַעַה בְּמַפְתַּת בְּרַד כְּעֵין אַרְבַּע מֵינִתוֹת בֵּית דִּין

וְעַל צַד הַרְמָזוֹ נִרְאָה לִי עַל דֶּרֶךְ שֶׁכְּתַבְתִּי לְמַעְלָה (ו ו'), שֶׁמַּפְתַּת הַבְּרַד וְהַקּוֹלוֹת בָּא לְפָרַעַה עַל אֲשֶׁר לֹא רָצָה לְשַׁמַּע בְּקוֹל ה' בְּהַרְרָה, וְעַל בֶּן הַשְּׂמִיעַ ה' לְאֲזַנּוֹ קוֹלוֹת נוֹרָאִים וּמְבַהֲלִים, וְלִכְּן הָיָה מִתּוֹדָה דְּרָקָא בְּחֻטָּא זָה, וְאָמַר (פסוק כז) 'ה' הַצַּדִּיק וְאָנִי וְעַמִּי הַרְשָׁעִים' פַּחַת אֲשֶׁר כַּחַשׁ בַּהּ וַיֹּאמֶר לֹא הוּא, וְהָיָה חוֹטֵא בְּקוֹל, וְסִפְרָה לְשׁוֹן הִרַע עַל בּוֹרְאוֹ, עַל בֶּן נִדּוֹן בְּקוֹלוֹת, כְּדֶרֶךְ שֶׁאָמְרוּ (ויק"ר טו ז) בְּמַצְרַע שֶׁמְבִיא צְפוּרִים הַעוֹשִׂים מַעֲשֵׂה קוֹל, לְכַפֵּר עַל קוֹל שֶׁל לְשׁוֹן הִרַע.

וְעַל בֶּן נִצְאָר בְּאֵן 'הַקּוֹלוֹת חֲדָלוּן וְהַבְּרַד לֹא הָיָה עוֹד', וְקָשָׁה לְעַרְבִינְהוּ וְלִתְנִינְהוּ

וְיִסַר הָעָרֹב מִפְּרַעַה מִעַבְדֵּיךָ וּמַעֲמוֹ לֹא נִשְׁאָר אַחַד (ח כז)

כְּלֵי יָקָר

רבי שלמה אפרים מלונגטשיץ זצ"ל

הַמוֹסֵר עֲצָמוֹ עַל קְדוּשַׁת ה' זוֹכֵה לְהַנְצִיל

פְּרִי' רִשׁוּי' וְלֹא מִתּוֹ כְּמוֹ שֶׁמְתוֹ הַצְּפָרְדָּעִים, שְׂאִם מִתּוֹ הָיָה לָהֶם הַנָּאָה בְּעוֹרוֹת. וְאֵין לְהַקְשׁוֹת לָמָּה מִתּוֹ הַצְּפָרְדָּעִים וְלֹא הִלְכוּ לָהֶם כְּמוֹ הָעָרֹב וְהָאֲרָבָה, וְאֵין לוֹמַר כְּדִי שֶׁתִּבְאֵשׁ הָאָרֶץ, דָּאִם בֶּן לָמָּה לֹא מִתּוֹ גַּם הָאֲרָבָה. תְּשׁוּבָה לְדְבָר שֶׁרָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְלַמֵּד שֶׁהַמוֹסֵר עֲצָמוֹ עַל קְדוּשַׁת ה' יִנְצֵל, לְפִיכֵךְ מִתּוֹ כָּל הַצְּפָרְדָּעִים שְׁלֹא עָלוּ בַּתְּנוּרִים, וְלֹא נִשְׁאָרוּ חַיִּים כִּי אִם אוֹתָן שֶׁעָלוּ בַּתְּנוּרִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ח ט) 'וַיִּמְתּוּ הַצְּפָרְדָּעִים מִן הַבְּתִים מִן הַחֲצָרוֹת וּמִן הַשָּׂדֵה', מִשְׁמַע אָבָל לֹא אוֹתָן שֶׁבַּתְּנוּרִים לְפִי שֶׁמְסֵרוּ אֶת עַצְמָם עַל קְדוּשַׁת ה', וּמִכָּאֵן לְמַדוֹ חֲנֻנְיָא מִיִּשְׂרָאֵל וְעוֹרְיָה לְמַסֵּר נַפְשָׁם עַל קְדוּשַׁת ה'. וְלִמְדֵנוּ מִכָּאֵן שֶׁהַמוֹסֵר עֲצָמוֹ עַל קְדוּשַׁת ה' יִנְצֵל, וְכִי שְׂאֵינוֹ מוֹסֵר עֲצָמוֹ הַרְבֵּה שְׁלוּחִים לְמָקוֹם בְּרוּךְ הוּא לְסַבֵּב לוֹ מִיְתָה מִמָּקוֹם אַחֵר, כְּמוֹ שֶׁמְתוֹ אוֹתָן הַצְּפָרְדָּעִים שְׁלֹא עָלוּ בַּתְּנוּרִים. וְהָעָרֹב וְהָאֲרָבָה הִלְכוּ לָהֶם שְׁלֹא יְהִיָּה לָהֶם הַנָּאָה בְּעוֹרוֹת וּבְאוֹתָן הַמְּלוּחִים שֶׁמְלַחוּ מֵהֶם (שמו"ר י ג):

וַיִּשְׁלַח פְּרַעַה וְהִנֵּה לֹא מַת מִמְקַנְהָ יִשְׂרָאֵל עַד אַחַד וַיִּכְבַּד לֵב פְּרַעַה וְלֹא שֹׁלַח אֶת הָעָם (ט ז)

בֵּית בְּנוֹס

רבי פנחס חיים הורוויץ זצ"ל

לֹא מִתָּה שׁוּם בְּהַמָּה מִמְקַנְהָ יִשְׂרָאֵל אִף אוֹתָהּ שֶׁהִגִּיעַ זְמַנָּהּ לְמוֹת

וַיִּשׁ לְדַרְדֵּק אַמְאֵי לֹא שֹׁלַח פְּרַעַה בְּמַכּוֹת הַקּוֹדְמִים לְרֵאוֹת אִם לֹא שְׁלַטוּ בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלָמָּה שֹׁלַח כְּאֵן. אוֹלַם יֵשׁ לוֹמַר דְּזוֹאת

שְׁהִיְתָה הָעִיר מְלֵאָה גְלוּלִים. וּמִקְשִׁים כָּאֵן לְמָה
הַקְּפִיד דְּוָקָא בְּמִכָּה זֶה, אַף עַל פִּי שְׁלִפֵי פְּשׁוּטוּ
יֵשׁ לִזְמַר שְׁוֹדָאֵי בְּכָל הַמְּכּוּת הַקְּפִיד עַל זֶה,
וְלֹא הֶצְרֵךְ מֹשֶׁה לְהוֹדִיעַ לְפָרְעָה אֵימָתִי יִתְפַּלֵּל,
וְאִם תּוֹף הָעִיר אוֹ חוּצָה לָהּ, וְזוֹלַת בְּמִכָּה זֶה
שְׁאָמַר פָּרְעָה יָרַב מְהִיֵּת קַלֵּת אֱלֹהִים, שְׁמַע
מִינָה שְׁכַל כֶּף נִבְחַל מִן הַקּוּלוֹת עַד שְׁרָצָה
שְׁיִפְסְקוּ לְאַלְתֵּר, עַל כֵּן הֶצְרֵךְ מֹשֶׁה לְהוֹדִיעַ
שְׂאֵי אֶפְשֵׁר שְׁיִפְסְקוּ לְאַלְתֵּר, שְׁהָרִי הוּא צָרִיף
לְצֵאת מִן הָעִיר תַּחֲלָה וְשֵׁם יַעֲתִיר אֵל ה'.

מִכָּל מְקוֹם גַּם לְפִי דְרָכֵינוּ רָמַז לּוֹ שְׁחֵטָא
הַלְשׁוֹן גָּרַם לְפָרְעָה כִּי סָר ה' מֵעֲלָיו,
וְאֵינוֹ רוּצָה לְהִתְרַאֲוֵת אֶפְּלִיו לְמֹשֶׁה כֹּל זְמַן
שֶׁהוּא בְּמַחֲצִיזָה אַחַת עִם פָּרְעָה, עַל דֶּרֶךְ שְׁאָמְרוּ
חַז"ל (עֲרִכִין טו:) כֹּל הַמְּסַפֵּר לְשׁוֹן הָרַע, אָמַר
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵין אֲנִי וְהוּא יְכוּלִין לְדוּר
יַחַד, שְׁנֵאָמַר (תְּהִלִּים ק"א ה) 'מִלְשׁוֹנֵי בְּסֵתֵר רָעָהוּ
אוֹתוֹ אֶצְמִית גְּבוּהַ עֵינַיִם וְיַחֲבֵל לְכַבֵּת אוֹתוֹ לֹא
אוּכַל', אֵל תִּקְרֵי אוֹתוֹ אֵלָא אוֹתוֹ, עַל כֵּן נֶאֱמַר
'כִּצְאֵתִי אֶת הָעִיר אֶפְרַשׁ כִּפִּי אֵל ה'' לְפִי שְׁהָעִיר
מְלֵאָה גְלוּלִים, כִּי כְמוֹ שְׁשַׁלַּח בּוֹ כֹּל מַגְפּוֹתָיו
לְפִי שְׁלְשׁוֹן הָרַע מְגַדִּיל עֲוֹנוֹת כִּנְגַד עֲבוּדָה
וְזֶה גְלוּי עֲרִיּוֹת וְשְׁפִיכוֹת דְּמִים, כֶּף הַזְּכִיר לְשׁוֹן
'מְלֵאָה גְלוּלִים', לְהוֹרוֹת שְׁחֵטָא זֶה כּוֹלֵל גְלוּלִים
הָרַבָּה, וּמִמֵּלֵא כֹל הָעִיר בְּכָל מִינֵי גְלוּלִים:

וְהַפְּשֵׁתָה וְהַשְׁעֵרָה נִכְתָּה כִּי הַשְׁעֵרָה אֲבִיב וְהַפְּשֵׁתָה
גְּבַעַל. וְהַחֲטָה וְהַכְּסִמָּת לֹא נִכְוֵו כִּי אֶפְּלִית הַנָּה
(ט ל-לב)

**דְּרוּשֵׁי וְחִדּוּשֵׁי רַבֵּי עֲקִיבָא אֵיגָר
עַל הַתּוֹרָה**

נִשְׁתַּבְּרוּ הַפְּשֵׁתָה וְהַשְׁעֵרָה מִן הַקְּרִד רָמַז
לְבַעַל גְּאוּנָה שֶׁהַקְּב"ה מִשְׁפִּילוֹ עַדֵי אֶרֶץ
רַבִּים שְׁאֵלוּ אֵיזָה שִׁיכוֹת יֵשׁ לְהַפְּסוֹק הַזֶּה
כָּאֵן. וְיֵשׁ לְפָרֵשׁ כִּי זֶה הַמִּשְׁפָּח מֵתוֹכַחַת

הַקּוּלוֹת וְהַבְּרָד יִתְדַלּוּן, אוֹ לֹא יִהְיֶה עוֹד, אֵלָא
שְׁכָךְ אָמַר מֹשֶׁה לְפָרְעָה, מָה תִּצְעַק אֵלַי לֵאמֹר
הַעֲתִירוּ אֵל ה', אִם תִּשׁוּב מִדְּרָכְךָ וְלֹא תִשְׁמִיעַ
בַּחוּץ קוֹלְךָ קוֹל עֲנוֹת בְּחִרוּפִים וְגִדּוּפִים כִּלְפִי
מַעֲלָה לֵאמֹר מִי ה', אֲזַ מִמֵּילָא הַבְּרָד לֹא יִהְיֶה
עוֹד, כִּי בְּסוּר הַסְּפָה יָסוּר גַּם הַמְּסוּכָב, וְזֶה
שְׁאָמַר בְּשֶׁהַקּוּלוֹת שְׁלָךְ יִתְדַלּוּן, אֲזַ מִמֵּילָא הַבְּרָד
לֹא יִהְיֶה עוֹד, 'לְמַעַן תִּדַּע כִּי לֹה' הָאֶרֶץ' כְּשֶׁתִּשׁוּב
בְּתִשׁוּבָה, לֹא כְּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ בְּתַחֲלָה מִי ה'.

וְיָפִי שְׁחֵטָא זֶה הִיָּה בְּלְשׁוֹן, וְיָדוּעַ שְׁחֵטָא
הַלְשׁוֹן מְגַדִּיל עֲוֹנוֹת כִּנְגַד שְׁלִשָּׁה רֵאשֵׁי
עֲבֻרוֹת, וְהֵם עֲבוּדָה זָרָה, גְלוּי עֲרִיּוֹת, שְׁפִיכוֹת
דְּמִים, וְכָל הַתּוֹרָה בְּכָלֵל, כִּי כֹל הַמּוֹדָה בְּעֲבוּדָה
זָרָה כְּכַפֵּר בְּכָל הַתּוֹרָה כְּלָה, אִם כֵּן מִן הָרֵאשֵׁי
שְׁבַעֵל הַלְשׁוֹן יִהְיֶה גְדוּן בְּכָל הַמִּיתוֹת, כִּי עֲנֵשׁ
עֲבוּדָה זָרָה בְּסִקְלָה וְכֵן עֲנֵשׁ הַמְּגִדֵף, וְעֲנֵשׁ
שְׁפִיכוֹת דְּמִים בְּהֶרֶג, וְעֲנֵשׁ סֵתֵם גְלוּי עֲרִיּוֹת
בְּחִנְק, וְכַת כֶּהֵן כִּי תִזְנֶה בְּשִׁרְפָה, אִם כֵּן מִצִּינֵו
שְׁכָל אֶרְבַּע מִיתוֹת בֵּית דִּין שְׁיָכִים בְּשִׁלְשָׁה
רֵאשֵׁי עֲבֻרוֹת אֵלוֹ, עַל כֵּן מִן הָרֵאשֵׁי שְׁבַעֵל
הַלְשׁוֹן יִהְיֶה גְדוּן בְּכָל הַמַּגְפּוֹת הַלְלוֹ כִּי הוּא
שְׁקוּל כִּנְגַד כֵּלָם.

וְזֶה שְׁאָמַר 'כִּי בַפֶּעַם הַזֹּאת אֲנִי שֹׁלַח אֶת כָּל
מַגְפָּתִי, כִּי מִצִּינֵו בְּמִכָּת הַבְּרָד דְּגָמָא לְכָל
אֶרְבַּע מִיתוֹת בֵּית דִּין. סְקִילָה בְּאֲבָנִים, דְּגָמָא
לְזֶה יָרַד עֲלֵיהֶם הַבְּרָד וְאֲבָנֵי אֱלֹגְבִישׁ וְסִקְל
יִסְקַל אוֹתָם. שְׁרָפָה, שְׁנֵאָמַר (פְּסוּקֵי כ"ג) 'וְתַהַלֵּךְ אִשׁ
אֶרְצָה'. הָרַג, שְׁנֵאָמַר (תְּהִלִּים ע"ח ז') 'וְהִרַג בְּבָרָד
גִּפְנִים וְלְשׁוֹן הַרִיגָה אֵינוֹ שִׁיף בְּגִפְנֵן, אֵלָא שְׁרָמַז
לְאֲנִשְׁיָהִם הַיְקָרִים שְׁנִמְשְׁלוּ לְגִפְנֵן, כְּמָה דְּאֵת
אָמַר (ש"ס פ"ט) 'גִּפְנֵן מִמְצָרִים תִּסְיַע'. וְחִנְק, הֵינּוּ
בְּרַבּוּי מִים שְׁיָרְדוּ עִם הַבְּרָד, כִּי אוּלַי נִטְבַּעוּ
קִצְתָם בְּשִׁרָה בְּמִטְר הַבְּרָד, כִּי כֹל מִי שְׁנִתְחַיַּב
חִנְק אוֹ טוֹבַע בְּנֶהָר וְכו' (כְּתוּבוֹת ל':) [וְכו'].

כְּעוֹן לְשׁוֹן הָרַע יִצָּא מֹשֶׁה לַחוּץ לְעִיר
לְהִתְפַּלֵּל מִפְּנֵי סִלּוֹק הַשְּׁכִינָה
וְכִזָּה מִתְרַץ מָה שְׁאָמַר (ט כ"ט) 'כִּצְאֵתִי אֶת הָעִיר
אֶפְרַשׁ אֶת כִּפִּי אֵל ה'". פָּרֵשׁ רַש"י לְפִי

והביא ראיה להשערתו כי כן הוא, כי הפשטה והשערה מפני שהם גבעול ועומדת בקשיה נכו מהפרד, לא כן החשה והכפסמת שאפילת הנה, וען שהיו קטנים לא נכו, ומזה נקח מוסר לאחז במדת הענוה, ואז לא יכה כמו החשה והכפסמת.

משה רבנו ע"ה, שאמר לפרעה 'נדעתי כי טרם תיראון מפני ה' אלהים', וכפרוש רש"י שלא יאמין, ויחזר ויתקרט עוד הפעם, וגארתו גרמה לו זאת. ורמז לו משה רבנו ע"ה כי 'צאות אדם תשפילנו' (משלי כט כג) ויבוא שבר לגאונו, ולהפך הענוה תגביהנו למעלה ראש וירום כבודו.

מעשי הצדיקים

רבנו טען כלפי הש"ת 'למה הרעתה לעם הזה למה זה שלחנני?' דהינו, אם שלחת אותי למנהיג על ישראל, הרי אני הוא זה שצריך לסבל את היסורים שלהם, ולמה אם כן הם אלו שסובלים?

ומה ענה הש"ת למושה? 'וידבר אלקים אל משה', אכן, למושה רבנו דבר הש"ת במדת הדיון. אבל 'ויאמר אליו אני ה'", עם ישראל אני אתנהג במדת הרחמים..." (נר ישראל)

"וגם אני שמעתי את נאמת בני ישראל..." (ה) **מי** שראה את כ"ק האדמו"ר רבי מאיר אביחצירא ז"ע, ה"בבא מאיר" בעת שהיו מזכירים לפניו חולה מסכן או כל צרה אחרת, הכיכד הוא נושא בכאבו ומשתתף בצערן של כל יהודי סובל, אינו יכול לשכח את התמונה הזו.

רבי מאיר היה מטה און לשמוע את הדברים, ולאחר מכן הוא היה מוריד את ראשו על אצילי ידיו או על גב השלחן, וכשהיה מרים את ראשו נתן היה לראות על פניו ארשת כאב עד שהרואים נתקפו בעניותות צער.

"וידבר אלקים אל משה ויאמר... אני ה'" (ו, ב) **הרה"ק** רבי ברוך ממוז'בוז ז"ע, נודע היה במדת תקיפותו, בקדושה גם מוכיח יהודים ומזרזם לתורת הש"ת ולמצוותיו. ואולם, יחד עם זאת היה הרבי ר' ברוך רגיל ללמוד זכות על יהודים, באומרו כי עם כל יהודי הש"ת צריך לנהג במדת הרחמים.

וכך היה הרבי ר' ברוך מפרש את הפסוק בתהלים (עג א) 'אך טוב לישראל אלקים לברי לבב': "אך טוב לישראל", כלפי כלל ישראל צריך הש"ת להתנהג במדת הטוב והרחמים, אבל "אלקים לברי לבב", במדת הדיון (אלקים הוא מדת הדיון) 'תנהג הש"ת עם ברי לבב. כגון מי? כגון אני, ואחי בעל דגל מוחנה אפרים...'

כאשר ספרו את הדברים הללו להרה"ק רבי ישראל מרוז'ין ז"ע, נענה הרבי מרוז'ין ואמר: 'אמת. הדברים נכונים ביותר. שכן, מנהיג בישראל אינו זכאי להיות מנהיג, אלא אם כן קבל עליו לסבל את כל היסורין שכלל ישראל צריך לסבל. מחד גיסא ללמד אך טוב וזכות על ישראל, ומצד שני, לטול על עצמו את כל הדינים והיסורין של כלל ישראל, בבחינת מה שהכתוב אומר (תהילים לה, יג) 'אני בתלותם לבושי שק'.

וזו היתה טענתו של משה רבנו כלפי הש"ת, המשיך רבי ישראל מרוז'ין ואמר. משה

בְּחֶדְוָה: "אָהָה, אֲנִי רוֹאָה שְׁנוֹשְׁעֵת... בְּרוּךְ ה' שֶׁלֹּא הִסִיר חֶסֶדּוֹ מִמֶּנּוּ... וְאֲנִי סָבוּר הֵייתִי שְׁעֵדֵן לֹא וְנִקְדַּתְתִּי... אָבֹן נִגְלָה עִתָּה מֵעַל לְבִי... תוֹדָה שֶׁבָאתֶם לְבִשְׂרָנִי."

גמגום הָאֵב הַנְּבוּךְ, וְאָמַר כִּי אוֹתוֹ יִלְד אֵינוֹ חָשׁ בְּטוֹב, וְלִדְבָרֵי הַרְפָּאִים הוּא זְקוּק לְרַחֲמֵי שָׁמַיִם מְרֻבִּים. וְאוֹלָם רַבְּנוּ ה'בָּבָא מְאִיר' הֵנִיף אֶת יָדוֹ בַּתְּנוּעַת בְּטוֹל וְקָרָא בְּמֵאוֹר פְּנִים: "אִין לוֹ מֵאוּמָה וְאֵינוֹ זְקוּק לְבִרְכָה. מִשְׁמַיִם רַחֲמוּ עָלַי, רָאוּ בְכָאב לְבִי עַל שְׂאֵינִי יוֹדֵעַ כִּי נִקְדַּתְתֶּם מִכְּבָר בְּבֹן זָכָר וְחִפְשׁוֹ דְרָךְ לְהוֹדִיעֵנִי. מָה עֲשׂוּ? הִבִּיאוּ עַל יְלָדְךָ מַחְלָה כְּדִי שֶׁתְּבֹאוּ לְכָאן וְתִסְפְּרוּ לִי שֶׁיֵּשׁ לְכֶם יֶלֶד וְאִפְסִיק לְהַצְטַעַר. וְעִתָּה, מִשְׂאֵנִי יוֹדֵעַ - בְּטִלְהָ סַבַּת הַמַּחְלָה וְרַפּוּאָה תְּבֹאוּ עָלָיו בְּמַהְרָה - - - " (אור המאיר)

"וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם... וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם... וְגֵאלְתִּי אֶתְכֶם..." (ו, ו)

מיום עוֹמְדוֹ עַל דַּעְתּוֹ מִפְּרָסָם הִיָּה הַרְהֵ"ק רַבֵּי מוֹשֶׁה טֵיִיטֶלְבוּיִם מֵאוּהַעֵל ז"ע, בַּעַל "יִשְׁמַח מוֹשֶׁה" בְּכִסּוּפֵי הַרְבִּים וּבְצַפְיָתוֹ הַעֲצוּמָה לְגֵאלָה הַעֲתִידָה. וְעַל כֵּן אָמַר פְּעַם, כִּי הוּא נִמְצָא בְּעוֹלָם הַזֶּה כְּבָר בַּפְּעַם הַשְּׁלִישִׁית. בַּפְּעַם הָרִאשׁוֹנָה הִיָּה אֶחָד מִיּוֹצְאֵי מִצְרַיִם, וְהִיָּה גְדוֹל מְאֹד בְּחִשְׁבֵיבוֹתוֹ, וְשִׁמּוֹ אֶפִּילוֹ מְזַכֵּר בַּתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה (אבל לא רצה לומר מה היה שמו אז). בַּפְּעַם הַשְּׁנִיָּה לֹא רָצָה לְגַלּוֹת כִּי הוּא הִיָּה אֹז, וּבַפְּעַם הַשְּׁלִישִׁית הוּא נִמְצָא עִתָּה בְּחִיָּו בְּעוֹלָם הַזֶּה.

רגע אֶחָד לֹא הִיָּה מְסִיחַ אֶת דַּעְתּוֹ מֵהַגְּאֵלָה. בְּכָל יוֹם הִיָּה מוֹכֵן וּמְזַכֵּן לְקַבֵּל פְּנֵי מִשִּׁיחַ צְדִיקוֹ, עַד שֶׁבְּסִמּוּךְ לְמִטְתּוֹ הִיָּה מְכִיֵן בְּכָל יוֹם אֶת בְּגָדֵי הַשְּׁבִיט שֶׁלוֹ וְאֶת מְקוּלוֹ, שֶׁהֵרִי עוֹד רָגַע אֶחָד יְתָקִים בְּנוֹ מְקַרָּא שְׁכָתוֹב (מלואי ג

יעד כְּדִי כֵּן הִיָּה גְדוֹל צַעֲרוֹ וְכָאבוֹ בְּהַשְׁתַּתְּפוֹ עִם צַעַר הַזּוֹלָת, עַד שֶׁלְּפַעְמַיִם הָיוּ מִשְׁתַּרְי פִּתְחוֹ חֲשִׁים צָרָךְ לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ מַחֲלָה עַל שֶׁהִסְבוּ לוֹ צַעַר, בְּאֶשֶׁר כָּאבוֹ הִיָּה כֹּה מוֹחְשִׁי עַד שֶׁלֹּא הִיָּה נִתֵּן לְהִתְעַלֵּם מִמֶּנּוּ, עַד שֶׁהָיוּ הָאֲנָשִׁים מִתְּקַשִּׁים לְלַכֵּת מֵהַבֵּית מִכְּלֵי שִׁיפְיִסוּהוּ וַיִּבְקֶשׁוּ אֶת סְלִיחָתוֹ.

גם כְּאֶשֶׁר הִיָּה מְסַבֵּיר פְּנִים שׁוֹחֲקוֹת כְּלַפֵּי שְׁבוּרֵי לֵבָב וְנִדְפְּאֵי נֶפֶשׁ הַשְּׁוֹטְחִים בְּפָנָיו אֶת מִצְקוֹתֵיהֶם, לֹא הִיָּה זֶה אֶלָּא כְּדִי לְהַקְלֵ עֲלֵיהֶם אֶת הַמִּשְׂאָ. אָמַנְם, לְאַחַר שֶׁהֵם הָיוּ עוֹזְבִים אֶת בֵּיתוֹ בְּצַעְדִים מִתְרוֹנְנִים קִמְעָא, הָיוּ מְבַחֲנִים הַמְּקַרְבִּים שֶׁפָּנֵי רַבְּנוּ ה'בָּבָא מְאִיר' אֵינָם לוֹ עוֹד. הוּא הִיָּה מִתְעַטֵּף בְּדִק שֶׁל תּוֹגָה וְדִאָגָה, מִשְׁתַּתֵּף בְּצַעֲרָם שֶׁל יְהוּדִים, עִמָּם הוּא בְּצַרְתָּם, כּוֹאֵב וּמְתִיָּסֵר מִקּוֹשׁ, עַד שֶׁלֹּא הִיָּה כּוֹסֵג לְאֶכּוֹל וְהִיָּה דוֹחָה אֶת הַצַּלְחַת מִלְּפָנָיו. "וְכִי מִיֵּצַד אֶפְשֶׁר לְאֶכּוֹל בְּשַׁעֲרֵי שִׁיְהוּדִים סוּבְלִים?" הִיָּה רְגִיל לְהַפְטִיר, בְּעוֹד אֲנוֹחוֹתָיו מִמְלֵאוֹת אֶת חֵלֶל הַחֶדֶר.

באחד הַיָּמִים גְּלָה רַבְּנוּ ה'בָּבָא מְאִיר' אֶת אָזְנוֹ שֶׁל אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי בֵּיתוֹ וְסַפֵּר לוֹ, כִּי לְפָנָי שְׁנַיִם אֶחָדוֹת בָּא אֵלָיו פְּלוֹנִי וּבִקֵּשׁ שִׁיִּתְפַּלֵּל עָלָיו שֶׁיִּפְקֹד בְּזַרַע שֶׁל קָמָא. "הַצְטַעַרְתִּי הַרְבֵּה בְּגִנּוּ, הִרְעַשְׁתִּי עוֹלָמוֹת בַּתְּפִילוֹתַי, אֵךְ עֵדִין לֹא שָׁמַעְתִּי מִמֶּנּוּ בְּשׁוֹרָה טוֹבָה וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם נוֹשַׁע, צָרְתוֹ מְעִיקָה עָלַי, אֵינִי יוֹדֵעַ מִנוּחַ לְנַפְשִׁי" - כֵּן אָמַר, אֵךְ הַמְּקַרְבַּ לֹא יָדַע לְמִי פָּנָתוֹ.

תקופה קִצְרָה חֲלָפָה, וְאֶל הַבֵּית הִגִּיעַ אוֹתוֹ אָדָם. בַּפִּתְקָא שֶׁהִגִּישׁ לְרַבְּנוּ ה'בָּבָא מְאִיר' הִיָּה מְזַכֵּר גַּם שִׁמּוֹ שֶׁל הַיָּלָד הַנוֹלָד לוֹ לְפָנָי שְׁנַיִם מְסַפֵּר, שֶׁנִּפְלַל לְפִתְעוֹת לְמִשְׁכָּב וְהַרְפָּאִים אֵינָם יוֹדְעִים מַה הִיָּה לוֹ. לְמִרְאֵה שִׁמּוֹ שֶׁל הַיָּלָד, אוֹרוֹ עֵינָיו שֶׁל ה'בָּבָא מְאִיר' וְהוּא קוֹרָא

ואפילו אם לא אָזְפָה לְהִיּוֹת עֶפֶר תַּחַת כַּפּוֹת רְגְלֵיהֶם שֶׁל צַדִּיקִים, אֲבָל בְּלִבְד שְׁמִשִּׁיחַ צְדָקְנוּ יָבֹא בְּמַהֲרָה. וְאַתָּה רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם יוֹדַע אֶת הָאֱמֶת, כִּי אֲנִי מִתְפַּנֵּן רַק לְכַבּוֹד שְׁמִי יִתְבָּרַךְ, וְהַרְיֵנִי מוֹסֵר אֶת נַפְשִׁי רוּחִי וְנִשְׁמָתִי לְמַעַן כְּבוֹד שְׁמִי". וְתַכְּף מְשָׁסִים לֹמֵר אֶת הַדְּבָרִים, קִרְא קְרִיאַת שְׁמַע, וְרַגַע כְּמִימְרֵיהֶם נִשְׁבָּה אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ, וְנִסְתַּלַּק לְמַתְיָבְתָא דְרַקִּיעָא. זִיע"א. (והשיב משה)

"וְהִבַּאתִי אֶתְכֶם אֶל הָאָרֶץ..." (ו, ח)

אָחַד מִחֲסִידֵי הַרְה"ק רַבֵּי יִשְׂרָאֵל מְרוֹז'ין זִיע"ע, כְּמָהָה נִפְשׁוּ לְעֵלוֹת וּלְחוֹנֵן אֶת עַפְרָה שֶׁל אֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ וְלַהֲתַיֵּשֵׁב שָׁם. נִכְנַס אֶל הַרְבֵּי פְדֵי לְהַפְרֵד מִמֶּנּוּ. אֲלָא, שֶׁהַרְבֵּי יָדַע כִּי אוֹתוֹ יְהוּדֵי רַחוּק מַעֲט מְלַחֵשׁ אֶת קִדְשֵׁתָהּ שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. נַעֲנֶה וְאָמַר לוֹ:

הַיּוֹדַע אֶתָּה מַה הַפְּרוּשׁ 'עֵיר צִיּוֹן תִּמְלֹא'? יָדַע לָךְ, כִּי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּמוֹהָ כְּשִׁמְיַכָּת נִצּוּת. בְּלִיל תַּרְף מִתְפַּסֶּסֶה אָדָם בְּשִׁמְיַכָּה, וְהִיא קָרָה. חוֹלְפוֹת דְּקוֹת מַעֲטוֹת וְהִיא חֲמָה וּמְחַמֶּמֶת. הַכִּיצַד קוֹרָה הַדְּבָר? מִשׁוּם שֶׁהַשְּׁמִיכָה כְּשֶׁלְעֲצָמָה אֵין בָּהּ פְּדֵי לְחַמֵּם, אֲלָא לְאַחַר שֶׁקִּלְטָה אֶת חֶם גּוֹפּוֹ שֶׁל הָאָדָם, אֲזַי בְּכַחַת לְחַמֵּם אוֹתוֹ.

כֵּן הִיא אֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ. כְּאֲשֶׁר מֵגִיעַ אֵלֶיהָ אָדָם חֶם, שֶׁלְבוֹ בּוֹעֵר בְּקִרְבּוֹ לְקִדְשֵׁת הָאֶרֶץ, אֲזַי הָאֶרֶץ עֲצָמָה מוֹסִיפָה בְּקִרְבּוֹ לְהֵט שֶׁל חֲמִימוֹת וְשֶׁל קִדְשָׁה, וְהִיא מְמַלְאָה אוֹתוֹ בְּחֶם וּקְדוּשָׁה. וְאוֹלָם, כְּאֲשֶׁר מֵגִיעַ אֵלֶיהָ אָדָם קָר, נִשְׁאָר הוּא קָר כְּמוֹ שֶׁהָיָה, לְלֹא כֵּל שְׁנוּי... (נר ישראל)

חֲבָה יְתָרָה נוֹדְעָה לְהַרְה"ק רַבֵּי שְׁלֹמֹה מְרַאדוּמִסק זִיע"ע, הַ"תְּפָאֲרַת שְׁלֹמֹה" לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּקְדוּשָׁתָהּ (ראוה מאמרו בספרו פרשת מטות, עה"פ כו מטה

א) "הִנְנִי שֹׁלַח מַלְאָכַי וּפְנֹה דְרָךְ לְפָנַי, וּפְתָאֵם יָבֹא אֶל הֵיכְלוֹ הָאֵדוֹן אֲשֶׁר אַתֶּם מְבַקְשִׁים..." וְעַל הַפְּמִיָּה לְגַאֲלָה הַעֲתִידָה תְּהֵה מְרַגְלָא בְּפּוֹמֵיָה: "תְּמָה אֲנִי עַל צַדִּיקֵי הַדּוֹר בְּעוֹלָם הָעֵלְיוֹן, שְׂאֵינִם מְרַעֲשִׁים עוֹלָמוֹת לְהַבִּיא אֶת הַמְּשִׁיחַ. יִתְכּוֹן, כִּי כְּאֲשֶׁר הֵם הֵגִיעוּ לְעוֹלָם הָעֵלְיוֹן, שָׁם פְּתַחוּ לָהֶם אֶת שַׁעְרֵי גֵן עֵדֶן, וּמְרַב הַנָּאָה מִזִּיו הַשְּׂכִינָה שֶׁכְּחוּ מִמָּה שֶׁנִּשְׁעָשָׂה בְּעוֹלָם הַשְּׁפֵל, וְהֵם חוֹשְׁבִים כִּי הִנֵּה מְשִׁיחַ כְּבָר בָּא..."

צַפִּיתוֹ וְתִשׁוּקָתוֹ הַעֲצוּמָה לְגַאֲלָה הַעֲתִידָה שֶׁתְּבֹא בְּמַהֲרָה לֹא עוֹזְבָה אוֹתוֹ גַּם בְּשׁוֹכְבוֹ עַל עַרְשׂ דָּוִד. בְּיוֹמוֹ הָאֲחֵרוֹן, כְּשֶׁהֲרָגִישׁ כִּי יִרְעֵת חַיֵּו הַקְּדוּשָׁה מֵגִיעָה לְקִצָּה, הַרִים אֶת שְׁתֵּי יָדָיו כְּלָפֵי מַעְלָה, וְאָמַר דְּבָרִים נוֹרְאִים בְּדַבַּר הַחֲשֵׁת הַגְּאֲלָה, וְכֵה הָיוּ דְבָרָיו: "רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם. אַתָּה יוֹדַע אֶת הָאֱמֶת כִּי אֲנִי אִישׁ פְּשׁוּט בְּיוֹתֵר, וְאַתָּה יוֹדַע אֶת הָאֱמֶת כִּי אֲנִי הַתְּכַוֵּנִתִי תְּמִיד רַק אֶל דְּרָךְ הָאֱמֶת. וְאוֹת מַעְלַתִּי הִיא, שֶׁבְּמִשְׁךָ כֵּל יְמֵי חַיֵּי לֹא הוֹצֵאתִי דְבַר שֶׁקָר מִפִּי, וְאֵם כֵּן, גַּם עֵתָה בְּנֹדְאִי לֹא אוֹמֵר שֶׁקָר, וְלִכֵּן אֲנִי אוֹמֵר;

"**רְבוּנוּ** שֶׁל עוֹלָם, בְּאֵם מוֹשֶׁה בֵּן חֲנָה הָיָה יוֹדַע שֶׁהוּא יֵגִיעַ לִמֵּי הַזְּקֵנָה וְעַדִּין מְשִׁיחַ צְדָקְנוּ לֹא יָבֹא, הַרִי שֶׁבְּנֹדְאִי הוּא לֹא הָיָה מְחִזֵּק מַעֲמָד. אֲבָל אַתָּה רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם דְּחִיתָ אֶת בִּיאַת מְשִׁיחַ צְדָקְנוּ עַד שֶׁמִּשְׁשָׁה נְהִיָה זְקוֹן. אֲבָל עֵתָה, מְבַקֵּשׁ אֲנִי מִמְּךָ, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, אֲנָא, הִבֵּא בְּמַהֲרָה אֶת מְשִׁיחַ צְדָקְנוּ! אֲנָא, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, קָיָם בְּנֵנוּ בְּמַהֲרָה אֶת מַה שֶׁנִּצְאָמַר "כֵּן דּוֹד עֲבָדְךָ יָבֹא וְיִגְאֲלֵנוּ!" אֲבָל בְּמַהֲרָה! שֶׁכֵּן אֵינְנִי דֹרֵשׁ אֶת טוֹבַת עַצְמִי, אֲלָא מִתְכַּוֵּן אֲנִי אֶת טוֹבְתְךָ שְׁלָךְ, לְמַעַן יִתְקַדֵּשׁ שְׁמִי בְּרַבִּים.

"וּבְכֵן, מוֹחַל אֲנִי עַל כְּבוֹד עַצְמִי, וְאֵפִילוֹ אִם לֹא אֶהְיֶה כְּפָרָה עֲבוּר כֵּלָל יִשְׂרָאֵל,

צפן את הדברים, והדברים נסתרים ונעלמים עד עת הקץ. (אוצר האגדה)

"שלח את עמי ויעבדני במדבר..." (ז, טז)

בצבאו של הצאר ניקולאי הראשון, כהן גנרל זקן ששמו פון-דער-האופן. פעם הגיע הצאר ניקולאי למסדר צבאי על יד העיר קוברין, וכאשר ראה את הגנרל והוא עודנו פעל במלא כחותיו, שאלו: "מה, האופן, הדים עדן בוער?" והגנרל משיב לצאר: "לא! העבודה היא שבוערת..."

את הספור הזה ספר לימים הרה"ק רבי משה מקוברין זי"ע בתור משל, ואמר כי על זה נאמר 'מאיבי תחכמני'. גם מהגוים נתן ללמד דרך לעבוד את הש"ת. כל אדם צריך לעבוד את הש"ת לא רק בימים ובזמנים שטוב לו והכל הולך כשורה, אלא גם צריכים שהעבודה תבער ותלהט גם במדבר, גם במקום שקמה ויש"מון. (כתבי ר"י שי"ב)

"ולמען ספר שמי בכל הארץ" (ט, טז) **כאשר** היה מגיע חג השבועות, היה נראה הגאון רבי ישראל מאיר הכהן זי"ע בעל ה"חפץ חיים" כמי שאכן מתעלה טפח וטפחים מעל פני האדמה החמרת. מתוך אמונה תמימה היה נגש אל התורה הקדושה, ומתוך הכנה רבתי היה מתעמד לשמוע את עשרת הדברות ביום מתן תורה.

תלמידיו ספרו עליו כי כשם שהרגיש בכל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו את הקב"ה על כל צעד ושעל, כן היה מרגיש את התורה,

בני יוסף דוברים). בשל כך, תמיד היה משתוקק שישירו את נגוניו בארץ ישראל. ואמנם כפי רצונו כך הנה:

לימים עלה לארץ ישראל חסידו הרה"ח ר' פנחס ז"ל בהרה"ח ר' חיים אשר ז"ל מראדום, ותקע את מקום מגוריו בצפת. מני אז שלח לו מרן ה"תפארת שלמה" בכל שבוע רבב אחד, ועבור רבב זה קנו בכל שבוע דברי מאכל, וכך סעדו בכל שבת "סעודה שלישית" בצוותא במנון.

סעודה זו היתה נקראת על שמו של מרן ה"תפארת שלמה" בשם "ראדמוסקער שלש סעודות", ובסעודה זו היו מנגנים בצפת מנגוני מרן ה"תפארת שלמה" הרוויים ערגה וכסופין לא-ל חי. (כתר כהונה)

"ובני עזיאל, מישאל ואלצפון וסתרי" (ו, כב) **בסוף** ימי הרמב"ם חי אחד מן הראשונים, **רבי יעקב ממרוז"ש** שמו, אשר פדוע היה אחד מבעלי התוספות. הוא חבר ספר "שאלות ותשובות מן השמים", שאלות אותם היה שואל מן השמים והיו משיבים לו.

בסימן ע"ב בספרו הוא כותב כי רבנו תם שאל מן השמים מתי תבוא הגאולה, אבל לא השיבו לו על שאלתו. לאחר מכן הוא כותב כי רבנו אברהם [אשר כפי הנראה היה אף הוא אחד מבעלי התוספות] שאל גם הוא מן השמים מתי יהיה קץ הימין ויתגלה משיח צדקנו שיגאלנו? אלא שהוא קבל פן תשובה. התשובה היתה בכמה מלים קצרות: "מי-שאל ואל-צפון וסתרי".

פלומה; מי הוא זה שמענו לשאול שאלה שפזאת? הן הא-ל, הקב"ה

יש עוד ספק בַּיָּדָךְ לְשׁוּב וּלְתַקֵּן אֶת כָּל עוֹנוֹתֶיךָ!...!"

כֶּף הַשְּׁפִיעַ מִן ה'חֲפִיץ חַיִּים' עַל עַצְמוֹ לְהַרְגִישׁ בְּכָל הַחוּשִׁים מִמֶּשׁ אֶת אֵימַת הַדִּין שֶׁהוּא עֲתִיד לְתַן לְפָנָי הַמְּקוֹם לְאַחַר שִׁיעָלָה לְבֵית דִּין שֶׁל מַעְלָה. (המאורות הגדולים)

נִכְסֵי וּבֹא אַחַד מֵהַתְּלַמִּידִים אֶל רַבּוֹ הַגָּאוֹן רַבִּי בֶן צִיּוֹן אַבָּא שְׂאוּל זְצוּק"ל וְהוּא מְסַפֵּר לוֹ: "רַבֵּנוּ, עֲשִׂיתִי עֲבֻרוֹת רַבּוֹת, וְאֲנִי אֵינִי יוֹדֵעַ כִּיצַד לְהִתְחַרֵּט עֲלֵיהֶם. שָׁכַן בְּכָל פֶּעַם בַּה אֲנִי רוֹצֵה לְהִתְחַרֵּט עַל הַמַּעֲשִׂים הָרָעִים שֶׁעֲשִׂיתִי, שׁוֹב מִגֵּיעַ הַיָּצַר הָרַע וּמִכֹּשֵׁל אוֹתִי, וְאֵינִי מְנִיחַ לִי לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה כְּדָבְעִי."

נַעֲנָה וְאָמַר לוֹ רַבִּי בֶן צִיּוֹן זְצוּק"ל: הַיּוֹדֵעַ אֶתְּהָ חֲרָטָה מַהִּי? צָרִיךְ הָאָדָם לְהִתְבַּוֵּן בְּגִדְל הַחֲטָא אֲשֶׁר חֲטָא. מִשָּׁל לְמַה הַדָּבָר דּוֹמֵה? לְסוֹחֵר גָּדוֹל שֶׁעָשָׂה סָכּוּם שְׁבוּעִי. אִם הוּא טוֹעֵה בְּסָכּוּם קָטָן וְזַעִיר, אֵינִי מוֹצֵטֵר כָּל כֶּף, אֲבָל אִם הוּא טוֹעֵה בְּסָכּוּם גָּדוֹל, הַרְיֵהוּ וְנַעֲצֵב אֶל לְבוֹ, כִּיֹּן שֶׁהוּא יוֹדֵעַ מַהוּ גִדְל הַהֶפְסֵד שֶׁהֶפְסִיד.

כֶּף צָרִיכָה לְהִיּוֹת הַחֲרָטָה שֶׁל כָּל אָדָם. צָרִיכִים אֲנִי לְהִתְחַרֵּט עַל שֶׁעֲבַרְנוּ עַל רְצוֹן הַבּוֹרָא יִתְבַּרַךְ שָׁמוּ, וְהָרִי הוּא אֲבִינוּ יוֹצְרֵנוּ, וְגַם עָשָׂה וְעוֹשֶׂה לָנוּ טוֹבוֹת נְסִים וְנִפְלְאוֹת עַד אֵין קֵץ, וְכִיצַד יְכוּלִים אֲנִי לְהַמְרוֹת אֶת פִּי וּלְהַרְבּוֹת לְחַטָּא.

וְאִם תִּחְשַׁב כֶּף, תִּהְיֶה כְּאוֹתוֹ סוֹחֵר גָּדוֹל, שֶׁכָּל עֲבָרָה שֶׁעֲשִׂיתָ תִּכְאִיב לָךְ, וְכֶךְ תּוֹכַל לְהִתְגַּבֵּר עַל הַיָּצַר הָרַע וּלְהִתְחַרֵּט עַל הַחֲטָאִים, וְתַעֲשֶׂה רַק מַצּוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים. (גאוני המזרח)

וְכֶךְ רָאָה אֶת הַתּוֹרָה כְּסֵפֶר מֵאֵת רַבּוֹן כָּל הָעוֹלָמִים, וּבְכָל פֶּעַם בַּה הָיָה לוֹמֵד, הָיָה נִרְאֶה כְּאִלוֹ הוּא לּוֹמֵד תּוֹרָה מִפִּי הַגְּבוּרָה מִמֶּשׁ.

וְעַל כֶּךְ הָיָה רְגִיל לּוֹמַר בְּפָנָי תְּלַמִּידֵי: אִלוֹ הָיוּ מְסַפְּרִים לָנוּ שֶׁנִּמְצָא חֲבוּר מֵאֵת הַמַּלְאָךְ גְּבַרְיֵאל, כְּמָה הָיִינוּ מְשִׁתוֹקְקִים לְקַרְא אוֹתוֹ, וְלִידַע כִּי אֲנִי אוֹחֲזִים בְּיָדֵינוּ חֲבוּר מֵאֵת מַלְאָךְ ה' צְבָקוֹת. וְאִם כֵּן, עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה, שֶׁלְּפָנֵינוּ חֲבוּר מֵאֵת הַקִּבְ"ה בְּכַבּוּדוֹ וּבְעַצְמוֹ, הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה! עַד כְּמָה צָרִיכִים אֲנִי לְהִשְׁתוֹקֵק לְלַמֵּד בְּחֲבוּר הַזֶּה... (המאורות הגדולים)

"וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם חֲטָאתִי הַפֶּעַם... " (ט, כז)

פֶּעַם, שֶׁמֵּעוּ כְּמָה מֵתְלַמִּידֵי מִן ה'חֲפִיץ חַיִּים" זִ"ע, כִּיצַד רַבָּם מִתְאַר וּמְסַבִּיר לַעֲצֵמוֹ אֶת דֵּינוֹ בְּפָנָי בֵּית דִּין שֶׁל מַעְלָה לְאַחַר אַרְיִכוֹת יָמָיו וְשִׁנוֹתָיו, וְכֶךְ אָמַר לַעֲצֵמוֹ:

"יִשְׂרָאֵל מֵאִיר, הִנֵּה אֶתְּהָ מַת, וּמִבִּיָּאִים אוֹתְךָ לְפָנָי בֵּית דִּין שֶׁל מַעְלָה, וְאֵן יוֹצֵא הַכְּרוֹז שֶׁיְבִיאוּ אֶת כָּל הַחוֹבוֹת וְאֶת כָּל הַזְּקִיּוֹת שֶׁלָּךְ אַחַד לְמוֹל הַשָּׁנָי. וְהִנֵּה מוֹפִיעִים גְּדוּדִים שֶׁל מַלְאָכִים, מוֹצֵד אַחַד מוֹפִיעִים מְלִיצֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּבְרְאוּ מֵהַמַּצּוֹת שֶׁלָּךְ, וּמוֹצֵד שְׁנֵי מוֹפִיעִים גְּדוּדִים שֶׁל מַלְאָכֵי חַבְלָה שֶׁנוֹצְרוּ מֵהַעֲבֻרוֹת שֶׁלָּךְ, וְלְאַחַר מְדִידוֹת וּמִשְׁקַל יוֹצֵא פֶּסֶק הַדִּין שֶׁאֶתְּהָ בִּינוּנֵי.

אֲבָל כִּיֹּן שֶׁבְּמִקְרָה כְּזֶה הַקִּבְ"ה הוּא מִטָּה כְּלָפֵי חֶסֶד, אֲזִי הַקִּבְ"ה שׁוֹאֵל: מַהוּ יִשְׂרָאֵל מֵאִיר בְּשָׁעָה זוֹ, חֵי אוֹ מַת? וְכַאֲשֶׁר הַבֵּית דִּין מְשִׁיב כִּי אֲנִי חֵי, אֲזִי הַקִּבְ"ה מְכַרִּיז שֶׁאִם כֵּן, יֵשׁ עוֹד סֵפֶק בְּיָדִי לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה."

וְכִי אֲזִי, הַתְּפָרִץ לְפָתַע מִן ה'חֲפִיץ חַיִּים' הוֹכִיחַ אֶת עַצְמוֹ תּוֹךְ פְּדֵי הַתְּמַרְמְרוֹת רַבָּה: "אֶתְּהָ יִשְׂרָאֵל מֵאִיר, אֵל תִּישׁוּן! מַהֵר וְעָשָׂה תְּשׁוּבָה!

הרה"ק רבי ירחמיאל ישראל יצחק (דנציגער) זי"ע, מאלכסנדר

בעל "ישמח ישראל"
יומא דהילולא - כ"ט טבת

הקל שגדים בגין טעות - - -

בחצרו של הרה"ק רבי ירחמיאל ישראל יצחק זי"ע
מאלכסנדר, בעל "ישמח ישראל" שמש כבעל תפלה וכבעל
מנגנון ר' יעקב פראגר זי"ל. הוא היה חזן, בעל תפלה דמוסף
ואף מלחין נגונים בתצר הקדוש.

עשרים שנה עמד ר' יעקב על משמרתו, עד שהתרחש
דבר בגינו עזב את העמוד... בראש השנה האחרון לחייו
טעה בחזרת הש"ץ במוסף, ומיד לאחר קדושה פאשר אמר
"כי א-ל מלך גדול וקדוש אתה", במקום להמשיך "לדוד ודוד
המליכו לא-ל" טעה וסיים "ברוך אתה ה' המלך הקדוש".

באותו רגע נעשה רעש גדול בבית המדרש, התפלה
הפסקה, והרבי ה"ישמח ישראל" נכנס לחדרו. כעבור זמן
מה יצא הרבי שוב מתדרו והורה לר' יעקב להמשיך בתפלה
"לדוד ודוד המליכו לקל", וכאשר הגיע למלים "הקל הקדוש
נקדש בצדקה" לא סיים בחתימת "המלך הקדוש" אלא
המשיך מיד "אתה בחרתני".

לאחר החגים בקשר ר' יעקב מרבו ה"ישמח ישראל"
רשות לשוב לביתו... ואולם, הרבי לא הרשה לו לעזוב את
אלכסנדר, וכיון שכן נשאר באלכסנדר עד לאחר חגכה. אז
חלה ונפל למשכבו, ומשלא יכל לשאת את המחלה רחוק
מביתו וממשפחתו, נסע לביתו ללא הסכמתו וילא ברפת
פרדה של הרבי, ועוד באותה שנה נפטר לבית עולמו.

כאשר נודע דבר פטירתו באלכסנדר, התבטא ואמר
הרבי ה"ישמח ישראל": "מי בקש ממנו לשוב לביתו? לו היה
נשאר תחת חסותי הייתי מציל אותו..."

לא יצא בצבא...

רבי זעליג ז"ל מנזארשה היה חסיד נלהב של הרה"ק
רבי ירחמיאל ישראל יצחק זי"ע, בעל ה"ישמח ישראל"
מאלכסנדר. בכל עת ושעה היה מסתופף בצלו הקדוש,
ומדבריו לא סר ואף לא כמלא הנימיה, פאשר כל דברי הרבי
גנחלי אש.

באחד הימים נקרא חתנו של רבי זעליג לבחינות בצבא.
וכי מה עושה חסידו ר' זעליג? קם ונוסע מיד לאלכסנדר
אל רבו הקדוש, כדי לבקשו כי יתפלל על חתנו לבל ילקח
לעבודת הצבא, שכן בתו היא בת חידה, וגני האג מתגוררים
בביתו, ואם ילקח לצבא לא תהיה לו מנוחה. הבטיח לו הרבי

הרה"ק רבי ירחמיאל ישראל יצחק (דנציגער) היה
האדמו"ר השני בשושלת חסידות אלכסנדר. הוא נולד
בעירה מאקובה שבפולין לאביו הרה"ק רבי יחיאל זי"ע
אדמו"ר ה'גזן' מאלכסנדר, שהיה ממלא מקומו של הרה"ק
רבי דב בערש מביאלה זי"ע, ממלא מקומם של רבי מנחם
מנדל מוורקא ורבי יצחק מוורקא.

לאחר הסתלקות אביו, ביום י"ד בשבט תרנ"ד, הכתר
ה"ישמח ישראל" על ידי החסידים לאדמו"ר, ואלפים
הסתופפו בצלו. לרבי מאלכסנדר לא היו ילדים, ופעמים
מספר נסע אל הרה"ק רבי יעקב אריה מראדזימין זי"ע
שיברכו גזע של קמא, שכן נודע היה הסבא קדישא
מראדזימין במופתיו הרבים כגון דא. עד שפעם אחת אמר
רבי יעקב אריה לחסידיו: מה רוצה בנו של הרב מגריצא (רבי
יחיאל, מלא את מקום אביו רבי שגא פייגל מוורקא), הלא הוא נשמת
האור החיים הקדוש (שלא היה לו ילדים) וכיצד יהיו לו ילדים?

רבי ירחמיאל ישראל יצחק נפטר ביום כ"ט בטבת, ער"ח
שבט עת"ר ללא בנים, ומנוחתו כבוד בבית העלמין בעירה
אלכסנדר שבפולין, לצד אביו הרה"ק רבי יחיאל זי"ע. את
מקומו מלא אחיו האדמו"ר רבי שמואל צבי דנציג זי"ע
בעל התפארת שמואל" כאדמו"ר השלישי בשושלת חסידות
אלכסנדר, והוא הקים על שמו של אחיו את רשת הישיבות
"בית ישראל" בפולין שבהן למדו אלפי תלמידים.

הספר "ישמח ישראל"

ספרו על התורה ומועדים "ישמח ישראל" נחשב
כספר יסוד התורות החסידות, ובפרט בחסידות אלכסנדר.
מצד אחד מובאת בו עמקות ביסודות החסידות ומבוסס על
אדני תורת הקבלה, מהם מאמרים מקתב נדו של האדמו"ר
הכתובים בדרך כלל בקצור, ומצד שני הוא נכתב בשפה
פשוטה ומתאמת להמון העם, ויש בו גם מאמרים רבים של
חזק ומבססים על מדרשי חז"ל, והם המאמרים שנאמרו
בליל שבת.

הספר התקבל גם אצל אדמו"רים רבים, כמו אצל
אדמו"ר" בעלזא שהורה לחסידיהם ללמד בספר זה. כמו כן
מספר פי הרה"ק בעל האמרי חיים" זי"ע מוויז'ניץ אמר, כי
הוא אינו יכול להכנס לשבת קדש בלא למוד בספר זה.

הספר "ישמח ישראל" נדפס כשנה לאחר פטירתו על
ידי אחיו בעל ה"תפארת שמואל", כאשר לצדו הדפסת
הספר הקם לראשונה בית דפוס עברי בלודז'.

- יומא דהילולא -

הרה"ק רבי ירחמיאל ישראל יצחק (דנציגער) זי"ע, מאלכסנדר

בעל "ישמח ישראל"
יומא דהילולא - כ"ט טבת

יקני יורד על פי מדותי וכי הוא מגדל ביחס לגילי. אז צחק ואמר: "ראו את מי שלחו לכאן, ודאי יש לו כבר נקדים. סבא וקנו הגיע לכאן שאינו יכול לאחז בנשק... תשוב לבייתך, שפן הנקדים ממתינים לשאול אותך את הקשיות..." הרופא הראשי לא פסק מלצחוק. בשל כך לא בדקו אותי פלל, אלא מייד קתבו לי כתב שחרור על אתר.

מאמרותיו:

"וישיתו וישכרו עמו" (בראשית מג, מד)

"מיום שפמכרוהו לא שנתו, ואתו היום שנתו" (רש"י).
בשלמא יוסף שנתו, שפן ידע שהם אחיו. אבל האחים לא קדעו שהוא יוסף, ומה טעם באותו יום שנתו?
אלא, שפאשר ראו שבנימין אחיהם מקבל מתנות פי חמט ידות מהם, ואפילו הכי לא קנאו בו, הבינו כי כבר תקנו את חטא מקירת יוסף, שבא אליהם מחמת קנאה (ווקנאו בו אחיו), לכן היה קטר להם לשנתו יין.

"ותאמר מילדי העברים זה" (שמות ב, ו)

מילדי העברים זה, מלשון מילד. האיש הזה אשר נמצא בתבה הוא מילד עברים. הוא יוליד ויצר ויעשה עברים (יהודים) בכל העולם. פיון שהשכינה מצויה עמו, ולכן יש להשגיח עליו.

פי תתנו לא ילקח לצבא. שב רבי זעליג לבייתו שפמח וטוב לב, ובשר את הבשורה המרנינה.

תתנו הלק לכהונות בצבא, והוא גיס. החלה הבת לבכות, ואשתו החלה לגער בו: "סמכת על הרבי, וכלל לא פעלת לבקש וילשוד, ועתה נמצאת גורם מכאן ומכאן, והשאת את בתנו עגינה. שפרי מי יודע מה יארע לחתננו בצבא".
זה רבות בכתה אשתו באזניו, עד שלא יכל לסבל, וקם שוב ונסע אל רבו הקדוש.

משהגיע וספר לרבי פי תתנו גיס לצבא, אמר לו הרבי: "שוב לבייתך ותאמר לאשתך, פי אני מבטיח שתתנהג ישאל את הקשיות בליל הסדר!" האשה שמעה את הדברים ותנח רוחה. בניתים התקרב חג הפסח ומן החתן לא הגיעה כל ידיעה שהיא. ואולם, לפתע, בליל בדיקת חמץ, נפתחה דלת הבית והחתן הופיע, כשהוא קורא קול: שתרתי!

וכיצד קרה הדבר? הקיפורה כל בני הבית בשאלות, והוא השיב: נהגנו לעשות את עצמנו כמו חולים, כך נבדקנו בידי רופא הפלגה, שהיה גוער בנו ומשיב אותנו לפלוגה, בראתו שאנו רק לועגים לצבא וכל מכה או חלי אין בנו. ואולם, בפעם האחרונה, פאשר התמיתי לחולה, הגיע הרופא לבדוק אותנו, ואז התלנה אליו הרופא הראשי לראות האם באמת אנו חולים או שמא אין כל שמץ של אמת בדברינו. באותו רגע בו רצה אותי הרופא הראשי, הוא הבחין פי

להעלות נר תמיד - לזכר נשמת

א' שבת

רבי נטע לרר מחלב ב"ר אברהם ברוידא (ב' נטע שעשועים)
רבי משה ב"ר יוסף מהר"ם שיק
רבי משה יחיאל ב"ר אברהם שלמה הלוי עפשטיין מאזורוב
(ב' אש דת, באר משה)

ב' שבת

רבי מנחם מנדל ב"ר אברהם קרוכמל אב"ד ניקלשבורג (ב'
ש"ת צמח צדק)
רבי משלם זוסיא ב"ר אליעזר ליפמן מאניפולי (ב' מנורת זהב)
רבי שמחה בונם ב"ר מנדלי קליש מוורקא

ג' שבת

רבי יוסף ב"ר מנחם מאמיניוב

כ"ו שבת

רבי אברהם חיים ב"ר גדליה מזלוטשוב (ב' אורח חיים)
רבי שמואל דוד היימן אב"ד דעווא (ב' זכרון שמואל)

כ"ז שבת

רבי שמשון ב"ר רפאל הירש
רבי מנשה יצחק מאיר אייכנשטיין מוידוטיטוב

כ"ח שבת

רבי יששכר דב בער רוזנבוים מסטרוזניץ ב"ר איתמר מנדבורנא

כ"ט שבת

רבי ישראל ב"ר שלמה חרין מסטאנוב (ב' תפארת ישראל)
רבי ירחמיאל ישראל יצחק ב"ר יחיאל מאלכסנדר (ב' ישמח ישראל)

כל מצותיך אמונה יסודות האמונה בפרשה במשנת הבעש"ט

על ידי הצעקה לה' מתחזק באמונה

וְאֵת צַעֲקֹתֵם שְׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נִגְשָׁיו, כִּי יִדְעִיתִי אֶת מִכְאֲבָיו. וְאָרְדָּה לְהַצִּילוֹ מִיַּד מִצְרַיִם. וְזֶה לְשׁוֹן קִדְשׁוֹ: הַמְּנִיעָה הַגְּדוּלָה שֶׁבְכָל הַמְּנִיעוֹת הִיא מְנִיעַת הַמַּח, דְּהֵינּוּ מֵה שְׂמוּחַו וְלִבּו חְלוּקִים מֵהֶשֶׁם יִתְבָּרַךְ... בְּחִינַת (תְּהִלִּים ל"א) "לְבִי סָחָרָר", וְתִרְגוּם 'סִבִּיב', 'סָחָר סָחָר', דְּהֵינּוּ שְׁלִבּוּ מִסּוּבָב וּמוֹקֵף וּמְעוּקָם עַבְדֵּימּוּיּוֹת וְקוֹשִׁיוֹת וּכְפִירוֹת עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שְׁזֵה בְּחִינַת "וַיִּמְרָוּ אֶת חֵייהֶם בְּעַבְדוֹת קֶשֶׁה", וְכִדְאִיתָא בְּתַקּוּנִים 'דָּא קֶשִׁיא', הֵינּוּ הַקּוֹשִׁיוֹת שֶׁבְלִבּוֹ, שֶׁהֵם הַמְּנִיעָה הַגְּדוּלָה מְכּוּלָם. וְאִזִּי צָרִיךְ לְצַעֲקוֹת לְאֲבִיו שֶׁבְשִׁמִּים בְּקוֹל חֶזֶק מְעַמְקֵי הַלֵּב, וְאִזִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שׁוֹמֵעַ קוֹלוֹ וּפּוֹנֵה לְצַעֲקוֹתָיו. וְיִכּוֹל לְהִיוֹת, שְׁמׁוּזָה בְּעַצְמוֹ יִפּוֹל וְיִתְבַטֵּל לְגַמְרֵי כָל הַקּוֹשִׁיוֹת וְהַמְּנִיעוֹת הַנִּלְ, וְעַל כָּל פְּנִיִם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שׁוֹמֵעַ קוֹלוֹ, שְׁזֵה יִשׁוּעָתוֹ. וְזֶה אוֹתוֹת קֶשִׁיא רֵאשִׁי תְּבוֹת "שְׁמַע יְיָ קוֹלִי אֶקְרָא" (תְּהִלִּים כ"ז), שְׁצָרִיךְ רַק לְקִרְוָה לְה', כְּשֶׁמִּתְגַּבֵּר עֲלָיו הַקֶּשֶׁיא וְהַכְּפִירָה. וְזֶה שְׁנֵאמַר: "וַיֹּאמֶר ה' רֵאֵה רֵאֵתִי אֶת עֲנֵי עַמִּי אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם, וְאֵת צַעֲקוֹתֵם שְׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נִגְשָׁיו, כִּי יִדְעִיתִי אֶת מִכְאֲבָיו. וְאָרְדָּה לְהַצִּילוֹ מִיַּד מִצְרַיִם".

כבר אמרו חז"ל (סוטה א): 'אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנסת בו רוח שטות'. כי אכן זוהי מלחמתו של היצר לבלבל את האדם ולמלא את מוחו בשטויות, בקושיות ובהרהורים הנוגדים את האמונה, ומכאן הדרך לעבירה קצרה היא. אמנם, בכל יהודי גם כאשר נופלים בקרבן חלילה הרהורי כפירה על הנהגת השם יתברך רחמנא לצלן, עדיין מקננת האמונה בקרבן, והראיה היא שעל פי רוב שומעים מאנשים הנמצאים במצב קשה כל כך שנזרקת מפייהם בכאב שאלה של שטות, 'מה רוצה הקדוש ברוך הוא ממני'. והעצה לכך היא, במקום להקשות קושיות במצב של קושי באמונה, יש לזעוק אל השם יתברך שיאיר את עינינו ויפתח את מוחנו להתחזק באמונתו.

יסוד כביר זה למד מפרשתנו הרה"ק רבי נחמן מברסלב זיע"א בספרו ליקוטי מוהר"ן (תנינא ס' מו) מהפסוקים בפרשתנו: "וַיִּמְרָוּ אֶת חֵייהֶם בְּעַבְדוֹת קֶשֶׁה" (א יד), ואיתא בתקוני זוהר (תקון כ"א מד). 'דָּא קֶשִׁיא'. וכת"ב ג) (n-1): "וַיֹּאמֶר ה' רֵאֵה רֵאֵתִי אֶת עֲנֵי עַמִּי אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם,

השבת נועם הנשמות השבת בפרשה בכבשונה של חסידות

מעלת לימוד התורה בשבת

(שמות ה ט) על הפסוק בפרשתנו (ה ט): "תִּכְבְּדוּ אֶת הַיְיָ וְאֶת הַיְיָ שֶׁעָשׂוּ בְּהַ, וְאֶל יְשֻׁעוֹ בְּדַבְרֵי שְׁקָר". מִלְּמַד שֶׁהֵיוּ בִּידָן מִגִּילּוֹת שֶׁהֵיוּ מִשְׁתַּעֲשְׂעִין בָּהֶם מִשְׁבַּת לְשַׁבַּת לומר שהקב"ה גואלן, לפי שהיו נוהגין בשבת. ובענין זה הביא הרה"ק ר' שמואל משינאווא זיע"א בספר 'רמתים צופים' (ס' א קכא): בשם הרב הקדוש ר' דוד מלעלוב ז"ל, "לא תאספון לית תגון לעם" (בפרשתנו ה, ז), לפי פשטות המאמר היה ראוי לומר לא תוסיפון בו"ו. אך

גמרינן בירושלמי (שבת פט"ו ה"ג): רבי ברכיה בשם רבי חיאי בר אבא, לא ניתנו שבתות וימים טובים אלא לעסוק בהן בדברי תורה. והנה בתפילת שבת אנו אומרים, 'ישמחו במלכותן שומרי שבת וקוראי עונג' ועל התורה נאמר (תהלים יט ט) "פיקודי ה' ישרים משמחי לב". אם כך האופן לשמוח בשבת הוא להתאסף יחד בשבת לעסוק בתורה ולשמוח בה' יתברך, כי זו כל תכליתה. ובדבר זה החלו בני ישראל עוד במצרים כמו שלמדו חז"ל במדרש רבה

אמר, לבל 'יתאספו' עוד 'לתת תבן' דעת ותבונה 'לעם'. ובאופן אחר כתב הרה"ק ר' פינחס מנחם אליעזר יוסטמן מפילץ זיע"א בספרו הקדוש 'שפתי צדיק' (שמות אות נא) על דברי המדרש: זאת חרה לפרעה אשר אחר כל עול הקשה שלהם, במעט מנוחה בשבת קודש היו ישראל מלאים שמחה ושעשועו, אשר כזאת אין בכח שום אומה רק ביהודים אשר לבם תמיד דבוק בקדושה. ע"כ. ולכן רצה שיחדלו מלימוד התורה בשבת, המביאים לידי שמחה בכל ימות השבוע.

התורה הקדושה באה לרמז לנו, כי ידוע שפרעה הניח להם יום אחד חירות משיעבוד העבודה רק משה רבינו ע"ה בחר להם יום השבת למנוחה. והיה דרכם ביום ההוא להתאסף ביחד אל משה וזקני ישראל לשמוע תוכחות חיים ולהאמין באחדותו ומציאותו יתברך. ולאשר פרעה לגודל רשעתו אשר מחפצו לסורם למשמעתו ולעבוד את גלולי מצרים, ואחרי ראותו כי לא עלתה בידו, ראה והבין שמחמת שהם נאספים יחד, יוסיפו דעת ביראת אלקים ועל ידי זה נכנע כח הסיטרא אחרא בקרבם. לזה

הלכה האם מותר להזכיר את שם הוי"ה במילואו?

בזמן לימוד תורת הקבלה מתעורר במקרים רבים הצורך להזכיר את אותיות שם הוי"ה, וכך גם בפתיחת אליהו הנאמרת על ידי רבים לפני התפילה, נאמר 'מלגו איהו יו"ד ה"א וא"ו ה"א'. כיצד יש לנהוג במקרה זה? המקובלים הורו לנהוג באחת משלוש דרכים. האחת, שנהג בה הן איש חי וכן מודפס בכמה סידורים, היא להוסיף את המילה 'אות' בין כל אות. כך יש לומר: 'מלגו איהו אות יו"ד אות ה"א אות וא"ו אות ה"א'. דרך שניה היא להוסיף את המילה 'אי' בין האותיות. והדרך השלישית הרווחת במנהג העולם, היא לומר 'יו"ד ק"י וי"ו ק"י'.

ואילו כאשר לומדים בספרי הקבלה וצריכים לקרוא את השם ככתבתו ממש, משום שהמכוון הוא לצירופים השונים של השם המיוחד, אמר מוהרי"א² מרגליות, מגדולי המקובלים, שיש להסתפק בהסתכלות והבטה על צורת אותיות השם, ולקרותם במחשבה בלבד, בלי להזכירם בפה.

מקורות: פסחים נ. ותוספות סוכה ה. ד"ה יו"ד; שער המצוות לאר"י פרשת שמות; נודע ביהודה קמא יו"ד סי' צג; בן איש חי שנה ראשונה וישלח סי' א; חתם סופר חו"מ סי' קצב וחיי אדם כלל ה סי' כז; הקדמת מתוק מדבש לזוהר.

מהפסוק שבפרשתנו (שמות ג טו), 'זה שמי לעלם וזה זכרי לדר ודר', למדה הגמרא שאין להזכיר את שם הוי"ה כפי שהוא. המילה 'לעלם' נדרשת כאילו נאמר 'לעלם', ומכאן שצריך להעלים את השם, ולא לקרוא אותו כפי שהוא. מסיבה זו, בכל מקום בתורה ובתפילה שמופיע שם הוי"ה, אנו קוראים אותו 'אדני'. אך לפעמים, בתפילות שונות המיוסדות על פי הקבלה, וכן בלימוד התורה, מתבקשת הגיית שם הוי"ה באופן שיבהיר שמדובר בו ולא בשם 'אדני'. באלו דרכים ניתן להגות אותו במקרים כאלו?

התשובה לשאלה מתחלקת למקרים השונים. נקדים, שהראשונים הוכיחו שאיסור הגיית השם אינו רק באמירת השם עצמו, אלא גם באמירת אותיותיו במילואו, 'יו"ד ה"א וכו'. וכן הורה האר"י ז"ל, שאף שעיקר איסור הגיית השם ככתבו הוא בקריאת השם עצמו, מכל מקום גם קריאת ארבעת אותיותיו אסורה.

באמירת 'לשם יחוד' הנהוגה על פי הסוד, ואמירתה רווחת בקרב עדות רבות, אומרים 'ליחד שם יו"ד ה"א בוי"ו ה"א', משום שהכוונה היא ליחד את שני חלקי השם זה בזה. כיון שמוסיפים את האות ב"ת לפני הוי"ו, הרי היא מפסיקה בין אותיות השם, ולכן אין בכך חשש הזכרת השם באותיותיו.

ספיר ויהלום

הארה הסיידית לפרשת השבוע

פועל ישועות בקרב הארץ

בקרב עמי הארץ

בחצות היום קצת מים לשתות. כעבור שבועות מספר, סיפר דרובסקי, הבראתי לגמרי ונתברכתי מפי הרבי שצוני להתייחס אל יהודים בנדיבות לב. שמרתי על הבטחתי ולעת זקנתי רציתי להשתטח על קברו.

אותו נסיך הרבה שם לבכות, והשאיר גם פתקה כתובה פולנית לאמר: התפללו נשמות אברהם יצחק ויעקב בעד נשמותו של המנוח מנדיל טורם. ואתה מנדיל, אם נצבת כבר לפני כסא הכבוד, התפלל בעד העמים המדוכאים ישראל ופולין. התפלל בעדי בעד ילדי ונכדי. מיציסלב דרובסקי בן ויקטוריה (בדרכי פולין האבלות, ח"ב עמוד 406).

יהיה עוד גוי

סיפר הרה"ח מו"ה מאטיל מקאזניץ ז"ל שהכיר את הרב הקדוש המגיד מקאזניץ זיע"א, כי **השר הנסיך טשארטרינסקי לא היו לו בנים. והמגיד בירכו ואמר: רבנו של עולם, יש לך גויים רבים, יהיה עוד אחד.** וכן היה. ופעם אחת שיבח הנסיך לפני אחיו את המגיד, אבל אחיו הנסיך היה לועג ואינו מאמין. ואמר: אראה לך למבחן, אני אסע לקאזניץ לפלס נתיבותי לבכות על בני שהוא חולה. והוא בני יהיה בביתך והוא בריא אולם, ואראך שלא ידע המגיד בין ימינו לשמאלו. וכן עשה. ובבואו להמגיד השיבו המגיד, תחזור מהרה לביתך לראותו ח, כי יוכל למות. טוב ראותך אותו על כל פנים. וכן היה, שמיד כשנסע אביו נחלה מאד ומת טרם שראהו ('עשר אורות' מערכת המגיד מקאזניץ, אות לד).

הפריץ שהציל את החתן

פעם הביאו אל הרה"ק השר שלום מבעלזא זיע"א פריץ אחד חולה בכל גופו ר"ל. שהיה שוכב ללא תנועה, מבלי יכולת להזיז שום אבר מאבריו. דרכו של הרה"ק היה שכאשר בא אליו יהודי עם מיחוש באחד מאבריו, היה מעביר את ידיו הקדושות על מקום המיחוש ומישמש בו עד שנתרפא. אך כשבא ערל לא נגע בו בידי הקדושות רק ציוה למשמשו שיקח מטפחתו ויעבור על כל גופו ועל ידיו ורגליו של החולה הערל. וכן עשה גם הפעם. מיד לאחר מכן אמר החולה, שהרגיש כעין רוח שיצאה מגופו דרך רגליו החוצה. אח"כ הורה

ציונו הקדוש של הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימינוב זיע"א היה לתל תלפיות במשך כל השנים, מאז ועד עתה שופכים שיח על קברו ומתפללים עבור הכלל והפרט. סיפור מפליא התרחש בשנת תרמ"ג, כאשר הנסיך הפולני דרובסקי, ישיש כבן שמונים, לוחם מלחמת השחרור הפולנית בשנת תקצ"א, שהיה מיסד החברה של יידי היהודים 'אגודת אחים', הגיע לרימינוב בלווית בנו, הארדיכל של לבוב. כל אצילי הסביבה התכנסו כדי לחלוק כבוד לאורח הגדול, והוא סיפר לראש הקהל על סיבת בואו.

בהיותו בן שמונה חלה במחלה אנושה. אמו שהזמינה אליו את טובי הרופאים ממרחקים נואשה מהצלת בנה יחידה. שכנתה האצילה, שפגשה בה כשהיא בוכה ומיללת, ניחמה אותה באומרה כי בפרישטיק (מקום מושבו הראשון של הרה"ק מרימינוב זיע"א) יושב צדיק פועל ישועות בקרב הארץ והוא יוכל לעזור לה. היה זה לביל חורף, המרחק מנובושילצי היה כשמונה פרסאות, ותיכף ומיד נרתמו הסוסים וביום החמישי בחמש לפנות בוקר הגיעו אל הרבי. באותה שעה אפו בבית הרבי לחם בשביל העניים, והמשרת שניגש והודיע **לרבי על בואה של הנסיכה, נענה כי היא תתקבל על ידו בתשע אחרי התפילה. הרבי שדבר פולנית הרוטה שאלה לאחר ששטחה לפניו את בקשתה: כלום קוסם אני שאת באה אלי? השיבה הנסיכה: לא. אתה אדם הקרוב באורח חייו אל השי"ת יותר מהאחרים, ועל כן תפילתך מתקבלת יותר ברצון. ובכן, השיב הרה"ק מרימינוב, אתפלל בעד הילד.**

הנשים יצאו את החדר ומבעד הדלת הפרוצה במקצת ראו את הרבי פורש לקרן זוית ומתפלל בלהט כזה עד שאגלי זיעה כסו את פניו. שלש שעות נמשכה תפילתו. אחר כך קרא להן. השעון צלצל את השעה השתים עשרה. 'ראו', אמר להן, 'ברגע שצלצלה השעה שתים עשרה הוטב לילד ובמצב בריאותו חל שיפור, לכשיבירא לגמרי תביאי אותו אלי למען אברכנו'. הן נפרדו מהרבי ונסעו הביתה. משנכנסו הביתה שאלו וברירו אם ניכר שינוי כל שהוא בילד. המשרת ענה: לא, פרט לזה כי הקטן שהיה מוטל כל הזמן ללא נוע בקש

לזכר עולם יהיה צדיק

לזכר נשמת עמוד צלותהון דישראל כ"ק אימור הה"ק רבי יוחנן סופר זצ"ל בן מורינו רבי משה גאב"ד ערלי נלביע"י אדר א' תשע"ו

ספיר ויהלום

הארה חסידית לפרשת השבוע

השיעור גוי ובכה לפני הרה"ק שבנו חולה אנוש ומבשק אצלו שיתפלל עבורו. ואמר לו הרה"ק שיהיה לו רפואה. וכשיצא אמר ה'ייטב לב', רבנו של עולם הלא לא חסר לך גוים, תיקח עשרים גוים אחרים חלוף בן הגוי הזה, וכן היה שהיתה לו רפואה. ואחר ימים אחדים בא הגוי הנ"ל עם פרה לחצר הרה"ק, ושאל הרבי מה זה, ואמר לו היות שהרבי עשה לו נס שכל הרופאים ייאשו אותו ורק על ידי ברכת הרבי נתרפא. אבל הרה"ק לא רצה לקבלה, והרגישו שהיה לו עגמת נפש על הפרסום, שתלו הרפואה בו ולא באלקי ישראל (קובץ אליהו להגה"צ ר' אליהו חיים שטרנבערג זצ"ל אות ק).

* * *

הקדים לברך את ישראל

בעיר אחת התגורר יהודי חסיד בעלזא, ושכנו הגוי היה עשיר מאוד, ואולם לא היו לו ילדים. הפציר הגוי בשכנו היהודי כי כאשר נוסע הוא לבעלזא יודיע לו, יען כי חפץ הוא להצטרף ולנסוע עמו יחדיו, בכדי לבקש ברכה להוושע בילדים. שכנו היהודי ניסה להניא אותו ממחשבתו, אך הלה התעקש וגם הבטיח שיקח עמו עגלה מלאה בכל טוב על מנת ליתן שם בעיר בעלזא. אדהכי והכי נתרצה השכן היהודי, ומחוסר ברירה נסע עמו. הגוי כתב בפתקא שמו ושם אמו והגישו לפני המהר"א הקדוש שהתעמק במחשבותיו ואחר כך הפטיר: יש כל כך הרבה גויים בעולם, יהיה עוד גוי. ואכן נולד לו לאחר מכן בן. אכן, כיכרו וידעו כל יושבי תבל וישמעו רחוקים ויבואו.

כל אימת שבן נכר היה נכנס עם פיתקא אצל הרה"ק המהר"א זיע"א, דרכו בקודש היה לפתוח תחילה ולברך בהאי לישראל: 'אידן זאהלן זיין געזונד! אידן זאהלן האבן פרנסה!' ליהודים תהיה בריאות איתנה ותהיה להם פרנסה! ואחר כך המשך ובירך את הנכרי בהצטרפויותיו ('ביתנו נאווה קודש', תשרי א עמוד תקמ"א).

* * *

ונקדשתי בגויים-להסיר קטרוג

פעם אחת התפלל רבינו אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א לפני התיבה, ובאמצע התפלה הלך לרוחב שלפני בית הכנסת וראה גוי אחד מוכר עצים וקנה ממנו עגלה עם עצים והולך הגוי העצים אחריו לבית המדרש, וצוה הבעש"ט לשלם לו בעד העצים, ובעד מה שהולך העצים לבית המדרש צוה ליתן לו י"ש. ואמר הגוי, בריך אלקא דיהודאי אשר יש

לו הרה"ק לשבת, וישב הפריץ. ביקשו לרדת מן העגלה וללכת סביבה, ויעש כן. ביקש אותו הרה"ק שיבטיח לו שיהיה טוב ומיטיב לישראל, הבטיח לו הפריץ את הדבר וחזר לביתו בריא ושלם.

כעבור חמש עשרה שנה בא חסיד אחד עם בנו חתן לפני החופה אל הרה"ק לקבל ממנו את ברכתו, ושהה בבעלזא בשבת קודש. מיד לאחר השבת נכנס החסיד עם בנו אל הקודש פנימה לקבל ברכת הפרידה. אולם הרה"ק עיכבם עד יום שלישי. ויהי ביום השלישי כאשר כבר לא עמדה לו לחסיד סבלנותו נכנס אל הרה"ק לברר סיבת העיכוב, יען כי אצה להם דרכם וצריכים הם להכין את עצמם לחתונה העומדת להתקיים באותו שבוע. השיב לו הרבי: רציתי לעכב אתכם עוד, אבל אם תרצו דווקא סעו לשלום. בדרך נסיעתם בלילה ביער, היה זה בעיצומו של חודש שבט, באה רוח גדולה וחזקה ושלג כבד החל לרדת, וכך השתבשה דרכם. ביער היה בור עמוק ומחמת סופת השלג נעשה העקוב למישור ולא הרגישו בבור, וכך התחלקה לה העגלה לתוך הבור, מבלי יכולת להמשיך דרכם. הם הצדיקו את הצדיק בזה שרצה לעכב אותם אצלו, ולא ידעו מאין יבוא עורם. לפתע הגיע אליהם אותו הפריץ עם רעיו בעגלה רתומה לסוסים ומשכו אותם מן הבור. הפריץ הביאם אל ביתו, הושיבם ליד התנור המוסק והשיב נפשם. לתמהונם הגדול ולשאלתם, איך ידע על מצוקתם ובא לחלצם, סיפר להם הפריץ, כי הרה"ק מבעלזא העיר אותם משנתו וביקשהו לקיים הבטחתו מאז להיות מיטיב לישראל. אמנם מתחילה לא אבה שמוע לו. אך הרה"ק לא הניח לו לישון, וראה אותו עומד על ידו מבלי לזוז ממנו, לכן מיהר להצילם ('אדמו"רי בעלזא', ח"א עמוד שמה).

* * *

הפסיק לעסוק בזה

היה זמן שהגיעו הרבה נכרים אל הרה"ק רבי מרדכי מנשכיו זיע"א ונתפרסם ביניהם לבעל מופת גדול, כי גם להם היה עושה מופתים. ואחר כך הפסיק לעסוק עמהם, כי אמר שכל כוונתו הייתה לפרסם שיש ה' בעולם, וכבר די ('מאמר מרדכי' להרה"ק רבי מרדכי חיים מסלונים, מערכת הרה"ק מנשכיו, אות ג).

* * *

גוי תחת גוי

סיפר ר' רפאל פריינד ז"ל, כי כאשר למד אצל הרה"ק ה'ייטב לב' זיע"א, נכנס פעם אחת באמצע

ספיר ויהלום

הארה הסיידית לפרשת השבוע

בספר 'שושלת ספינקא' (עמ' שלא) הובא צילום המכתב המקורי שנשלח מבית המלוכה האנגלי אל הרה"ק ה'חקל יצחק' זיע"א בתאריך ג' בטבת ה'תרפ"ט, הוא נכתב במקורו באנגלית ותורגם לגרמנית על מנת שהבקשה תובן, שם נתבקש 'הראבינער אייזיק ווייס הנמצא כעת במונקאטש, בבקשה להתפלל עבור המלך ג'ורג' החמישי, שם אמו אלכסנדריא, מלך אנגליה ומגינה של פלשטינא [ארץ ישראל], שיחיה ויהיה בריא'.

* * *

מציאת גג הסוסים

דרכו בקודש של הרה"ק ה'מנוחת אשר' מטשענגער זיע"א היה להסתיר מעשיו כל כמה דאפשר תחת מסוה הטבע. והנה לא לבד יהודים, מאמינים בני מאמינים, שחרו פניו לבקש עזרתו, אך גם נכרים אשר לא מבני עמנו, היו פונים אליו בבקשות, כי גם בעיניהם היה מפורסם לאיש קדוש, והסביר להם הדברים במילי דחכמתא. ומובא בספר 'נפלאות אשר', כי פעם ישבו במסיבה השר סוהאני מטשעער, שהיה ציר משולח בבית המחוקקים. וישב ביחד עם שרים ודוכסים. ועמד ואמר: תדעו ידידי הנכבדים, שהרבי מטשענגער אינו מכשף ועושה פלאות, רק הוא איש חכם מופלא בהשכל ודעת. ואתם תשמענה אזניכם מה שאירע עמדי. פעם נגנבו הסוסים היקרים שלי, השוים הון רב, והייתי מחפש אחריהם בכל יכולתי ולא מצאתים. ובאתי להרבי וספרתי לו, ובקשתי ממנו שיושיע לי. כי מלבד ההפסד הגדול, הסוסים המה משובחים ומפוארים כל כך, עד שאינם נמצא סוסים כאלה. והשיב לי הרבי, שאלך לעיר דעברעצין בשבוע הבא ביום ג' יומא דשוקא, ואלך לשם בשעה י"ב בצהרים, ואתעכב שמה עד שעה א' אחר הצהרים, ואז אמצא את הסוסים. ועשיתי כאשר צוני. וכאשר פתר כן היה, כי בשעה הזאת, מן שעה י"ב עד שעה א' אחה"צ, מצאתי הסוסים ביד הגנב.

כאשר שבתו הביתה בשמחה, שמתו פעמי תיכף ומיד לבית הרבי. ואמרתו לו: הלא ידעתי כי איש קדוש אתה אבל אחת אשאל, מנין ידעת שיבוא הגנב למכור הסוסים בדעברעצין, וגם האיך היית יכול לכוון השעה בלי מגרעת, שבאותה השעה בדיוק אמצא הסוסים. השיב לי הרבי: הנה הדבר פשוט מאוד. כי מה שאמרתי לך שתלך לדעברעצין ביומא דשוקא הוא משום שהגנב בודאי ימכור גניבתו במקום שמצויים קונים הרבה. ומה שאמרתי לך במכוון השעה, הוא גם כן דבר פשוט, כי

לו עם קדוש כזה, שאם היה קונה ערל אחד אצלו בוודאי לא היה נותן לו מאומה עבור זה. ושאלו התלמידים את הבעש"ט על מה שהפסיק באמצע תפילתו לקנות העצים, והשיב שבעת תפילתו ראה קיטרוג למעלה על עם בני ישראל הדרים בכפרים מה שהם מטעים לפעמים בחשבון את הגויים, והוצרך לסתום פי המקטרג בזה שהערל שיבח מאוד את היהודים, בזה נסתמתו טענת המקטרג (שבחי הבעש"ט).

* * *

לא נטל מהם טובת הנאה

כך ראינו אצל צדיקי הדורות, שאף את הנכרים לא רצו להעניש ולקלל, ולא עוד אלא שהמשיכו להם ישועות. עד שלא באו רשעים הללו וליבו את השנאה נגד כלל האומה היו הגויים מוקירים בהערצה מרובה את הרבנים והצדיקים. הם רצו אחרי גדולי ישראל ונשקו את גלגלי המרכבה שהסיעה אותם. אז היו גם רגילים לבא לפניהם בבקשות רפואות וישועות, והצדיקים נענו להם והמשיכו להם את מבוקשם, למען ידעו כי יש אלקים בישראל ויאמינו בה' הוא האלקים. בזכרוני מימי ילדותי שהגיעו נכרים ונכריות עם בקשות אצל כ"ק אאמ"ר [הרה"ק רבי צבי הירש מרודניק] זיע"א והוא בירך אותם ולא רצה לקבל מהם שום טובת הנאה. אחרי כמה שבועות חזרו ובאו להודות על שנתקיים ברכת הצדיק ונשועו ('אמרי יציב' להרה"ק מצאנו קלוינבורג, מאמר יג).

* * *

היה קידוש ה' גדול

פעמים רבות היה הרה"ק רבי צבי אלימלך מבלאזוב זיע"א, בעל 'צבי לצדיק', פועל ישועות גם עבור עכו"ם, ונתעורר מזה קידוש השם גדול, וכאשר רצו אותם גויים לשלם לו מעות עבור הישועה שפעל עבורם, לא רצה לקבל מהם כלום ('לחם עני' מערכת הרה"ק מבלאזוב).

* * *

הברכה למלך אנגליה

הרה"ק רבי יצחק אייזיק מספינקא זיע"א התפרסם כפועל ישועות. יהודים וגויים צבאו על פתחו לבקש את ברכתו. באחד ממכתביו הוא כותב שהוא השיב מכתב תשובה למלך אנגליה, ובאותה הזדמנות ביקש את עזרתו למען הישיבה. במכתב הנ"ל נאמר כדלקמן: 'כאשר היה המלך חולה, באשר הייתי עוד דר במונקאטש, והשבתו לו מכתב, ובקשתי גם שטיצע עזרה עבור הישיבה.' (ישיבת הונגריה בגדולתו ובחורבן' עמוד 513).

ספיר ויהלום

הארה הסיידית לפרשת השבוע

המסובים המה ראו כן תמהו, ונשבע הנפקד באותו מקום וכו', ותיכף אחר השבועה התחיל הנפח בבטנו הולך וגדל עד כי גדל מאוד שלא היה יכול לילך ברגליו, וביקש שיוליכו אותו אצל רבינו ע"ה ולבקש ממנו מחילה ולהתודות על עונו שנתן עיניו בממון חבירו, וכך עשה שהתוודה לפני רבינו זלה"ה, וקבל על עצמו להשיב את הפקדון אשר הופקד אתו. אז גזר עליו רבינו להוליכו בחזרה למקום הטנופת ולבקש מחילה, וכך היה אז התחיל הנפח לילך עד שחזר לבריאותו ובקשו שניהם מחילה מרבינו, ובקש המפקיד מרבינו לחלוק עמו הפקדון, וגער בו רבינו ונפטרו ממנו לשלום. אז אמר רבינו ע"ה לכל המסובים שכך ראוי להיות שהם מסטרא דמסאבותא וממקום המטונף 'כמעשה ידיהם תן להם' ועליהם ישוּב חרון אף ה', ויתפלאו כל הרואים

(גאוני משפחת אביחצירא ח"א עמ' 354).

משתתחים על קברו

עוד מכתב היד הנ"ל: שמענו מאיש נאמן מעוב"י -] מעיר ואם בישראל] מצרים, וכעת הוא מתגורר בקאזא בלאגאקא יע"א, שזה כמו ארבעה שנים שהיה במצרים עיר מולדתו, ודרכם מדי שנה בשנה כשהולכים להשתטח על ציון רבינו הקדוש [האב"י יעקב] זיע"א ע"ה שהוא קבור בדמנהור נוף מצרים כידוע וכו', לטטוח על ציון קודש הקדשים איזה דבר של מאכל או שום משקה, ומניחים אותו למשמרת לאכול או לשתות שום חולה בר מינו, ובדוק ומנוסה שנתרפא בזכות הצדיק הקדוש ע"ה זיע"א. איך שיהיה, היה להם שכן גוי מצרי עשיר גדול והיתה לו בת יחידה ופעם אחת היתה משחקת במחש של תפירה ונבלע לה דרך הושת וכל הרופאים אמרו נואש שבודאי ינקוב הדקין, ונכנסה אמו של זה האיש לבקרו ואמרה להם שיש לה בבית בקבוק של שמן זית טטוח על קבר הצדיק הקדוש זי"ע, ותשתה ממנו כף קטנה ומובטחת בזכותו הגדול שיועיל בעדה, וכן היה ששתתה ממנו הילדה הנזכרת ותיכף יצא בכי טוב בלי פגע ויתפלאו כולם וגם הרופאים וכו', וקיבל על עצמו אותו הגוי המצרי לילך להשתטח הם וכל המשפחה על קברו הקדוש, וכן יעשה מידי שנה בשנה (שם עמ' 356).

ואכן ביסוד הדברים, ביאר לן הרה"ק המ'אור ושמש' זיע"א (פרשת ואתחון): איתא בספרים קדושים, וגם שמעתי ממעשיות מקדושי העליונים, כי כשאיש

הגנב לא יהיה שוטה למכור גניבתו בדרך הפשוט כסוחר נאמן, כי ירא לנפשו אולי יהיה שם בעל הגניבה לחפש גניבתו. אבל זאת חשב בנפשו הגנב, הוא דוכס גדול כמוך, בודאי כשתגיע שעה הי"ב תלך אל סעודת צהרים באיזה מלון, ותשהה שם לכל הפחות שעה אחת עד אחר צהרים, כדרך השרים שמאריכים על שולחנם, ובמשך הזמן הזה אשר תהיה טרוד בסעודת צהרים, ימכור גניבתו, לכן יעצתי לך, שבשעה זו במכוון תהיה שם. והתפלאו כל השרים על גודל חכמתו (מנוחת אשר, ח"א בתולדות רבינו).

עוד טומאתם בם

כתב יד המיוחס להרה"ק רבי מאיר אביחצירא זיע"א נרשמו כמה עובדות תחת הכותרת, 'בינ"ו עמ"י עש"ו סיפורי נפלאות מעט מזועי מהרבה וכו', וכו', אשר פעל ישועות בקרב הארץ כ"ק האדמו"ר קוה"ק המלוב"ן ציס"ע המקובל האלקי הגאון המפורסם מו"ה [-מור זקני הקדוש] מרנא ורבנא אביר יעקב אביחצירא זצוקללה"ה זי"ע ועכ"א אמן'. בין היתר נכתב שם: עוד שמענו ממגדי אמת שפעם אחת שני אנשים ערביים בעיר תורה תאפילאלת יע"א אחד הפקיד ביד חבירו איזה פיקדון חשוב, וכשבא הדבר לידי גובינא כפר בו הנפקד שלא הפקיד בידו מאומה. יען שהיה הדבר שלא בעדים, ונתעצמו בדינם, ועמדו למשפט אצל שר העיר, ויצא דינם שצריך הנפקד לישבע שכדבריו כן הוא, שלא הפקיד בידו מאומה. ובקש המפקיד מהשר שישביעו רבינו הקדוש ע"ה, שהיה ידוע ומפורסם גם אצל הגויים לאיש מופת וכו', אז קיבל דבריו השר, והכריחו לילך אצל רבינו זיע"א להשביעו. הם ביקשו את רבינו ומצאו אותו שהלך לדרך מרוחק לעי"ת ספרו יע"א במארוקו, ועם כל זה הכריחו שר העיר לילך הנפקד עד המקום אשר ימצא שם רבינו ע"ה.

הלכו שניהם אצל רבינו לצפרו יע"א, והיה אז רבינו ע"ה מתאכסן בבית הרה"ג מאריה דאתרא תורה וגדולה כקש"ת כמוהר"ר עמור אביטבול זצוק"ל, והיו בתוך הסעודה רבנים גדולים ועשירים מופלגים לכבוד רבינו האורה. ובאו הערביים הנזכרים המפקיד והנפקד אצל רבינו בפקודת שר העיר, ונכנסו אצלו בתוך הסעודה, שהיו נחוצים עלי דרך, וסדרו טענותיהם לפני רבינו זיע"א. אמר להם רבינו שצריך הנפקד לישבע בבית הכסא במקום הטנופת, ושלח עמהם משרתו וכל

ספיר ויהלום

הארה הסיידית לפרשת השבוע

וכבר נשאל הגאון בעל 'בית שערים' מאת הרה"ק רבי הירצקא מראצפערט זיע"א בדבר אם יאות הדבר להשפיע לאומות העולם דבר ישועה ורחמים, וכך הוא שהשיב לו (ש"ת 'בית שערים' י"ד סי' רכט): **שלום וברכה לנפתלי אילה שלוחה הנותן אמרי שפר כבוד אהובי ידיד ד' וידידי נפש הרב הצדיק מפורסם כגון הדסים המאוה"ג כקש"ת מו"ה נפתלי הירצקא נ"י אבדק"ק ראצפערטא. גגליוני ידו הקדושה הגיעני, ואודות אשר הודיע צערו שהגויים באים לבקשו להתפלל עבור חוליהם שבביתם אם מותר לעשות כן, הנני להשיב בקיצור מה שנראה לפי עניות דעתי בזה כאשר יחננו החונן הדעת.**

ולאחר שהאר"ך בזה באה מסקנתו להלכה, ויעוין שם בהרחבת הדברים: **תבנא לדינא נראה לי דמותר להתפלל בעד נכרי חולה, ולא מיבעיא אם אינו נוטה למות, אלא אפילו נוטה למות הרי לדעת כמה מפרשים אם אינו עובד עבודה זרה מותר לרפאותו, וכל שכן נכרים בזמן הזה דלאו עובדי עבודה זרה הן, ומכל שכן כשמבקש להתפלל עבורו הרי מאמין באלקי ישראל...**

ויש להביא ראיה לזה, ותחלה אקדים דעלה בדעתי דמקרא מלא הוא דמותר להתפלל בעד גוי והוא בראשית כתיב 'ויתפלל אברהם לרפאות אבימלך' אף על פי שהיו עובדי עבודה זרה ולא קיימו שבע מצות, דהא חשד אותם על שפילות דמים ואמר 'רק אין יראת אלהים', ואין לומר משום איבה שהיה מתיירא ממנו, שהרי אבימלך היה נכנע אליו ופיססו בממון, וכן משה רבינו ע"ה התפלל בעד פרעה ואף שאמר 'לא ידעתי את ה' והיו עובדי עבודה זרה וטפופי זימה ערות הארץ ולא קיימו שבע מצוות, ולא שייך משום איבה, דהא היה אלהים לפרעה ונכנס ויוצא שלא ברשות, אלא על כרחך דמותר להתפלל, ויש לדחות על דרך אגדה, אבל בלאו הכי נמי אין ראיה משם, דמבואר בירושלמי (מ"ק פ"ג ה"ה) דאין למדין דבר מקודם למתן תורה.

ואכן, אודות ענין זה שמשה רבינו התפלל בעד פרעה, כמו שנאמר (שמות ח כו): **'וַיֵּצֵא מֹשֶׁה מִעַם פְּרֹעֶה וַיַּעֲתֶר אֵל ה', הַגִּיד עָלָיו כִּךְ הָרַהֲ"ק הַחִידוּשִׁי הַרִ"ם זִיע"א (לִישׁוּטֵי הַרִ"ם ש"ס): כִּי הַשִּׁי"ת מִסַּר בְּכַךְ הַכַּח לְצַדִּיקִים שִׁיכּוּלוּ לְבַטֵּל גְּזִירוֹת מַכּוּל יִשְׂרָאֵל, כִּי אִם מִפְּרַעַה הַרְשַׁע יִכַּל מֹשֶׁה רַבִּינוּ לְהַסִּיר הַמַּכּוֹת עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שִׁבְכַח הַצַּדִּיקִים לְהַסִּיר וּלְבַטֵּל מַכָּה מֵעַל אִישׁ יִשְׂרָאֵל.**

ישראלי הוא לומד התורה בהתלהבות ודביקות גדול אזי מתלהט אש סביבותיו, ואז רואה הכל כְּאֶז במתן תורה, שנפתח לישראל כל השבעה רקיעים. וכאשר איש ישראלי עוסק כך בתורה בהתלהבות כל כך אזי גם תפילתו עשאה רושם למעלה, ונתקבלה בעולמות עליונים ומשפיע שפע טובות לכל באי עולם המשתוקקים לתפילתו, אף לאיש נכרי אשר לא מבני ישראל המבקש ממנו שיתפלל עבורו לפעול לו איזה דבר, והצדיק הלז רואה שיהיה על ידי זה קְדוּשַׁת הַשָּׁם אזי יוכל גם כן לפעול לו תיכף בתפילתו. וכאשר הצדיק פועל לו עניינו אזי רואה בעין הערל שקרוב ה' לתפילתו של הצדיק, לקבלו תיכף. ובוזה נתעלו בני ישראל אף אצל הגוים, כי רואים בחוש שהקדוש ברוך הוא קרוב אצלם לשמוע בתפילתם. וזה הוא על ידי תורתם הנעשות בהתלהבות אזי גם תפילתם נתקבל תיכף לפעול למעלה, אבל אם אינם עוסקים בהתורה בהתלהבות כל כך אזי גם אין תפילתם נתקבל כל כך, ואז אין כְּפֹדוּ בני ישראל נתגדל בין אומות, כי רואים שהש"ת רחוק מתפילתם, שאין מקבל תפילתם.

וּמִשֵּׁם בְּאֶרֶה הִיא הַבִּיאור בַּפְּסוּק 'כִּי הִיא חֲכַמְתֶּם וּבִינְתֶכֶם לְעֵינֵי הַעַמִּים אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן אֶת כָּל הַחוּקִים אֲלֵהוּ וְאִמְרוּ רַק עִם חָכֵם וּנְבוֹן הִגִּיז הַגְּדוּל הַזֶּה, וְהִטְעַם לִזֶה יִשְׁאֲמֶר שֶׁבְנֵי יִשְׂרָאֵל חֲכָמִים וְנְבוֹנִים וְיִתְגַּדֵּל כְּבוֹדָם בֵּין הָאוֹמוֹת הוּא בְּשִׁבְלֵי כָךְ, שִׁהִיּוּ רוֹאִים 'כִּי מִי גְדוֹל אֲשֶׁר לוֹ אֱלֹהִים קְרוֹבִים אֵלָיו כִּה' אֱלֹהֵינוּ בְּכָל קְרָאָנוּ אֵלָיו', על ידי זה יהיו מוכרחים להודות שהש"ת ישמע תיכף בתפילתם וקרוב הוא לכל קוראיו באמת, על ידי זה יתגדל כבוד בני ישראל בין העמים.

ומפרש הכתוב על ידי מה הקדוש ברוך הוא קרוב לתפילתם, הוא על ידי 'ומי גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים כצדיקים ככל התורה הזאת' וגו', הוא על ידי שעוסקים בתורה בהתלהבות גדול, וְלֵהֲטָה הָאֵשׁ סְבִיבוֹתָיו כֹּאֲשֶׁר נִתְּנָה בְּסִינֵי בָאֵשׁ, אז תפילתו גם כן פועלת למעלה, ויתגדל כבוד בני ישראל גם אצל האומות. ומזהיר הכתוב 'רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך' וגו', היינו באם ח"ו תשכחו התורה ולא תעסקו בה כל כך בהתלהבות, אז גם תפילתו לא תפעול למעלה, כדאמרו חז"ל (דב"ר י א) 'מסיר אָזְנוֹ מִשְׁמוֹעַ תּוֹרַה' וגו', אזי גם תשפול כבודכם אצל האומות כנ"ל. והבן. עכ"ל.

קרוב אליך הדבר מאוד! הצטרף כעת אמנוי

04-862-8888

בקשה להקמת הרשאה לחיוב חשבון

קוד מסלקה		סוג חש'י		מספר חשבון הבנק			
בנק		סניף					
אסמכתא/מס' מזהה של הלקוח בחברה				קוד המוסד			
				45548			
היכלי תורה בע"מ				שם המוסד			

לכבוד

בנק _____

סניף _____
("הבנק")

הרשאה כללית, שאינה כוללת הגבלות.

או- הרשאה הכוללת לפחות אחת מהגבלות הבאות:

תקרת סכום החיוב - ש"ח _____

מועד פקיעת תוקף ההרשאה - ביום ____/____/____

לתשומת לבכם: אי סימון אחת מהחלופות המוצגות לעיל, משמעה בחירה בהרשאה כללית, שאינה כוללת הגבלות.

1. אנו הח"מ _____ מס' זהות/ ח.פ. _____ ("הלקוחות")
שם בעלי החשבון כמופיע בספרי הבנק

מבקשים בזה להקים בחשבונו הי"ל ("החשבון") הרשאה לחיוב חשבוננו, בסכומים ובמועדים שימצאו לכם מדי פעם ע"י המוטב באמצעות קוד המוסד, בכפוף למגבלות שסומנו לעיל (ככל שסומנו).

2. כמו כן יוחלו ההוראות הבאות:

א. עלינו לקבל מהמוטב את הפרטים הנדרשים למילוי הבקשה להקמת ההרשאה לחיוב החשבון.

ב. הרשאה זו ניתנת לביטול ע"י הודעה בכתב מאיתנו לבנק, שתכנס לתוקף יום עסקים אחד לאחר מתן ההודעה לבנק, וכן ניתנת לביטול עפ"י הוראת כל דין.

ג. נהיה רשאים לבטל חיוב מסוים, ולבד שהודעה על כך תימסר על ידנו בכתב לבנק, לא יאוחר מ- 3 ימי עסקים לאחר מועד החיוב. ככל שהודעת הביטול ניתנה לאחר מועד החיוב, האיכוף ייעשה בערך יום מתן ההודעת הביטול.

ד. נהיה רשאים לדרוש מהבנק, בהודעה בכתב, לבטל חיוב, אם החיוב אינו תואם את מועד פקיעת התוקף שנקבע בהרשאה, או את הסכומים שנקבעו בהרשאה, אם נקבעו.

ה. הבנק אינו אחראי בכל הנוגע לעסקה שבינינו לבין המוטב.

ו. הרשאה שלא יעשה בה שימוש במשך תקופה של 24 חודשים ממועד החיוב האחרון, בטלה.

ז. אם תענו לבקשתנו, הבנק יפעל בהתאם להוראות הרשאה זו, בכפוף להוראות כל דין והסכם שבינינו לבין הבנק.

ח. הבנק רשאי להוציאנו מן ההסדר המפורט בהרשאה זו, אם תהיה לו סיבה סבירה לכך, ויודיע לנו על כך מיד לאחר קבלת החלטתו תוך ציון הסיבה.

אנו מסכימים שבקשה זו תוגש לבנק ע"י המוטב.

תאריך _____ חתימת הלקוח _____

אישור הבנק

קוד מסלקה		סוג חש'י		מספר חשבון הבנק			
בנק		סניף					
אסמכתא/מס' מזהה של הלקוח בחברה				קוד המוסד			
				45548			
היכלי תורה בע"מ				שם המוסד			

לכבוד

היכלי תורה בע"מ

ת.ד. 9359

בית שמש 99565

קבלנו הוראת מ- _____ לכבד חיובים בסכומים ובמועדים שיופיעו באמצעי מנגנוני שחציגו לנו מידי פעם בפעם, ואשר

מספר חשבוננו גם בבנק יהיה נקוב בהם, והכל בהתאם למפורט בכתב ההרשאה.

רשמנו לפנינו את ההוראות, ונפעל בהתאם כל עוד מצב החשבון יאפשר זאת וכל עוד לא תהיה מניעה חוקית או אחרת לביצועו וכל עוד לא התקבלה אצלנו הוראת ביטול בכתב על

ידי בעלי החשבון וכל עוד לא הוצאו/ בעלי החשבון מן ההסדר.

אישור זה לא יפגע בהתייבוייחיים כלפינו, לפי כתב השיפוי שנחתם על ידיכם.

תאריך _____ בנק _____ חותמת הסניף _____

למוניים בכרטיס אשראי

מס' כרטיס: _____ תוקף: _____/____/____

שם בעל הכרטיס: _____ ת.ז. _____